

HET ZEVENDE HOOFDSTUK
VAN
PAULUS' BRIEF
AAN DE
ROMEINEN

IN UITVOERIGE OMSCHRIJVING DOOR

DR. HERMAN FRIEDRICH KOHLBRUGGE

OPNIEUW UIT HET HOOGDUITS VERTAALD

VOORTS:

ZIJN LEERREDE OVER ROMEINEN 7 : 14

MET TOELICHTING

UITGEGEVEN VANWEGE DE „VERENIGING TOT UITGAVE VAN
GEREFORMEERDE GESCHRIFTEN" TE AMSTERDAM
1932

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2010

KOHLBRUGGE'S BOEK OVER ROMEINEN 7, door Dr. A. de Quervain

Te Elberfeld verscheen in het jaar 1839 het boek van een Nederlands godgeleerde: „Het zevende hoofdstuk van Paulus' brief aan de Romeinen in uitvoerige omschrijving." Schrijver was de 36-jarige doctor in de Godgeleerdheid H. F. Kohlbrugge, een man zonder kerkelijk ambt. Omdat hij in het openbaar was opgetreden tegen de prediking van een rationalistisch predikant, was hij twaalf jaren tevoren afgezet als hulpprediker van de Hersteld Lutherse Gemeente te Amsterdam. De Nederlandse Hervormde Kerk wees Kohlbrugge's verzoek om in haar midden te worden opgenomen en aangesteld, van de hand, want zij was bevreesd, dat haar lidmaten door hem uit hun rust opgeschrikt zouden kunnen worden. Zij verwierp nu echter niet de leerling van Luther, doch de Godgeleerde, die niet alleen met de verkondiging van Luther ernst maakte, maar ook met de leer van de Heidelbergse Catechismus.

Kohlbrugge zelf had tal van vrienden onder hen, die door het Reveil, de Calvinistische opwekkingsbeweging, waren bijeengebracht. Maar velen namen aanstoot aan zijn uitleg van Romeinen 7 en aan de gevolgtrekkingen, die hij hieruit maakte. Zo trok de historicus en dichter Da Costa, de belangrijkste figuur uit het Reveil, zich van hem terug, en dat niet pas in 1839.

In het jaar 1833 had Kohlbrugge te Elberfeld voor G. D. Krummacher een preek over Romeinen 7: 14 gehouden: *de gelovige is niet iemand, die vorderingen maakt, die als overwinnaar openbaar wordt, maar de ellendige, die door de Wet steeds opnieuw wordt geoordeeld.* Kohlbrugge werd voor de voeten geworpen, dat hij een vijand was van de Wet en daarmee van de heiliging. Zo werd hij nóg eenzamer.

Wanneer zijn boek te Elberfeld werd gedrukt, dan betekent dit, dat er juist te Elberfeld, juist in de Rijnlanden mensen waren, die hem begrepen en zijn dienst aannamen. Dat waren voor het merendeel mensen, die in de „Union", de vereniging van Hervormden en Lutherse door de Pruisische koning Friedrich Wilhelm III, een secularisatie van de Kerk zagen en haar daarom van de hand wezen. Voor dezen was het duidelijk, dat met de liturgie van de koning en met de orde, die hij aan de Kerk wilde geven, een verkondiging van geven en nemen verbonden was, die in strijd was met het Evangelie. Voor hen was nu Kohlbrugge de leraar van de echte reformatorische belijdenis. In hun ogen was hij een tegenstander van het nieuwe kerk-zijn, omdat hij Christus en niet christelijkheid, kerkelijkheid en zedelijkheid predikte. Het is niet van betekenis ontbloot, dat Kohlbrugge niet als Calvinistisch Godgeleerde en kerkelijk man - wat hij nooit is geweest -, maar als evangelisch leraar van de heiliging in Christus voor de strijders tegen de „Union" van de koning dierbaar en gewichtig geworden is. Tweeërlei namelijk was hun door zijn toedoen onmogelijk gemaakt: het goedkeuren van een eredienst, die niet Christus verkondigde, maar christendom en christelijkheid beoefende, en vervolgens het wegvluchten uit de Kerk in de gemeenschap van gelovige, opgewekte, steeds hoger schrijdende mensen. Zij konden nóch het een nóch het ander, wanneer zij luisterden naar Kohlbrugge's uitleg van Romeinen 7.

Het is belangrijk, dat aan het begin van Kohlbrugge's dienst *een onderwijzing over Christus, de Wet Gods en de ware heiliging* staat. Daarmede is datgene wat het middelpunt van zijn verkondiging is, maar ook de omvang van de strijd, die hij als Godgeleerde heeft gevoerd, aangeduid. Kohlbrugge's boek is geen afsluiting van het exegetisch (uitlegkundig) onderzoek van Romeinen 7. Hijzelf was weliswaar een nauwgezet filoloog (taal- en letterkundige) en heeft heel wat gelezen om de tekst te verstaan; daarvan getuigen zijn brieven aan de exegeet Johannes Wichelhaus,

professor te Halle. Nee - de arbeid aan Romeinen 7 gaat door. (Een indruk daarvan geeft ook aan de niet-theoloog het uit twee delen bestaande werk van Ernst Gaugler „Der Brief an die Römer," 1945 en 1952).

Zeker, het boek van Kohlbrugge is een bijdrage tot de exegetische (uitleg) van Romeinen 7, een bijdrage, die door de exegeet (uitlegger) niet over het hoofd gezien mag worden. Het is echter vooral een *onderwijzend* geschrift, een bijdrage tot het verstaan van Jezus Christus, tot de gave van de Wet Gods en tot het wezen van de heiliging. Het is een geschrift, dat aan de gemeente de weg wijst, een woord van vertroosting en vermaning. Het bevat een samenvatting van datgene, wat Kohlbrugge heeft leren zien, heeft leren zien in de discussie met het streven naar heiliging, zoals dat bij de opwekkingsbeweging werd gevonden. Kohlbrugge legt bij de uitleg van de tekst niet op alles hetzelfde accent; hij onderstreept bepaalde begrippen van het 7de hoofdstuk en vult ze met datgene wat hij op andere plaatsen heeft vernomen.

Vaak is gezegd, dat Kohlbrugge bij Romeinen 7 is blijven staan; dat het erop aankomt, in tegenstelling met hem, acht te slaan op Romeinen 8. Kohlbrugge heeft zijn boek echter van Romeinen 8 uit geschreven. Het is een getuigenis daarvan, dat hij die in Jezus Christus gelooft, geheiligd is. Het is een getuigenis van de overwinning Gods in Christus.

Er bestaat zeer zeker een onderscheid in de stijl van de schrijver uit 1839 en van de latere predikant van de Nederlands-Gereformeerde Gemeente. De latere Kohlbrugge spreekt en schrijft anders dan degene, die een vrij schrijver was - of zeggen wij liever: die niet in een bepaalde gemeente leerde. Maar wat hij in de dertiger jaren geleerd heeft, dat leert hij later verder, het krachtigst in zijn uitleg van de Heidelbergse Catechismus.

Het is van belang voor het verstaan van het vroegere geschrift, en het is in overeenstemming met zijn aldaar verworven inzicht in de Wet Gods, als hij bij de tweede vraag schrijft:¹ „Als ik dat niet weet - n.l. hoe groot mijn zonde en ellende is -, dat mijn zonde en ellende daarin bestaat, dat ik Gods gebod overtreden en Zijn heilige Wet door mijn ongehoorzaamheid miskend heb, en dat God mij daarom van Zijn heilig aangezicht voor eeuwig moet verstoten, dan zal ik wel grote verlegenheid en berouw tonen, maar alleen opdat ik niet in de hel kom. Dan zal ik mij ook spoedig met een valse troost geruststellen. Wanneer ik echter weet, dat ik zulk een zondaar ben, dat God Zich in het geheel niet met mij kan inlaten, dan zal ik God in het gelijk stellen en mijzelf veroordelen, en dan zal God uit louter barmhartigheid tot mij komen met de waarachtige troost; Hij zal mij namelijk Zijn Christus tonen als het Lam, dat aan Zijn gerechtigheid voldaan heeft." (Vragen en antwoorden tot opheldering en bevestiging van de Heidelbergse Catechismus, blz. 12, 13, zevende druk 1930).

Misschien nog krachtiger is datgene wat Kohlbrugge daarna schrijft, en nog méér bevorderlijk voor het verstaan van Romeinen 7: „Als ik dat niet wist - hoe ik van al mijn zonde en ellende verlost ben -, dan zou ik mijn troost zoeken in mijn boete en in mijn berouw; in mijn zedelijke en verbeterde levenswandel of in mijn vrome werken; in mijn bekering en in de weg, die God met mij houdt; in mijn aanvechtingen en tegenspoeden; in mijn roepen om genade en om vergeving; en in beloften, die ik zelf voor mij heb uitgedacht; in mijn strijd tegen de zonde en in een schijnbare

¹ Vraag 2 van de Heidelbergse Catechismus: Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in deze troost zalig leven en sterven moogt?

Drie stukken: ten eerste, hoe groot mijn zonde en ellende is; ten andere, hoe ik van al mijn zonde en ellende verlost word; en ten derde, hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.

overwinning; in het kerkgaan, in het avondmaalhouden, in het geven van aalmoezen en in al de werken mijner liefde; - zodanige troostgronden zijn echter niet bestand tegen de herinnering van slechts een enkele zonde. Zo zou ik dan in valse gerustheid vervallen bij een regelmatig leven; in vermetelheid om te doen en te drijven wat de begeerte ingeeft, en dan toch mijn geloof daarbij roemen; of ik zou in wanhoop geraken bij het bewustzijn, dat ik door mijn verdorvenheid alles wat God in mij heeft opgebouwd, moedwillig weer heb afgebroken Thans echter heb ik een daad en een woord van mijn God. De daad is deze: Op Golgotha heeft Gods eigen Zoon, mijn Borg en Plaatsbekleder, voor mij gebloed. Hij is voor mij gestorven, Hij heeft voor al mijn zonden, ook voor mijn zonden van deze dag volkomen betaald. Hij heeft Gode een eeuwig geldende voldoening gebracht, een volkomen gehoorzaamheid; mijn schuld heeft Hij uitgedelgd, de straf gedragen; met God ben ik door de dood Zijns Zoons verzoend, daardoor heeft Hij mij Zijn vrede gegeven, een eeuwige genade en een zekere hoop van eeuwige zaligheid in het leven van Christus, mijn Heere" (blz. 14, 15).

De dankbaarheid als het leven naar Gods wil en gebod is niet vergeten: „Christus is opgestaan uit de doden en heeft de Heilige Geest verworven. In Zijn opstanding ligt een macht van genade tot alle Gode welbehaglijke wandel, en Zijn Geest houdt ons staande in de vrijheid waarmede Christus ons van duivel, zonde en wereld heeft vrijgemaakt" (blz. 16).

Het getuigenis afleggen van de wandel in het geloof en in de gehoorzaamheid aan Gods gebod ontbreekt dus niet bij Kohlbrugge. Het hierboven aangehaalde wordt in tal van preken en in het eerst lang na Zijn doodgepubliceerde geschrift in vragen en antwoorden "De leer des heils" uiteengezet.

Laat ik echter nog eens iets uit zijn uitleg van de Catechismus mogen aanhalen: „De Wet is heilig, zij moet niet alleen naar de letter, maar naar de geest gehouden worden; wij daarentegen zijn vleeselijk, verkocht onder de zonde. Dat moet bij ons vaststaan, dat wij volstrekt in overeenstemming met de Wet moeten zijn, en juist daarom hebben wij ons aan Christus, hebben wij ons aan Zijn genade vast te houden, en zó zullen wij door Zijn Geest, naar Zijn belofte, wandelen aan Zijn hand en naar Zijn raad, in een door Hem vervulde Wet" (blz. 160).

Het blootleggen van 's mensen ellende is, zoals het met de uitleg van Romeinen 7 in overeenstemming is, bij Kohlbrugge krachtiger dan de prediking van het leven naar Gods geboden. In telkens nieuwe zinswendingen wordt tegen de valse gerustheid gewaarschuwd.

Maar de critici van Kohlbrugge hebben het niet beter gemaakt. Wat zij heiliging noemden of noemen, betekent een geringschatten van Kohlbrugge's evangelische waarschuwingen, niet een opnieuw ernst maken met Gods geboden.

Zo heeft Kohlbrugge de gemeente, de verkondiging, de theologie van heden de weg gewezen, waarop zij verder moet gaan; hij heeft haar het verkondigen en belijden niet ontnomen. Wat wij zo juist hebben gezien, maken wij ons duidelijker aan de hand van Kohlbrugge's dienst in de gemeente te Elberfeld.

Enigen van de mannen, die tegen de door de koning in het leven geroepen „Union" protesteerden, deden in 1846 aan Kohlbrugge het verzoek, voor hen Bijbellezingen te houden. Hij preekte te Elberfeld, zonder dat in deze bijeenkomsten gebeden en gezongen, gedoopt en het Avondmaal gevierd werd; een afscheiding moest immers worden vermeden. Kohlbrugge's hoop was, dat hij, wanneer hij tot predikant van de grote Hervormde Gemeente verkozen zou worden, deze gemeente zou kunnen bevrijden van de boeien, die haar door de „Union" van de vroegere koning waren

aangelegd. Over het karakter van die „Union" is aan het begin van dit artikel in alle korthed het nodige gezegd. Wat Kohlbrugge wilde, gelukte niet. (Men leze, wat Klugkist Hesse hierover in zijn levensbeschrijving van Kohlbrugge heeft geschreven). Daarom werd besloten, een van de „Union" en van de staat onafhankelijke Hervormde gemeente te stichten. Dat kwam overeen met de gedachten van de nieuwe Pruisische koning, Friedrich Wilhelm IV. De gemeente kreeg de naam „Nederlands-Gereformeerde Gemeente." Zij bleef in de traditie van de oude Gereformeerde Kerk, de vrije Kerk van de Rijnlanden.

En toch was zij niet eenvoudig een oud-gereformeerde gemeente. Mensen, die deze oud-gereformeerde traditie wilden bewaren, bleven verre van haar; afzonderlijke Lutheranen sloten zich bij haar aan. De gereformeerde formulieren werden behouden, maar in het Doops-formulier werden aanzienlijke veranderingen aangebracht. Kohlbrugge legde aan de gemeente opnieuw uit, wat het ambt van ouderling is. De Heidelbergse Catechismus werd niet eenvoudig overgenomen, maar Kohlbrugge bracht de gemeente ertoe, met dit leerboek opnieuw te belijden. Het ging steeds om de inzichten, die Kohlbrugge in de omschrijving van Romeinen 7 had uiteengezet.

De vraag dringt zich op, of de gemeente niets anders was dan een schepping van Kohlbrugge, dan een kweekplaats voor zijn theologie. Evenwel, wanneer de gemeente in vrijheid haar weg ging, dan dáárom, omdat Kohlbrugge haar juist niet dienstbaar maakte aan een theologisch stelsel, aan een bepaalde vroomheid. Hij wilde niet zijn prediking beveiligen, niet bepaalde onderdelen van zijn inzichten over zonde en genade zien vastgehouden. Het ging hem alleen om de ere Gods, opgericht in Zijn Christus: *Christus 's mensen heil en vrede en daarom ook 's mensen heiliging!* Omdat de verkondiging en de theologie van Kohlbrugge naar Christus heenwijst en van Christus getuigt, moet zij telkens opnieuw worden bestudeerd.

Schets van Kohlbrugge's preek over Romeinen 7 : 14.

Hoe Kohlbrugge er toe kwam, deze preek te schrijven in verband met zijn zielsstrijd, verhaalde hij aan een zijner leerlingen. Hij verhaalt, hoe hij voor Gods Aangezicht lag en met God worstelde om het rechte verstaan van Zijn Evangelie en om de vrede zijner ziel, - en dat toen de vraag van Boven in zijn ziel doordrong: „Zijt gij met Mijn Lam tevreden?" en terwijl hij daarop antwoordde: „Ja Heere", ontving hij het antwoord: „Dan ben Ik ook met u tevreden; sta op en schrijf!" En Kohlbrugge stond op en schreef zijn preek over Romeinen 7:14. Ze was hem van God gegeven, en hij kon ze daarom niet opgeven.

Uitvoeriger deelt hij het ontstaan van de preek mee in een brief, gedateerd 23 Nov. 1833, aan Jonkvrouwe U. Ph. van Verschuer, die enige tijd later zijn tweede echtgenote werd. De aanleiding tot de preek was deze: „des Maandagsavonds was ik in het Missionshaus (het Zendingshuis te Barmen), las daar Romeinen 7 en meende, dat het 14de vers aldus gelezen moest worden: „ik ben vleselijk verkocht onder de zonde" zonder komma; des avonds te huis komende was er de boodschap van de ouden Krummacher, of ik des Woensdags voor hem prediken wilde. Dinsdagmorgen ga ik tot hem, vind hem ziek, en neem de preekbeurt op mij. Ik kom te huis, bid God om een tekst, sla in het Grieks Romeinen 7:14 op, en lees: „ik ben vleselijk, onder de zonde verkocht".

Ik weet niet, dat in mijn leven mij iets meer heeft aangegrepen, als die komma te zien. Ik viel neder voor de Heere, loofde zijn Naam, prees zijn ontferming, en schreef met een mijzelf onbegrijpelijke snelheid de preek op, *in eimem Guss* (in eens door, zonder tussenpozen). Van buiten-leren kan ik dezelve niet, daar het mij onmogelijk is om niet te improviseren; de gehouden preek moet nog sterker geweest zijn, intussen is de

gedrukte zakelijk dezelfde."

De schets van de preek is nog aanwezig in het Kohlbrugge-Archief te Utrecht. Het zal voor de lezer van het facsimile van de schets interessant zijn, hier als het ware Kohlbrugge aan zijn schrijftafel te kunnen bespieden, zoals hij de schets vluchtig op het papier wierp. Met het oog op de taal- en spelfouten bedenke men, dat ze snel neergeschreven is, zonder de bedoeling, ze als zodanig ooit onder de ogen van het publiek te brengen, en dat Kohlbrugge toen nog slechts korte tijd in Duitsland vertoefd had.

P.s. De voornoemde schets is niet opgenomen in deze digitale uitgave.

Zie ook Dr. J. C. S. Locher: *Hoogst belangrijke briefwisseling tussen Dr. H. F. Kohlbrugge en Mr. I da Costa*. In die brochure staat de eerst uitgesproken preek en de tweede uitgave door Kohlbrugge gecorrigeerd. (Zie voor de digitale uitgave: www.Theologienet.nl)

Bovenstaande toelichting is overgenomen uit: Dr. W. Aalders e.a.:
H. F. Kohlbrugge, Zijn leven, zijn prediking, zijn geschriften.
Uitgave J.N. Voorhoeve, de Haag, 1976

VOORBERICHT

In het jaar 1839 verscheen te Elberfeld: *Das siebente Kapitel des Briefes Pauli an die Römer in ausführlicher Umschreibung* von Hermann Friedrich Kohlbrügge, Doctor van de Theologie.

De preek van Kohlbrügge over Romeinen 7:14, te Elberfeld gehouden, had grote beweging veroorzaakt. Velen van zijn vrienden, onder wie een man als Da Costa, hadden zich om die preek van hem afgewend en hem beschuldigd van Antinomianisme.² Geen wonder, dat Kohlbrugge er toe kwam nog eens dat gehele zevende hoofdstuk van de Brief aan de Romeinen grondig te onderzoeken en tot zich te laten spreken, waarbij hij zich voortdurend bevestigd zag in de erkenning: *De Wet is geestelijk, heilig en goed*. Maar het is de grote afdwaling, dat we na ontvangen genade gaan menen, dat wij haar nu nog ter hand moeten nemen, in plaats van het te zoeken bij Christus alleen. De vrucht van dit onderzoek was het geschrift, dat toen uitkwam.

In het Hollands werd het vertaald in 1840 door H. van Heumen en verscheen te Amsterdam bij J. Ruysendaal. Een verdere druk is daarvan niet verschenen. Wel zag in Duitsland een nieuwe druk het licht in het jaar 1899.

We zijn haast een eeuw verder dan toen dit werk verscheen. Hoeveel mannen van naam hebben in die tijd als sterren aan de theologische hemel geschenen en zijn weer verdwenen, en hoevelen van hen hebben Kohlbrügge voor dood verklaard. Tegen het einde van de vorige eeuw werd er gesproken van „de aan de theologische hemel verschenen schijnfiguur van het Kohlbruggianisme“, en werd de polemiek daartegen uit een nieuwe uitgave van, naar ik meen, de werken van Ebrard, als overbodig weggelaten.

Heden ten dage grijpt menigeen weer naar Kohlbrügge. Mede daarom heeft de „Vereniging tot Uitgave van Gereformeerde Geschriften“ zich geroepen geacht, van dat werk een nieuwe Hollandse vertaling uit te geven. Ze is bezorgd door Dr. G. OORTHUYNS en nagezien door de ondergetekende.

We ervoeren daarbij de ontzaglijke moeilijkheid van het vertalen, in 't bijzonder van dit werk. 't Is een heel oorspronkelijke wijze van zich uit te drukken, dat Duits van Kohlbrügge uit die dagen. De taak, die we ons stelden, was: dat weer te geven in het Hollands van deze dag, zó dat het enigszins de indruk wekt, die de belangstellende lezers toen moesten hebben. Soms gaf Kohlbrügge het een of ander Schriftwoord letterlijk weer naar de grondtaal. Wij hebben, waar het nodig was, zulks ter verduidelijking vermeld. Telkens waar een nieuw vers van Romeinen 7 staat omschreven te worden, is naast de Statenoverzetting ook de vertaling van de schrijver vermeld. De bovengenoemde preek over Romeinen 7: 14 hebben wij aan deze uitgave gemeend te moeten toevoegen, met een toelichting uit enkele brieven.

Het oorspronkelijke manuscript van de uitlegging van Romeinen 7 van vers 15 af en dat van de preek over Romeinen 7: 14 in haar geheel liggen in het Kohlbrugge-archief in het Universiteitsgebouw te Utrecht. Aan Prof. Dr. J. H. F. Kohlbrugge, de kleinzoon van de auteur, betuigen we onze hartelijke dank voor het geven van de gelegenheid, die manuscripten te mogen inzien en vergelijken. Indien dit geschrift ten zegen mag zijn van velen, die naar gerechtigheid hongeren en dorsten, dan is onze moeite rijkelijk beloond.

J. C. S. LOCHER. Leiden, Februari 1932.

² De beschuldiging van Da Costa betrof de theorie van Kohlbrugge, niet zijn praktijk

ROMEINEN 7

Statenvertaling en Textus Receptus

Of weet u niet, broeders (ik spreek immers tot hen die de wet kennen), dat de wet heerst over de mens zolang hij leeft?

1 h <2228> agnoeite <50> (5719) adelfoi <80> ginwskousin <1097> (5723) gar <1063> nomon <3551> lalw <2980> (5719) oti <3754> o <3588> nomov <3551> kurieuei <2961> (5719) tou <3588> anyrwpou <444> ef <1909> oson <3745> cronon <5550> zh <2198> (5719)

2 Want de gehuwde vrouw is door de wet verbonden aan haar man bij diens leven; maar is de man gestorven, dan is zij vrijgemaakt van de wet die haar aan de man bond.

2 h <3588> gar <1063> upandrov <5220> gunh <1135> tw <3588> zwnti <2198> (5723) andri <435> dedetai <1210> (5769) nomw <3551> ean <1437> de <1161> apoyanh <599> (5632) o <3588> anhr <435> kathrghtai <2673> (5769) apo <575> tou <3588> nomou <3551> tou <3588> androv <435>

3 Daarom zal zij een overspeelster worden genoemd, als zij bij het leven van haar man de vrouw van een andere man wordt; maar als de man gestorven is, is zij vrij van de wet, zodat zij geen overspeelster is, als zij de vrouw van een andere man wordt.

3 ara <686> oun <3767> zwntov <2198> (5723) tou <3588> androv <435> moicaliv <3428> crhmatischei <5537> (5692) ean <1437> genhtai <1096> (5638) andri <435> eterw <2087> ean <1437> de <1161> apoyanh <599> (5632) o <3588> anhr <435> eleuyera <1658> estin <1510> (5748) apo <575> tou <3588> nomou <3551> tou <3588> mh <3361> einai <1510> (5750) authn <846> moicalida <3428> genomenhn <1096> (5637) andri <435> eterw <2087>

4 Dus bent ook u, mijn broeders, voor de wet gedood door het lichaam van Christus, opdat u aan een ander toebehoort, aan Hem die uit de doden is opgewekt, opdat wij voor God vrucht dragen.

4 wste <5620> adelfoi <80> mou <3450> kai <2532> umeiv <5210> eyanatwyhte <2289> (5681) tw <3588> nomw <3551> dia <1223> tou <3588> swmatov <4983> tou <3588> cristou <5547> eiv <1519> to <3588> genesyai <1096> (5635) umav <5209> eterw <2087> tw <3588> ek <1537> nekrwn <3498> egeriyenti <1453> (5685) ina <2443> karpoforhswmen <2592> (5661) tw <3588> yew <2316>

5 Want toen wij in het vlees waren, werkten de hartstochten van de zonden die door de wet gewekt worden, in onze leden om voor de dood vrucht te dragen.

5 ote <3753> gar <1063> hmen <1510> (5713) en <1722> th <3588> sarki <4561> ta <3588> payhmata <3804> twn <3588> amartiwn <266> ta <3588> dia <1223> tou <3588> nomou <3551> enhrgeito <1754> (5710) en <1722> toiv <3588> melesin <3196> hmwn <2257> eiv <1519> to <3588> karpoforhsai <2592> (5658) tw <3588> yanatw <2288>

6 Maar nu zijn wij van de wet vrijgemaakt, gestorven aan dat waarin wij gevangen waren, zodat wij dienen in nieuwheid van de geest en niet in oudheid van de letter.

6 nuni <3570> de <1161> kathrgghymen <2673> (5681) apo <575> tou <3588> nomou <3551> apoyanontev <599> (5631) en <1722> w <3739> kateicomeya <2722> (5712) wste <5620> douleuein <1398> (5721) hmav <2248> en <1722> kainothti <2538> pneumatov <4151> kai <2532> ou <3756> palaiothti <3821> grammatov <1121>

7 Wat zullen wij dan zeggen? Is de wet zonde? Volstrekt niet! Maar ik zou de zonde niet gekend hebben dan door de wet; want ook de begeerte zou ik niet gekend hebben, als de wet niet gezegd had: 'U zult niet begeren'.

7 ti <5101> oun <3767> eroumen <2046> (5692) o <3588> nomov <3551> amartia <266> mh <3361> genoito <1096> (5636) alla <235> thn <3588> amartian <266> ouk <3756> egnwn <1097> (5627) ei <1487> mh <3361> dia <1223> nomou <3551> thn <3588> te <5037> gar <1063> epiyumian <1939> ouk <3756> hdein <1492> (5715) ei <1487> mh <3361> o <3588> nomov <3551> elegen <3004> (5707) ouk <3756> epiyumhseiv <1937> (5692)

- 8 Maar de zonde heeft door het gebod aanleiding gevonden en in mij elke begeerte opgewekt; want zonder wet is de zonde dood.
- 8 aformhn <874> de <1161> labousa <2983> (5631) h <3588> amartia <266> dia <1223> thv <3588> entolhv <1785> kateirgasato <2716> (5662) en <1722> emoi <1698> pasan <3956> epiyumian <1939> cwrv <5565> gar <1063> nomou <3551> amartia <266> nekra <3498>
- 9 Ik nu leefde vroeger zonder wet; maar toen het gebod kwam, leefde de zonde op, maar ik stierf.
- 9 egw <1473> de <1161> ezwn <2198> (5707) cwrv <5565> nomou <3551> pote <4218> elyoushv <2064> (5631) de <1161> thv <3588> entolhv <1785> h <3588> amartia <266> anezhsen <326> (5656) egw <1473> de <1161> apeyanon <599> (5627)
- 10 En het gebod dat ten leven was, bleek mij ten dode te zijn.
- 10 kai <2532> eureyh <2147> (5681) moi <3427> h <3588> entolh <1785> h <3588> eiv <1519> zwhn <2222> auth <3778> eiv <1519> yanaton <2288>
- 11 Want de zonde heeft door het gebod aanleiding gevonden en mij verleid en door het gebod gedood.
- 11 h <3588> gar <1063> amartia <266> aformhn <874> labousa <2983> (5631) dia <1223> thv <3588> entolhv <1785> exhpathsen <1818> (5656) me <3165> kai <2532> di <1223> authv <846> apekteinen <615> (5656)
- 12 De wet is dus heilig, en het gebod is heilig en rechtvaardig en goed.
- 12 wste <5620> o <3588> men <3303> nomov <3551> agiov <40> kai <2532> h <3588> entolh <1785> agia <40> kai <2532> dikaia <1342> kai <2532> agayh <18>
- 13 Is dan het goede mij de dood geworden? Volstrekt niet! Maar de zonde, opdat zij zou blijken zonde te zijn, heeft door het goede mij de dood gewerkt, opdat de zonde uitermate zondig zou worden door het gebod.
- 13 to <3588> oun <3767> agayon <18> emoi <1698> gegonen <1096> (5754) yanatov <2288> mh <3361> genoito <1096> (5636) alla <235> h <3588> amartia <266> ina <2443> fanh <5316> (5652) amartia <266> dia <1223> tou <3588> agayou <18> moi <3427> katergazomenh <2716> (5740) yanaton <2288> ina <2443> genhtai <1096> (5638) kay <2596> uperbolhn <5236> amartwlov <268> h <3588> amartia <266> dia <1223> thv <3588> entolhv <1785>
- 14 Want wij weten dat de wet geestelijk is; maar ik ben vleeselijk, verkocht onder de zonde.
- 14 oidamen <1492> (5758) gar <1063> oti <3754> o <3588> nomov <3551> pneumatikov <4152> estin <1510> (5748) egw <1473> de <1161> sarkikov <4559> eimi <1510> (5748) pepramenov <4097> (5772) upo <5259> thn <3588> amartian <266>
- 15 Want wat ik doe, weet ik niet; want niet wat ik wil, bedrijf ik, maar wat ik haat, dat doe ik.
- 15 o <3739> gar <1063> katergazomai <2716> (5736) ou <3756> ginwskw <1097> (5719) ou <3756> gar <1063> o <3739> yelw <2309> (5719) touto <5124> prassw <4238> (5719) all <235> o <3739> misw <3404> (5719) touto <5124> poiw <4160> (5719)
- 16 Als ik nu dat doe wat ik niet wil, stem ik met de wet in dat zij goed is.
- 16 ei <1487> de <1161> o <3739> ou <3756> yelw <2309> (5719) touto <5124> poiw <4160> (5719) sumfhmi <4852> (5748) tw <3588> nomw <3551> oti <3754> kalov <2570>
- 17 Maar dan ben ik het niet meer die het doe, maar de zonde die in mij woont.
- 17 nuni <3570> de <1161> ouketi <3765> egw <1473> katergazomai <2716> (5736) auto <846> all <235> h <3588> oikousa <3611> (5723) en <1722> emoi <1698> amartia <266>
- 18 Want ik weet dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont; want het willen is bij mij aanwezig, maar het doen van het goede niet.
- 18 oida <1492> (5758) gar <1063> oti <3754> ouk <3756> oikei <3611> (5719) en <1722> emoi <1698> tout <5124> estin <1510> (5748) en <1722> th <3588> sarki <4561> mou <3450> agayon <18> to <3588> gar <1063> yelein <2309> (5721) parakeitai <3873> (5736) moi <3427> to <3588> de <1161> katergazesyai <2716> (5738) to <3588> kalon <2570> ouc <3756> euriskw <2147> (5719)

- 19 Want het goede dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik.
 19 ou <3756> gar <1063> o <3739> yelw <2309> (5719) poiw <4160> (5719) agayon <18> all <235>
 o <3739> ou <3756> yelw <2309> (5719) kakon <2556> touto <5124> prassw <4238> (5719)
- 20 Indien ik hetgene doe, dat ik niet wil, zo doe ik nu hetzelfde niet meer, maar de zonde, die in mij woont.
 20 ei <1487> de <1161> o <3739> ou <3756> yelw <2309> (5719) egw <1473> touto <5124> poiw
 <4160> (5719) ouketi <3765> egw <1473> katergazomai <2716> (5736) auto <846> all <235>
 h <3588> oikousa <3611> (5723) en <1722> emoi <1698> amartia <266>
- 21 Zo vind ik dan deze wet *in mij*; als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bijligt.
 21 euriskw <2147> (5719) ara <686> ton <3588> nomon <3551> tw <3588> yelonti <2309> (5723)
 emoi <1698> poiein <4160> (5721) to <3588> kalon <2570> oti <3754> emoi <1698> to
 <3588> kakon <2556> parakeitai <3873> (5736)
- 22 Want ik heb een vermaak in de wet Gods, naar den inwendigen mens;
 22 sunhdomai <4913> (5736) gar <1063> tw <3588> nomw <3551> tou <3588> yeou <2316> kata
 <2596> ton <3588> esw <2080> anyrwpon <444>
- 23 Maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds, en mij gevangen neemt onder de wet der zonde, die in mijn leden is.
 23 blepw <991> (5719) de <1161> eteron <2087> nomon <3551> en <1722> toiv <3588> melesin
 <3196> mou <3450> antistrateuomenon <497> (5740) tw <3588> nomw <3551> tou <3588>
 noov <3563> mou <3450> kai <2532> aicmalwtizonta <163> (5723) me <3165> tw <3588>
 nomw <3551> thv <3588> amartiav <266> tw <3588> onti <1510> (5752) en <1722> toiv
 <3588> melesin <3196> mou <3450>
- 24 Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?
 24 talaipwrov <5005> egw <1473> anyrwrov <444> tiv <5101> me <3165> rusetai <4506>
 (5695) ek <1537> tou <3588> swmatov <4983> tou <3588> yanatou <2288> toutou <5127>
- 25 Ik dank God, door Jezus Christus, onzen Heere. (7-26) Zo dan, ik zelf dien wel met het gemoed de wet Gods, maar met het vlees de wet der zonde.
 25 eucaristw <2168> (5719) tw <3588> yew <2316> dia <1223> ihsou <2424> cristou <5547>
 tou <3588> kuriou <2962> hmwn <2257> ara <686> oun <3767> autov <846> egw <1473> tw
 <3588> men <3303> noi <3563> douleuw <1398> (5719) nomw <3551> yeou <2316> th <3588> de
 <1161> sarki <4561> nomw <3551> amartiav <266>

Romeinen 7:1.

Weet gij niet, broeders (want ik spreek tot degenen, die de Wet verstaan), dat de Wet heerst over de mens, zo langen tijd als hij leeft?

(Of weet gij niet, broeders (want tot Wetskenners spreek ik), dat de Wet des mensen heer is, zo lang hij leeft!)

Moet ik het u dan, na al wat ik reeds gezegd heb, nog duidelijk maken, dat de mens door wetswerken niet rechtvaardig wordt voor God! Is het dan nog niet tot u doorgedrongen, dat niet de hoorders maar de daders van de Wet rechtvaardig voor God zullen zijn! Hebt u het dan nog niet verstaan, dat het juist aan daders onder u ten enenmale ontbroken heeft en nog ontbreekt!

Zo gedenkt toch, hoe ik u voorgehouden heb, dat aan alle roemen een eind gemaakt is - niet door een wet van de werken, maar door een wet des geloofs, en dat wij door het geloof volstrekt niet één wet opheffen, doch veeleer een wet vaststellen; - hoe ik u heb voorgehouden, dat Abraham rechtvaardig geworden is, vóórdat hij enig gebod ontving; dat de Wet toorn verwekt; en dat de zonde reeds lang vóórdat er een wet door Mozes gegeven werd - door de ongehoorzaamheid van één mens in de wereld gekomen is, en dat wij ten prooi gevallen zijn aan een dood, *in welken wij allen gezondigd hebben*; - zodat deze dood van Adam tot op Mozes geheerst heeft ook over hen, (aan wie niet gelijk als aan Adam en aan Mozes plechtig vanuit de hemel eens gegeven werd) - en eindelijk: gedenkt, hoe ik u heb voorgehouden, dat de Wet, zoals wij die hebben, eerst later er bij gekomen is, opdat de overtreding zoveel te méér zou geworden zijn, zodat de zonde, welke in de dood heerste, juist door een Wet van Mozes in haar heerschappij is gehandhaafd en bevestigd! (Rom. 5).

Hebt u het dan niet gevat, wat ik u zei: dat het met alle vlees uit en gedaan is, sinds de mens door de Geest van de heiligheid als „vlees" verdoemd, sinds hij van God áf geraakt is! Is het u dan nog niet duidelijk, dat al uw werken in deze toestand u slechts des te verwerpelijker gemaakt en dit uw oordeel bevestigd heeft, en dat onze ongerechtigheid des te erger moest blijken te zijn, naarmate wij onszelf meer als iets goddelijks hadden aangediend!

U weet toch, dat ik u geleerd heb, op welke wijze u van de dood bevrijd, en van de zonde los geworden bent? U weet, dat ik u, terwijl wij gewoon zijn elkaar rechtvaardig en heilig te noemen, gepredikt heb, dat er slechts Eén rechtvaardig is, namelijk God; dat ik u gepredikt heb, hoe Gods gerechtigheid nu zonder Wet ontsluit is door het geloof van Jezus Christus tot allen en over allen die geloven; hoe alleen Hij Gods wet gehandhaafd heeft, en gelijk vroeger zo ook nu, de ware troon van de genade heeft opgericht - Christus Jezus namelijk door het geloof in Zijn bloed.

U weet ook, dat ik u heb gepredikt, hoe wij, om niet gerechtvaardigd uit Zijn genade door de loskoping in Hem, - dus als rechtvaardigen uit geloof - eeuwig leven ontvangen hebben in Christus Jezus onze Heere; dat ik u daarentegen voorgehouden heb, hoe hij alles, wat met Hem in tegenspraak is, zonde en dood blijven, - hoe de zonde in de dood³ heerst en, als hare rechtvaardige bezoldiging dood over ons brengt.

³ Kohlbrugge spreekt regelmatig dat *de zonde in de dood geheerst* heeft na de overtreding van Adam. Dit is volgens het Grieks, in Romeinen 5 : 21. In een preek over Genesis 3 zegt hij: Eva's zonde is de zonde van het hele menselijk geslacht, Adams zonde is van ons aller zonde. Wij, die in de lendenen van Adam waren, zondigden allen in hem; zijn zonde, als de zonde van ons hoofd, moest naar Gods heilig recht ons allen toegerekend worden. Zo spreken ook de Gereformeerde theologen: *dat wij in en door en met Adam gezondigd hebben*, omdat hij ons verbondshoofd was.

(Rom. 1-6).

Welaan, broeders, is het u na dit alles nog niet duidelijk geworden, zo wil ik mij nu op uw eigen wetskennis beroepen, opdat u goed leert verstaan hoe het met deze zaak staat. Want diep in uw hart is toch nog wel de gedachte blijven zitten, dat een weinig de Wet aan de hand houden toch nog geen dood en verdoemenis over u brengen zal; en de Wet zo geheel en al te laten varen, schijnt u niet te behagen, omdat God Zelf immers de Wet door Mozes gegeven heeft.

Dat God Zelf de Wet door Mozes gegeven heeft, staat vast. Maar wilt u haar nog aan de hand houden, dan is u de genade niet nut. En zolang u aan de Wet naast Christus een plaats inruimen wilt, mag u de zaligheid uit genade blijven belijden zoveel u wilt: u behoort echter Christus niet toe; u blijft ver van God en zonder vrede met Hem. En de Wet behoudt haar volle recht op u - omdat u niet gelooft.

Of weet gij niet, dat de Wet over de mens heer is, zolang hij leeft?

U kent toch de Wet; en daarom is het mij te groter vreugde u zelf te laten beslissen. Broeders, wij staan hier op een smal pad. Wijkt van de lijn, die ik u voorgetekend heb, ook maar één haarbreed af, ter rechter of ter linker, en u vindt aan alle kant verdoeming, overal een grondeloze diepte van ellende. De liefde van Christus dringt mij. Het mag u niet onbekend zijn, dat de Wet heer is over de mens, zolang hij leeft. Niemand mag zich aan de Wet op onrechtmatige wijze onttrekken; zij blijft van kracht en houdt onafwijsbaar vast aan haar recht. Wanneer ge u - al is het nog zo weinig bij de Wet houden wilt, dan bent u schuldig haar geheel en voortdurend trouw te blijven; want de Wet verdoemt alle halfheid. *De rechtvaardige uit geloof zal leven.* Wij zijn immers rechtvaardig geworden uit geloof, en de genade heerst door gerechtigheid in eeuwig leven door Jezus Christus. Uw vorig leven was niets dan zonde en dood. Wij zijn immers tegelijk met Christus gestorven, zijn met Hem mede-opgewekt en leven dus slechts Gode. Wij leven niet meer.

Wat moet dus de Wet, en wat bekommert ge u over haar! Houdt in gedachtenis Jezus Christus, uit het zaad Davids, opgestaan uit de doden. Of u staat voor eigen rekening! En zoals het oordeel over u gaat als over dezulken die leven onder de Wet, zo moet de Wet naar haar strengste recht, handhavende elke tittel en jota, over u haar heerschappij uitoefenen. En wat ge u ook van Christus toeëigent, en hoe u ook steunt op Gods genade, - u hebt dan niets anders te verwachten dan het doen van de echtbrekers.

VERS 2 en 3

Want een vrouw, die onder de man staat, is aan de levenden man verbonden door de wet; maar indien de man gestorven is, zo is zij vrijgemaakt van de wet des mans.

Daarom dan, indien zij eens anderen mans wordt terwijl de man leeft, zo zal zij een overspeelster genaamd worden; maar indien de man gestorven is, zo is zij vrij van de wet, alzo dat zij géén overspeelster is, als zij eens anderen mans wordt.

(Want de onder de man gestelde vrouw is aan de levenden man gebonden door wet; als echter de man gestorven is, is zij losgemaakt van de wet des mans.

Wel zal zij dus, zolang de man leeft, als echtbrekster gelden, wanneer zij eens anderen mans geworden is, maar wanneer dé man gestorven is, is zij vrij van de wet, zodat diezelfde vrouw, eens anderen mans geworden, geen echtbrekster is.)

Denkt eens even na: Zou niet de vrouw, wanneer zij zich met een andere man begaf, de wettelijke straf van een echtbrekster moeten lijden, hoe degelijk en flink ze ook

verder in de huishouding mocht zijn?

Maar gij, wanneer u door de dood van uw vrouw gescheiden bent, hebt u ook dan nog heerschappij over haar, en zou zij soms een echtbreekster zijn, wanneer uw bloedverwant of iemand anders haar tot zich nam en zij zijn vrouw werd? Welnu, wat heerschappij heeft dan de Wet over u, die toch immers gestorven ben! Wat recht heeft de Wet over u, die niet onder de Wet, leeft? Vreest u soms, dat zij u nog verdoemen zal, nadat u door gerechtigheid, op rechtmatige wijze dus, aan haar heerschappij onttrokken bent? Lieve vriend; zal ook uw vrouw, als u door de dood van haar gescheiden bent, zich nog angstig maken, dat zij door een dood lichaam, door een lijk, zou kunnen veroordeeld worden, als zij, voor God en de overheid, van een andere man geworden is? Of eist de Wet ook van een dode, dat hij besneden wordt of offert? O, mijn broeders, dat toch de vreze des Heeren u bewege! Wilt u de Wet aanhouden, u zou echtbrekers zijn, en als zodanig ten volle strafbaar indien ge u aan de bevoegdheid van de Wet wilde onttrekken op een weg, die niet de weg der Gerechtigheid Gods is.

VERS 4.

Zo dan, mijn broeders, gij zijt ook der Wet gedood door het lichaam van Christus, opdat gij zoudt worden eens anderen, namelijk Desgenen, die van de doden opgewekt is, opdat wij Gode vruchten dragen zouden.

(Zo ook, mijn broeders, zijt ook gij van de Wet gedood door het lichaam des Gezalfden, om eens anderen geworden te zijn, namelijk van Hem, die uit de doden is opgewekt, opdat wij vrucht gedragen hebben Gode.)

Nu echter heeft de Wet geen heerschappij over u, *want gij zijt der Wet gedood door het lichaam van Christus*. Zo min de gestorven man over zijn vrouw te bevelen heeft, zo min de Wet over u; want de man is van de vrouw gestorven. De vrouw heeft de smart van dit geweldig verlies geleden, en is aan de man gedood door zijn dood. Zo bent ook u van de Wet gedood door het lichaam des Gezalfden: want aan dit lichaam heeft de Wet haar dood gevonden; en daar het de dood van de Wet is, bent u niet slechts vrij van de Wet, doch veeleer haar gedood juist door dit lichaam.

Let daar wel op! De Wet is geen geweld aangedaan, zij is niet terzijde geschoven of verongelijkt, maar volle recht is haar wedervaren; zij is behoorlijk gehandhaafd; en langs geen andere weg dan dien van de gerechtigheid des geloofs bent u van de Wet ontslagen.

Hoe is dat toegegaan? Zegt niet de Wet: „vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al wat geschreven is in het boek van de Wet, dat hij het gedaan hebbe"? En deze vloek is plechtig over u gekomen; deze vloek was uw straf, uw verdoeming, omdat u niet gebleven bent in de woorden van de Wet, en het vonnis is aan u voltrokken. U bent gedood. God zelf heeft dit rechtsgeding ten einde gevoerd, en heeft u laten doden ter handhaving en ter eer van de Wet. Is echter aan de boosdoener de straf voltrokken, dan is aan de Wet voldaan. Welnu, is zulk een dan niet van dat tijdstip af van de Wet gedood? Juist zo is het met u.

Maar ziet, hoe, machtig in dit proces de genade is, hoe geweldig! Niet aan uzelf is dit voltrokken - want dan waart u in de eeuwigen dood gebleven -; maar dit is geschied aan het lichaam van Christus, die in onze plaats is gekomen, en gedood is voor ons. Dit lichaam van Christus is van de Wet een wet, die haar verbiedt nog iets van u te eisen; dit lichaam van Christus is van de Wet een dood geworden, doordat zij in dit lichaam gestorven en ondergegaan is. Dit lichaam van Christus heeft u teniet gedaan en aan de Wet alles betaald, wat zij ten opzichte van u te vorderen en te straffen had.

Het heeft u door zichzelf van de Wet zo ten volle gedood, dat niet een klauw achtergebleven is, waarin nog iets zou zijn van die aard, dat zij er over zou mogen heersen. Houdt dus dit lichaam van Christus voor ogen en uw derWet-gedood-zijn door dat Lichaam. En u zult er niet van terugschrikken, de Wet te laten varen, en u zult er vreugde in scheppen een Anderen toe te behoren, bevrijd van het boze geweten, alsof het met u en de Wet nog niet recht stond, en alsof u nog niet rechtvaardig voor God waart uit geloof.

U mag niet van Christus zijn en van de Wet. Aan de Wet bent u gedood door het lichaam van Christus. Niet om de geest van vreze in u plaats te geven, maar opdat u voortaan van een Ander zou zijn, Hem geheel en al zou toebehoren in onkreukbare trouw en kuisheid, om in Zijn liefde u te verheugen en onder Zijn hoede te leven. Wie echter zullen wij toebehoren? Hem, die uit de doden opgewekt is, die overgeleverd is om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking. Nadat God Hem voor ons heeft overgegeven, heeft God Hem ook voor ons opgewekt uit de doden. Het is geen eenvoudig of gering man, met wie ik u noodzaak te huwen: het is de Zoon des levenden Gods, die de Wet in zich opgenomen en in onze plaats door Zichzelf vervuld heeft door Zijn dood. Die de Wet aan Zich sterven liet, terwijl Hij stierf, en die u van de Wet in Zich doodde, terwijl Hij gedood werd. En dat alles heeft Hij voor ons gedaan onstraffelijk, naar de eeuwige Geest.

Intussen moet naar de Wet hij, aan wie de doodstraf voltrokken is, in Zijn doodblijven. Wij zouden daarmede dus nog niet geholpen zijn, dat wij van de Wet gedood werden door Zijn lichaam. Omdat echter Christus de wil Gods gedaan heeft en voor ons gestorven is, daarom heeft God Hem uit de doden opgewekt, opdat wij, doden, uit onzen dood in het eeuwige leven zouden overgaan. Gelijk Hij nu in onze plaats gedood is, zo heeft God Hem uit het midden van alle doden als de Eerstgeborene opgewekt, opdat wij Zijn eigendom zouden zijn geheel en al, en uit God leven en gerechtigheid zouden hebben in Hem. De Wet straft wel met de dood; maar het gebod Gods is het eeuwige leven. Wij zouden met de wegneming van schuld en straf nog niet geholpen zijn, want naar de wil Gods moet er ook leven zijn; zó staat het vast naar de Geest van heiligheid. Dit leven nu is in de uit de doden Opgewekte, opdat u in Zijn gemeenschap het leven hebt.

God wilde de vrucht. Gehuwd met de Wet, hebt u echter geen vrucht voortgebracht. Kinderen hebt u daarbij verwekt voor uzelf, werken gedaan voor uzelf; kinderen niet eens uit de Wet, maar uit echtbreuk; niet uit God, maar uit uzelf, om ze God op te dringen. Hoe kond u met uw werken, hoe konden wij God aangenaam zijn of in Zijn gemeenschap het uithouden, waar wij ons leven lang met vreze des doods bevangen waren? Al beproefden wij ook bij tijden onszelf wijs te maken, dat de toekomstige dag ons, wegens Gods gaven, niet geheel verwerpelijk zou vinden, hoe konden wij wanen voor God te bestaan, waar wij zelf reeds zo velerlei bij onszelf ontdekten, dat als een worm al onze, onder duizend moeiten geogst vrucht verteerde, zodat ons dagelijks ophieuw de hoop vervliegen moest!

Ach, dat nog altijd bij u heerschappij voert dit stelen van vruchten, dit tobben hoe men toch vruchten kan voortbrengen! Vruchten, vruchten! Doch er zijn toch geen vruchten, maar een dood werk, een verrottende plant, een boom zonder wortel, een versterving van datgene, wat de schijn van een levensbegin vertoonde.

Meent u nu, dat u geen vrucht zult dragen, als u de Wet er aan geeft? Meent u, dat de Wet toch enigermate moet aan de hand gehouden zijn, of dat de werken van de Wet volstrekt nodig zijn tot gerechtigheid? Meent u, dat dan toch in elk geval dit aan mijn Evangelie te verwijten is, dat het de Wet afbreekt?

Nu, let dan wel op, hoe God de Wet handhaaft! Vruchten moeten wij zeker gedragen

hebben. Ja, in de dag des oordeels, zal juist de vrucht uitwijzen wat de boom was en of de vrucht welgevallig was in Gods ogen, dat zal het vuur openbaren.

Maar Gode vruchten gedragen te hebben, is het eerste en hoogste gebod. Hoe echter zult u Gode kunnen vrucht gedragen hebben, waar de Wet van Mozes u gevonden heeft, liggend in de dood, en waar zij in zulk een toestand het leven van u eiste, en anders met vloek, verwerping en uitroeiing het oordeel handhaafde.

De heilige Wet vervloekt de in de zonde levende doden, die zich beijveren op de grondslag van een zonden-geraamte een tempel uit doodsbeenderen Hem te bouwen, - die een tempel voor zich bouwen en een altaar, welke zij Gode wijden, dagelijks daarin Hem aanroepend, dat Hij hen niet verdoeme, terwijl zij het gebruik ervan voor zich behouden, en voor hun hoererij en afgoderij. Geeft dan nu acht op de genade Gods! Opdat wij de Wet niet tegen ons hebben, maar Gode vrucht gedragen hebben, is dit Zijn eigen doen, raad, werk en welgevallen in ons: dat u, gemeenschap hebbend aan het lichaam en bloed van Christus, in deze gemeenschap van de Wet gedood, zonder vreze en twijfeling, als een bedroefde en beangste weduwe, u aan de andere Man overgeeft. Aan Hem namelijk, Die uit doden is opgewekt, en dat, in deze gemeenschap van Zijn leven, zijn gerechtigheid, genade, vrede, liefde en trouw, u gelooft volmaakt te zijn.

De belofte van de Wet luidt: „Doe dat, en gij zult leven!” Christus, waar Hij gekomen is om de wil Gods te doen, is de Erfgenaam van het leven en van de zegen. Overwinnaar des doods door Zijn dood, kon Hij, de Vorst des levens, van de dood niet gehouden worden. Veeleer heeft God, nadat Hij Hem gezonden heeft in een gelijkheid van zonde-vlees en vanwege zonde, de zonde gevonnist in het vlees (Rom. 8 : 3), en daarna Hem, Die naar de wil Gods voor ons gestorven was, uit de dood opgewekt naar zijn belofte.

En nu is het Gods wil, dat wij Hem horen, en de Zijnen zijn, en dat wij zó erfgenamen van de belofte des levens en des zegens zouden zijn in Hem, die leeft en niet sterft en die, gelijk Hij van de zonde gestorven is eens voor goed, Gode leeft.

Dat is nu Gods des Vaders bruilofts- en huwelijks-feestdag, die wij heden beleven. Hij kon een arme bruid om Zijn eigen eer niet voor Zich laten verschijnen, zonder dat Hij hare armoede van voor zijn ogen wegnam, en haar rijk maakte, opdat zij, de onvruchtbare vrouw, *een moeder van zeven* zou zijn. Daarom heeft Hij haar tot handhaving Zijner majesteit en tot getuigenis van Zijn gerechtigheid, voor eeuwig verbonden aan een Man, Dien Hijzelf Opgewekt heeft, aan Zijn heilig Kind Jezus, in de gemeenschap aller hemelse en geestelijke goederen van God de Vader en van Christus.

VERS 5.

Want toen wij in het vlees waren, werkten de bewegingen van de zonden, die door de Wet zijn in onze leden, om de dood vruchten te dragen.

(Want toen wij in het vlees waren, werden de hartstochten van de zonden, die namelijk, die door de Wet zijn, werkzaam gemaakt in onze leden, om de dood vruchten gedragen te hebben.)

Zo was het vroeger niet, geliefden! Toen wij nog niet het geloof van Christus hadden, toen de Geest Gods nog niet in ons woonde, en toen wij nog geheel en al onder een wet leefden, vol inbeelding over onze voorrechten boven anderen, - voorrechten ongetwijfeld van hoge waarde, als zij bij ons geweest waren uit het geloof -, toen wij dood waren in onze overtredingen en zonden, terwijl wij ons verbeeldden te leven.

Maar zie! Toch is alles vlees, wat uit vlees geboren is, en slechts wat uit Geest

geboren is, is Geest! Het is toch alles vlees, wat het leven Gods, de Geest van Christus, niet heeft, het is vervreemd van God en met al zijn denken en streven niet onderworpen aan zijn Wet. Hoe handelden wij dan in dien tijd, toen wij nog in het vlees waren! Toen wij, ofschoon ijverig er op uit om ons leven en doen aan een wet aan te passen, toch met vloek, dood en verdoemenis, met Gods afkeer en toorn omgeven waren, - hoe wij ons ook aan Gods tempel en altaren vastklampten. Hoe handelden wij, te dien tijde, toen de genade Gods, die heerst tot eeuwig leven door gerechtigheid door Jezus Christus, nog niet over ons en in ons geschenen had; toen wij - midden in de schaduw en de duisternis van het vleselijk gebod, zoals vlees het liefheeft en er zich mede tot farizeeër maakt -, nog ver waren van het heldere licht van het Evangelie van het Koninkrijk Gods. Hoe handelden wij in die tijd en hoe zou het ons vergaan zijn! O, laat u onderwijzen door een eerlijke bekentenis, welke vrucht daaruit voortkomt, als men de Wet beproeft aan de hand te houden.

Want ging het toentertijd zo grof toe, hoe fijn zullen de gruwelen zijn, als men nog enigszins oren en hart voor een wet opent, nadat men Christus gehoord heeft. Toen wij nog in het vlees waren, droegen wij Gode geen vrucht, maar de hartstochten van de zonde, hartstochten door de Wet, werkten krachtig op onze leden in. Met het noodwendig gevolg, dat de dood vrucht gedragen werd en gedragen zijn moest. Zo was het toenmaals in het algemeen. Hoe zal het dan nu in het bijzonder gaan, als u nog op enigerlei wijze de Wet aankleeft! Toen wij nog niet geloofden, was er allerwege de gezindheid, het inzicht en de verstandigheid van het vlees, dat niets is dan haat, tegenzin en vijandschap tegen God. Hoe zouden wij in zulk een doodstoestand in het leven behagen hebben geschept! Bij zulk een haat tegen de liefde Gods, die de mens verootmoedigt en hem zijn niets-zijn voor ogen stelt; juist daar, waar zij op haar wijze aan de dag treedt!

God had gezegd - en dat was Hem ernst - : „Doe dat en gij zult leven!” En dit woord grepen wij aan, alsof het iets was, dat wij maar zo konden wegblazen, niettegenstaande onze zonde en onzen dood, gelijk de Geest van de heiligheid het toch eist.

Waar God gezegd had: „Gij zult Mij liefhebben met geheel uw hart, met geheel uw, ziel en met al uw kracht en uw naaste als uzelf!”, daar sloegen wij dadelijk de handen aan het werk; maar wij keerden de mening des Geestes om in des vleses mening. De Wet maakte ons werkzaam; maar egoïstisch en zelfzuchtig en vijandig tegen God als wij waren, kwamen ook in plaats van liefde Gods, in plaats van goede werken, in plaats van Gode-welgevallig-dienen, de hartstochten van de zonde van allerlei aard voor de dag door de Wet. En evenals wij waanden heren nevens God te zijn, Hem gelijk en „een Hunner” (Gen. 3 :22) te zijn, wilden wij ook zelf scheppers en tevoorschijn-brengers zijn. Maar wat kwam uit ons tevoorschijn? Hartstochten vol moeite en bitterheid; bewegingen, waarvan wij ons zo weinig losmaken konden, dat ze ons steeds verder met zich meesleepten, hoe wij ze ook aangrepen; bewegingen van de zonden, van geestelijke en van lichamelijke aard, afgodische en lichamelijke wellust, hoererij, leugen, bedrog, valse getuigenis, huichelarij en allerlei gruwel en gewelddadigheden. Deze hartstochten van de zonden kwamen juist daar bij ons en uit ons tevoorschijn, waar de Wet de liefde Gods en des naasten de heiligheid - gebod, en al het tegenovergestelde, - onreinheid en ongerechtigheid - ons verbood. Want wij hielden toch aan de Wet vast en bekeerden ons voortdurend. En ziet, daar Was het boete op boete, berouw op berouw, offer op offer; maar de hartstochten bleven toch. En hoe meer wij meenden ze door de Wet te doden en uit te roeien, des te krachtiger werkten ze in onze leden, in onze harten, verstand, gezindheid, wil, gedachte, ziels- en lichaamsleden. Onophoudelijk verkrachtten ze ons, deze hartstochten - want zo beviel

het aan het vlees -, maakten ons vruchteloos en zwanger van vrucht, welke de dood, in wiens rechtsgebied wij verkeerden, in zijn rechtsgebied zich toe-eigende. En op deze weg zouden wij met alles wat aan ons is - met al ons streven, werken en God-vrezen - dien toegevallen zijn, die wij toebehoorden, dien, die het geweld des doods had (Hebr. 2 : 14), en wij zouden te schande geworden zijn in eeuwige verdoeming juist door de Wet. Want de Wet verdoemt juist dit ons doen; deze begeerte des vleses, deze begeerte van de ogen, en dezen hoogmoed des levens; de Wet wil Godsbegeerte, wil niet zien en zinnen, maar de gehoorzaamheid des geloofs. Dat men gerechtigheid en barmhartigheid doe, een rechtvaardig oordeel velle en in ootmoed wandele met zijn God.

Ziet, dát was de harde slavernij en dienstbaarheid, in welke wij gehouden werden door de Wet. Zij eiste van ons doden: leven; van ons, zwakken: kracht; van ons, onbekwamen: bekwaamheid. Zij eiste in één woord een volmaakt werk in voortdurende bereidwilligheid. Zij betaalde nooit ons loon uit, omdat ons werk steeds mislukt was en nooit voldeed aan de maatstaf van de Wet, en omdat het in onze dode handen stinkend geworden voor de dag kwam. En evenals wij zelf in de slavernij waren, zo was ook datgene, wat wij voortgebracht hadden in slavernij. En evenals wij zelf verwerpelijk waren, en des doods, wegens de hartstochten der zonden, zo was ook onze vrucht enkel vrucht dezer hartstochten.

VERS 6.

Maar nu zijn wij vrijgemaakt van de Wet, overmits wij dien gestorven zijn, onder welken wij gehouden waren, also dat wij dienen in nieuwigheid des Geestes, en niet in oudheid van de letter.

(Nu echter zijn wij losgemaakt van de Wet, wijl zij gestorven is, (apothanontos) in welke wij ondergehouden werden, zodat wij dienen in Geestes-nieuwheid en niet in het oude wezen ener letter).

Ziet, lieve broeders, daarom zullen wij de Wet geheel laten varen, en haar Hem overgeven, die de Enige is, die er mee heeft weten om te gaan en haar heeft weten te handhaven door Zichzelf. In plaats dat wij de werken van de Wet geheel zouden afgewerkt en ten uitvoer gelegd hebben, in plaats dat wij in haar gebonden zouden blijven, - zijn wij van de Wet losgebonden en zelf zó bewerkt en verwerkt, dat wij geheel van haar áf zijn. Waren wij vroeger onnutte arbeiders, nu zijn wij zèlf als een werk zó bearbeid, dat wij als een werkelijk voltooid meesterstuk van Gods genade en ontferming uitblinken.

Welk een waanzin, dat zij, die de gerechtigheid als uit werken ener wet zoeken, menen, dat zij scheppers zijn, en arbeiders moesten wezen! Terwijl Christus ons niet als zelf-scheppers, maar als een naar de maatstaf van Gods Wet te bereiden stuk werk - zó voltooid heeft, dat wij, in de arbeid Zijner ziel, ons eeuwig daarover verblijden zullen; en ten hoogste roemen, dat wij Gods schepping zijn in Christus Jezus, een werk in goede werken, onstraffelijk daargesteld voor Hem, in Hem, tot Hem.

Op die wijze zijn wij van de Wet vrijgemaakt en de dienstbaarheid uit. Zo zijn wij voor de Wet in de volheid van Hem, die alles in allen vervult, onbekwaam gemaakt en gedood, overmits zij gestorven is, onder welke wij gehouden werden.

Want zodra ik van een heer de slaven, die onder hem gehouden waren, afkoop en door kooprecht ze mij verwed, is hun in dat opzicht de eerste heer gestorven, en zij zijn van hem vrij. En de vrouw, nadat de man gestorven is, onder wie zij gehouden was, is vrij van de wet des mans. Juist zo staat het met ons. Wij waren onder de Wet gehouden,

tot gehoorzaamheid aan haar verplicht, onder haar heerschappij; wij waren haar lijfeigenen. Maar Christus heeft ons, die onder de Wet waren, naar de wil Gods losgekocht en daarmee het recht van de Wet op ons en onze lijfeigenschap en dienstbaarheid opgeheven.

Daar Hij nu also ons gekocht heeft, en wij Zijn eigendom zijn en voor eeuwig onder de heerschappij Zijner genade leven, door Zijn dood en Zijn opstanding, is de Wet, onder welke wij gehouden waren, voor ons gehele leven met Christus gestorven, daar zij immers opgehouden heeft over ons te gebieden.

Omdat de Wet op deze wijze gestorven is, zijn wij van haar vrijgemaakt, om haar in het geheel niet meer te dienen en onderworpen te zijn; maar wij zijn vrij van haar, opdat wij dienstknechten zouden zijn in Geestes-nieuwheid en niet in oudheid van de letter.

Wilt u dus twee heren dienen, u zou geen van beiden dienen; u zou geen van beiden behagen en zoge u door beiden verworpen zien. Daarom moeten wij het toch goed verstaan, dat wij van de Wet vrijgemaakt zijn, opdat wij God naar zijn wil zouden dienen. Aanbrengende altijd door Jezus Christus Gode een offerande des lofs, namelijk de vrucht der lippen, die Zijn Naam belijden; predikend Zijn gerechtigheid, de zijne alleen; roemend Zijn werken, wonderen, daden; lofprijzend Zijn genade, Zijn Ontferming; verkondigend Zijn wijsheid en wegen in Zijn Evangelie voor u, Hem aanroepend in geest en waarheid als uw genadig Vader in de Naam van Jezus Christus, - zó zult u Hem dienen in liefde, uit een rein hart, een goed geweten en ongeveinsd geloof. Daar gaat alles vrijwillig; want waar de Geest des Heeren is, daar is vrijheid en geen knechtschap; daar is een fris, steeds groenend opleven en niet versterven van de ouderdom; daar is wezen en geen uiterlijke vorm van het weten en van de waarheid in de Wet; daar is Geest, niet letter; Christus, niet dood; onze Heere en niet de duivel. Alles gelukt wel, en het zijn alles enkel goede werken; want de vrucht des Geestes is daar, en wij wandelen in de door God toebereide goede werken, want aan Geest wandelen wij.⁴ Dat is nu de rechte godsdienst, dien u kiezen zult als u wijs zijt; waarbij men vervuld is met vruchten van de gerechtigheid, die door Jezus Christus zijn, tot lof en prijs Gods. En waarbij men vreugdevol geheiligd innerlijk en uiterlijk, in maagdelijke schoonheid de komst verwacht van de geliefden Bruidegom onzer zielen, Jezus Christus, het Lam Gods, om zór, voor Gods aangezicht gesteld te worden, als t Hem behaagt en naar zijn wil behoorlijk is.

Nadat u nu gekocht zijt tot en in dezen dienst, waar u gehoord hebt het Evangelie van de genade Gods, hoe laat ge u nog gevangen nemen door de vrees, als waart u nog in enig opzicht onder de Wet gehouden. U zult immers de Wet niet meer dienen, want u zijt in de dienst Gods ge.: treden en u zijt Jezus Christus eigendom geworden geheel en al, geheel zoals u bestaat, met lichaam en ziel, met alle leden. Niets is er van u overgebleven, geen haartje, dat Hij zich niet heeft gekocht.

God alleen zult u dus dienen, uw Heere aankleven, als vlees van Zijn vlees en been van Zijn benen. Want één Geest bent u in Hem in het Evangelie; Zijn knechten bent u en zijn dienstmaagden, om Hem te dienen en niemand anders. Daar is geen slavendrijver, voor wie men met bezwaard geweten en zonder liefde het werk verricht; waar men slechts volgens de letter zich beijvert uit vrees voor de dood; waar het in voortdurende bangheid zonder enig vorderen steeds bij het oude blijft, tot zich eindelijk alles in zekerheid, en roekeloosheid, of in hopeloosheid, vertwijfeling en afsterving van het schijn-leven oplost.

Nee, er is een nieuwe dienst, een jeugdige, priesterlijke en Koninklijke dienst; niet in

⁴ Een uitdrukking die Kohlbrugge meermalen doet, in vergelijking met het Grieks. "want aan de hand des Geestes ..."

een gevangenhuis van zonde en des doods, maar in de vrijheid van de gerechtigheid des levens uit God in Christus. U staat alzo daar, niet naar de geest van vreze en van onreinheid, maar naar de Geest van heiliging, voor zover ge u geheel overgegeven hebt aan Hem, Die naar de wil Gods voor ons gestorven is, toen wij nog vijanden waren, en toen wij in de waan verkeerden de Wet hoog te eren, terwijl wij haar getuigenis als iets verderfelijks verwierpen.

VERS 7 en 8.

Wat zullen wij dan zeggen? Is de Wet zonde? Dat zij verre. Ja ik kende de zonde niet dan door de Wet; want ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de Wet niet zeide: gij zult niet begeren.

Maar de zonde, oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft in mij alle begeerlijkheid gewrocht; want zonder de Wet is de zonde dood.

(Wat willen wij dus zeggen: dat de Wet zonde is? Dat zij verre: integendeel, de zonde zou ik niet gekend hebben, zo niet door Wet; want ook de begeerte kende ik niet, indien de Wet niet zeide: gij zult niet begeren. Want de zonde heeft, waar zij aanleiding genomen heeft door het gebod, alle begeerte in mij uitgewerkt; zonder de Wet is immers zonde levenloos.)

Wat willen wij dan nu zeggen? Wat beogen wij met dit alles? Ligt misschien de oorzaak van ons zondigen bij de Wet? Predik ik soms uit die grond, dat de Wet niet aan de hand moet gehouden worden, dat wij haar gedood zijn en van haar vrij, daar zij gestorven is, onder welke wij gehouden waren? Heb ik soms daarom gezegd, dat de hartstochten van de zonde door de Wet zijn; alsof ik meende, dat de Wet daarvan de schuld droeg, en als wilde ik haar daarom, als iets dat de schuld draagt, afgeschafte weten? Heb ik daarmee willen uitspreken, dat de Wet niet zo rechtvaardig is, niet zo heilig, als men het voorstelt? Heb ik u geraden de Wet daarom als een ding, dat ons van de weg afgeleid, dat ons onheilig gemaakt en verontreinigd heeft, en dus als kwaadaardig, als van God zelf vervloekt en ter dood gebracht, als onnut tuig - weg te werpen? Heb ik u willen zeggen, dat de Wet ons in het ongeluk en in het verderf gevoerd heeft, zodat men haar schuwen moet als zonde, als de pest, als drek en vuilnis? Heb ik beweerd, dat daarom van de Wet geheel en al moet gezwegen worden in de gemeente, zoals men van een wandaad, van een zonde, met verachting zich afwendt, of van een zaak, die ons vroeger verdorven heeft?

Zo zal toch niemand onder u het opvatten! Nee, dat is in het geheel mijn bedoeling niet geweest, in genen dele. Veeleer wil ik de Wet ten hoogste geacht en gerespecteerd weten. Nee, niet de Wet is zonde; maar ik ben haar allen dank verschuldigd daarvoor, dat zij mij de zonde heeft leren kennen. Want hoe zou ik de zonde zó ten volle hebben leren kennen, indien niet door een Wet? Ja wat zou ik van de begeerte geweten hebben, als de Wet niet zeide: „Niet begeren zult gij!” En had ik de zonde niet gekend, wanneer had ooit tot een getrouw en alle aanneming waardig woord kunnen worden dit woord: „dat Jezus Christus in de wereld gekomen is om zondaren zalig gemaakt te hebben?”⁵ En hoe dood zou ik gebleven zijn, ook nadat ik geloofd had, als ik met de begeerteniet ware bekend geworden?

Dat de zonde zónde is, en hoe zij zonde is, - en de zonde zelf, ken ik door een wet. En wanneer de Wet mij niet eens voor goed de begeerte verboden had, ik zou toch nog

⁵ Kohlbrugge drukt zich zó uit, omdat in het Grieksch de Aoristus-vorm gebruikt wordt, die aanduidt, dat de handeling in één punt des tijds geschiedt, hetwelk gewoonlijk in het verleden ligt. De Statenvertaling heeft: zalig te maken. (Vert.)

altoos gemeend hebben het met de zonde te kunnen klaar spelen.

Zo behoudt dus de Wet haar eer en waarheid, haar recht en haar weldaad. Aan de Wet ligt het niet, dat wij gezondigd hebben, en uw hart mag zich van haar niet als van iets afschuwelijks afwenden; veeleer zult u haar ten hoogste eren en haar niet krenken door de mening, dat u nog toegang hebben zou tot haar heilig paleis.

Hoe staat het dan met de zaak? „Niet begeren zult gij", zei de Wet tot mij. En dat was immers geen zonde mij dit gebod te geven; maar aan mij lag het; want de zonde was dadelijk in de weer, hield mij het gebod voor, alsof zij een trouwe helpster van de Wet was, en terwijl zij mij tot liefde der: Wet opwekte, won zij het vertrouwen van mijn hart, sloop bij mij naar binnen en bracht allerlei begeerte bij mij in beweging.

Zo ging het mij. Ik, een vijand van God, verbeelde mij Zijn vriend te kunnen zijn. Hij verbood mij door Zijn Wet de begeerte; ik achtte mij daartoe voldoende in staat, en beloofde, niets te zullen begeren. Maar al dadelijk door dit beloven - toonde ik niet te weten, wie ik was - *vlees uit vlees*. Het duurde niet lang, of mij kwam iets voor ogen, waarbij ik mij moest behelpen met de verontschuldiging, dat dit toch te begerlijk was. Daarop kon toch het gebod niet gedoeld hebben, de omstandigheden brachten het zo mede; ik beloofde echter vast, althans van nu aan, het gebod onvoorwaardelijk gehoorzaam te zullen zijn. Zo ging het mij telkens en telkens; nu eens op deze, dan weer op een andere wijze. En ziel ik begeerde alles, en begeerde tóch, en bleef aan het begeren, terwijl ik mijzelf en anderen vóórpreekte, in het vervolg niet meer te begeren. Vlees als ik was, deed ik in alles mijn begeerte; deed mijnen wil juist daardoor, dat ik er mij toe zette Gods wil te doen. En hoemeer ik zo deed, des te harder bestrafte mij het gebod. En hoe harder het mij bestrafte, des te heviger werkte in mij vijandschap en moedeloosheid, om mij te houden aan datgene wat ik mijzelf voorschreef: Gode gelijkvormig te blijven én te worden. Maar het gebod hield, Gode zij dank, stand en wierp mij neer, terwijl de zonde en mijn gevoel van verwijderd-blijven van God juist door de Wet mij prikkelde om alles te beproeven, hoe ik mijn lust hebben en mij toch staande houden kon voor God. Aan de Wet heb ik het dus te danken, dat ik mijzelf heb leren kennen. Ware er niet een wet geweest om mij te onderwijzen, zo was ik in de zonde verteerd, als een lijk in de kist. Want zonder wet is de zonde levenloos en slaapt als een verstijfde slang, die slechts in de warmte of de zonnegloed weer opleeft. Wanneer nu de mens door de heilige gloed van de Wet bestraald wordt, dan wordt weldra de zonde wakker, dwingt de mens onder haar macht, om hem te ketenen en hem te kwellen, en zij werkt in hem juist datgene, waardoor hij des te onbekwamer wordt voor de Wet.

Had ik zelf dit niet ervaren, de liefde van Christus zou mij niet zo dringen, u te betuigen: *dat de genade heerst in het eeuwige leven doof gerechtigheid door Jezus Christus onzen Heere*. En dat door werk van de Wet niemand rechtvaardig wordt voor God. En dat men bij de Wet slechts gedwongen wordt de dood en de overtreding te erkennen. Is de Wet niet zó bij u, dan zult u leven, alsof u Gode leefde; u zult zondigen, begeren, u met of voor alles verootmoedigen; zult een grote dunk van uzelf hebben; u veel voornemen; goede hoop voor de toekomst koesteren. En nochtans zult u levende zijn in zonden en overtredingen, zodat u nooit met God in het reine komen kunt.

VERS 7 en 10.

En zonder de Wet, zo leefde ik eertijds; maar als het gebod gekomen is, zo is de zonde weder levend geworden, Maar ik ben gestorven.

En het gebod, dat ten leven was, hetzelfde is mij ten dood bevonden.

(Ik echter leefde zonder Wet eertijds; maar toen het gebod gekomen is, is de zonde levend geworden. Ik echter ben gestorven, en het gebod ten leven, juist dat is mij ten dode bevonden.)

Zie, broeders, zo ging het mij ook. Er was een „eertijds“, waarin ik levend was zonder wet. Dat was de tijd van de waren en valse vrede; de tijd, waarin ik getroost werd, dat mijn zonden van mij weggenomen zouden zijn; waarin ik goedsmoeds was, dat mij de zaligheid niet ontgaan kon; waarin alles bij mij recht stond. Als ik mij dan tussenbeide niet op mijn gemak begon te voelen, ik liet mij niet al te erg aanvechten en handhaafde mijn goed vertrouwen; ik was te evangelisch dan dat ik mij door de Wet had laten vrees inboezemen. Maar wat gebeurt er? Eer ik er op verdacht ben, zo opeens staat het gebod voor mij, in zijn heiligheid en kuisheid, zoals ik het nooit tevoren had gezien. En het treedt mij tegen met zijn onafwijsbaar: „Gij zult niet begeren!“ En zodra de Wet gekomen was, werd de zonde levend.

Ach, ik meende, dat de zonde met hart en leden was teniet gedaan. Ik dankte immers wel voor de afgehouden leden, daar ik met verbazing en afgrijzen zag, hoe afschuwelijk ze geweest waren, toen ze leefden - maar ze waren van de vergetelheid prijs gegeven. En nu, terwijl het gebod, juist ernstiger en plechtiger dan ooit, zich over mij ontfermde, om mij geheel bevrijd van de Wet in Christus in te drijven, zodat Hij in mij leefde, niet ik - nu leefde plotseling de zonde op en deed zich gelden met haar leden krachtiger dan ooit. En zo ben ik onder heftig verzet, en tegelijkertijd onder begerig toestemmen, aangegrepen en overweldigd - in de dood terechtgekomen, waarin ik wel reeds was, wie ik mij echter niet zo overgegeven geloofd had, als ik het sinds dien ervaren heb.

En het gebod ten leven, juist dat is mij ten dode bevonden. Het was wel de bedoeling van de Wet, mij eeuwig gelukkig te maken. En daarom gaf zij mij het gebod: „Gij zult niet begeren“, opdat het mij zou bewaren ten leven. Dat leven toch kon ik onmogelijk verwerven, zolang ik niet geheel tevreden was met hetgeen mij in de Wet gegeven was, omdat het begeren van het zichtbare mij dodelijk worden moest. Het was het hart en de bedoeling van de Wet, mij uit te drijven tot Christus, opdat ik in Zijn genade rechtvaardig en zalig zou worden.

Hoe kon de Wet het helpen, dat juist het ten leven gegeven gebod mij ten dode bevonden is? De Wet is daarvan niet de schuld; het ligt niet aan het gebod; nee, het ligt aan de zonde.

VERS 11.

Want de zonde, oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft mij verleid en door hetzelfde gedood.

(Want de zonde heeft, nadat zij aanleiding genomen heeft door het gebod, mij verleid, en door hetzelfde gedood.)

Zodra het gebod gekomen is, heeft de zonde daaruit aanleiding genomen. En nadat ik „Amen" gezegd had op alles, wat de Wet gebod, toverde zij in mij een tuin vol louter begeerlijkheid te voorschijn; een boom vol begeerte, liefelijk om aan te zien, vrolijk en blij makend. Terwijl de zonde mij echter het gebod voorhield, verdraaide zij de bedoeling van de Wet. Nu eens cijferde zij het gebod weg, dan weer liet zij het gelden; nu eens deed zij er genoeg van af, om mij in mijn toestand juist door het gebod te prikkelen; dan weer, nadat ik haar lust geproefd had, hield zij mij opnieuw het gebod voor, om mij des te scherper te prikkelen.

Toen de zonde nu lang genoeg met mij gespeeld had, waarvan ik begon te gruwen, omdat ik mij zo geheel naar haar wil naar beneden gehaald zag, doodde zij mij ten slotte met het woord: „Niet begeren zult gij!" Als een dolk drong dit woord mij in het arme hart, dat zulk een einde nooit bevroed had. Zo is dit goede woord mij ten dode bevonden. Zo is het met mij gegaan. Ik vleide mijzelf het gebod te kunnen opvolgen en nam het ijverig ter hand. Toen ik mij daartoe had toegerust, wist ik niet, hoe mijn gehele zijn er tegen in was. Dadelijk daarop begeerde ik alles, wat mij voor mijn omstandigheden passend, ja zelfs noodzakelijk toescheen. En hoewel ik bevreesd was, dat te nemen, wat mij verboden was, hield ik toch te hardnekkiger vol, naar mate ik liet gebod aan zijn eis zag vasthouden. Zo nam ik juist in het gebod aanleiding om mijn wil door te zetten. En toch wilde ik gaarne telkens opnieuw mijn bereidwilligheid tonen, slechts het gebod op te volgen. Daardoor, dat ik mij voor beter hield, dan ik in werkelijkheid was, bedroog ik mij zelf. Totdat ik eindelijk - bij al mijn ingespannen pogingen om niet te begeren, bij al mijn strevingen, zonder leven - zelf de afgrond van mijn verloren-zijn over mij toesloot met het woord: „Gij zult niet begeren!" Zo heb ik mij door het gebod zelf ingewerkt in mijn dood, die ik niet erkennen wilde, toen het gebod kwam.

Heilig en rein voor het gebod te verschijnen, dat althans enigermate tot stand te brengen - daarheen ging mijn streven. En daarom weigerde ik hardnekkig, de verlorenheid te erkennen, hoezeer ik ze ook aan mijzelf ervoer. Ik zocht de oorzaak nu eens in de wil, dan in het doen; nu in de kracht, dan weer in de hulpmiddelen; maar niet, zoals ik had moeten doen, in mijn *zijn*. Alles, wat van de Wet was, greep ik aan om er mij met alle macht op toe te leggen, het gebod gelijkvormig te zijn. En had ik mij alzo met hetgeen van de Wet was als met een roof versierd, dan was ik tevreden en vrolijk, dat ik mij nog staande gehouden zag. Gelijk ik nu roofde wat Godes was, werd ik door een ander beroofd; intussen, uitgeschud als ik was, ving ik opnieuw en herhaaldelijk aan, mij met Gods gaven te sieren. Maar ziet, daar overviel mij een andere rover en kleedde mij uit tot op het gebeente. De Wet echter weigerde mij met de meeste beslistheid haar gaven en haar reinheid, om mij daarmee te sieren. En dat deed zij niet uit haat; want om de wille van haar heilige natuur kon zij haar koninklijke klederen niet laten bevlekt en bespot zijn door mijn natuur. Om haar gerechtigheid wil; moest zij mij haar sneeuw witte, alles weerspiegelende sluier onthouden, opdat ik mijn zwarteheid daarmee niet verbergen zou, en opdat ik niet, zoals ik lang genoeg gedaan had, mijzelf leugenachtig de schijn zou geven wit te zijn als witte wol; in het siergewaad der Wet. Toen ik nu deze schijn van sneeuw witheid leugenachtig vertoonde, - hoewel slechts ten dele, want mijn zwarteheid scheen er toch

steeds doorheen -, gebeurde het mij ten laatste, toen ik eens, alle waarschuwing niet achtend, om mijn lust te hebben, die klederen aflegde, zoals ik meermalen gedaan had, en nu terugkeren wilde om ze weer aan te trekken, - dat ik toen zelf het goede woord mij voorhield: „Gij zult niet begeren“, dus ook die klederen zult gij niet begeren! En wat in dit keerpunt het gebod tot mijn redding tot mij sprak, daarmee sloot ik mijzelf, zwart als ik was, sidderend voor het helle licht, in de donkere duisternis van mijn hopeloosheid op. Zonder hel, zonder hemel voelde ik mij tussen God en mijzelf levend dood. Alles om mij heen dikke duisternis, overal dof zwijgen. Ik voelde mij alleen in de hel, alleen op aarde, alleen in de hemel - zonder God was ik, en aan mij de schuld.

VERS 12.

Alzo is dan de Wet heilig, en het gebod is heilig en rechtvaardig en goed.

(En zo is de Wet altijd heilig, en het gebod heilig, en rechtvaardig en goed.)

Zie geliefden, zo is de Wet heilig. Slechts uit liefde tot de heiligheid heeft zij mij kennis van de zonde doen deelachtig worden. Slechts daarom mij haar sieraad geweigerd, omdat ik vanwege de zonden daarin niet kon blijven. En wat zij mij een tijdlang vergunde, dat gaf zij mij slechts daartoe, dat ik mijnen dood en mijn verderf mocht erkennen. Dus in plaats van de Wet zwart te maken, zal een ieder zijn eigen aangeboren zwartheid moeten erkennen; want de Wet kan deze niet dulden, en zij moet alles, wat haar ongelijkvorig is, krachtens haar wezen verwerpen. Het gebod, dat zij mij gegeven heeft, is heilig. Zij verbood mij de begeerte, omdat zij zelf door mij bemind en begeerd wilde zijn, gelijk zij mij beminde in kuise waarheid. Rechtvaardig is de Wet, doordien zij mij de begeerte daarom verbood, opdat ik in het net des doods mijzelf niet zou verstrikken. En nadat ik dit toch gedaan heb, toen ik eenmaal in het net des doods gevangen lag - zou het onrechtvaardig geweest zijn, wanneer zij mij door zichzelf er weer uit had willen helpen. Want de zonde was niet uit het midden weggedaan, en deze zou toch niet opgehouden hebben, mij, zo hoogmoedig als ik in mijn dood was, voortdurend te bedriegen en duizendvoudig mij te doden. En goed is de Wet, waar zij zich heilig en rechtvaardig jegens mij bewezen heeft, en de boze van zich heeft weggedaan, en hem, na afkondiging van de toorn en van de vloek, uit liefde tot het goede en uit haat tegen het boze, overgegeven aan een gericht, dat ten volle noodzakelijk was - zou althans ooit de heiligheid des eeuwigen Geestes, de alleen geldende gerechtigheid van de levende Ontfermer en de enige goedheid van de Heere van de heerlijkheid ervaren, geloofd en gepredikt zijn.

VERS 13.

Is dan het goede mij de dood geworden? Dat zij verre; maar de zonde is mij de dood geworden, opdat zij zou openbaar worden zonde te zijn, werkende mij door het goede de dood; opdat de zonde bovenmate werd zondigende door het gebod.

(Is dus het goede mij een dood geworden? Dat zij verre; maar de zonde (is mij een dood geworden), opdat zij openbaar geworden zij als ene door het goede de dood mij werkende zonde, opdat zij bovenmate zondig geworden zij, de zonde, door het gebod.)

Hoe nu? - is dan het goede mij een dood geworden? Heeft soms datgene, wat de Wet mij geboden heeft, mij de dood gewerkt? Is het dan onverschillig of men begeert of niet begeert, wat het gebod verbiedt? Moet men dan het op zichzelf goede soms nalaten, omdat dood er uit voortkomt? „Ja,“ zal misschien menigeen denken, „Zo is

het goed gepredikt; het strekt toch alles ten dode. En zoals ik aan u zie, lieve Paulus, hebt u van al uw best doen geen ander nut gehad, dan de dood. Weg dus met dat alles, dat toch slechts dood mij brengt, ik wil het op het geloof laten aankomen. Het helpt toch alles niets; het is alles zonde, het brengt alles dood; dus: niet meer gebeden, geen tegenstand meer geboden aan de wereld en aan de zonde. Want, zoals u ons leert, zijn dat alles werken van de Wet; men wordt daardoor toch niet voor God, zoals men worden moet, en de dood zit er toch in. Daar wij echter vrij geworden zijn, laat ons, slechts onbeschroomd ons overgeven aan alles wat ons voor ogen komt; want zij, de Wet, hoe goed zij ook wezen mag, brengt ons toch slechts de dood."

Of, een ander vangt aan te vragen: „Lieve Paulus, u zegt, dat de Wet goed is, het gebod heilig, recht en goed: welnu, heeft dan het goede, dat de Wet wil, u ten dode gestrekt? Is uw bidden u ten dode geworden, al uw streven, om heilig voor God te wandelen, is dat alles, wat God geboden heeft, en wat bij elke Godvruchtige gevonden wordt, en waarin wij door de tucht van de heiligheid gehouden worden om God naar zijn wil te dienen - is dat alles u ten dode geworden? Strekt dan het gebed ten dode? De heilige wandel of de goede werken, strekken die ten dode? Want u hebt ons toch meegedeeld, hoe het gebod en al uw vorig doen en ijveren u ten dode bevonden is? Is dan dat alles vrucht ten dode?"

In genen dele! - antwoord ik daarop. Niet het goede is mij ten dode geweest, *maar de zonde, opdat zij openbaar zou geworden zijn* als een door het goede mij de dood werkende zonde, opdat zij bovenmate zondig zou geworden zijn, zij, de zonde, door het gebod.

De zonde, toen zij door het gebod aanleiding genomen had zich terdege te laten gelden, heeft mij van de weg afgebracht en mij door het gebod gedood; in genen dele echter, werd het goede mij de dood. Dit is echter daartoe geschied om klaar aan de dag te doen komen, dat de zonde juist van het goede zich bedient, om ten volle de dood over mij te brengen. Want de zonde versteekt zich niet slechts achter het boze, maar veelmeer nog achter het goede. Terwijl zij ons met de Godsvrucht vleit, beweegt zij ons tot het goede, alleen maar om ons in haar macht te houden. En als wij nu het goede doen, laat zij ons het boze voor God afzweren, helpt ons bidden en wenen, vechten en strijden; tot wij er uitgeteerd van zijn: opdat zij juist in dit bezig-zijn ons aandrijve en prikkele, onze ellendige stand voer God te handhaven. Zo ketent de zonde ons des te zekerder in haar macht. En terwijl zij ons aan haar haak laat spartelen tussen goed en kwaad, doodt zij ons ten slotte, naar haar begeerte, door het goede; dan namelijk als ons uit de Wet duidelijk geworden is, dat wij slechts gebeden, gezucht, geworsteld en gestreden hebben tegen de zonde, om in het huis van de Wet te kunnen blijven, en door haar gevoed en schoon versierd te zijn. Want die soort vroomheid en heiligheid bevalt het vlees wel. Daar heeft men boete en absolutie en een voortdurend vergeten van de reiniging van de vorige zonden - en toch blijft de mens zelf in de dood des vleses steken. En slechts om daarin zich te handhaven, wil hij het goede; slechts om zijn naaktheid en schande bedekt te houden; om zich rust te verschaffen in zijn onrust; om het onreine geweten tot zwijgen te brengen. Daarom slechts wil hij het goede, daarom ijvert hij gewoonlijk ook bij anderen voor het goede. Want al is hij zelf niet in staat om de zonde te overwinnen, hij zou toch gaarne daardoor, dat hij anderen bestraft, anderen tot liet goede opwekt - al deugt hij ook zelf niet - bij God een goede gedachtenis verwerven.

Doordien de zonde mij gedood heeft, is zij voor mij in haar ware wezen ontmaskerd, en het middel waarvan zij zich bedient, is openbaar geworden. Zij heeft dáárom mij moeten doden, opdat zij mij blijken zou te zijn datgene, wat zij is - een verraadster en moordnares onder het masker van de Godsvrucht, die zich van de godsvrucht en van

alle heilige dingen bediende, om als giftmengster daardoor mij de dood te brengen. Want ik wilde de Wet aan de hand houden, en het was immers mijn bedoeling kuis, heilig en vroom met haar te leven; geduldig, deemoedig, onderworpen, stil en van alles afgezonderd een hemelse wandel te hebben, en daarheen te gaan in kinderlijke, ja engelen-eenvoud. Uitgegeseld en uitgeroeid wilde ik de zonde hebben; tegen haar strijden ten bloede toe. Duizendvoudig protesteerde ik tegen alle boze begeerte, zonderde mij zelfs van mijn vlees af; ik wapende mij met tranen, boetedoeningen en een onophoudelijk bidden; ik schreeuwde om Gods Geest, dat Die mij door en door zou heiligen; ik geloofde en werkte. Maar ik deed alles, door de nood gedrongen, niet uit liefde tot de Wet. En ik schuwde de wil Gods, terwijl ik mijn best deed naar de wil Gods te wandelen. Maar ik ben gestorven, opdat het ook tot uw lering zou openbaar zijn, dat ik - terwijl ik de Wet beproefde aan de hand te houden - niet door het goede gestorven ben; maar veeleer, dat, terwijl ik meer dan iemand het goede gedaan heb, ik juist daar gezondigd heb op een wijze, waarin ik door het goede mij dát op de hals haalde, wat ik door het goede zocht te ontgaan, - ik bedoel de dood en de erkenning, dat ik gestorven ben.

Ik deed immers toch het goede uit vijandschap tegen God. En juist om die reden haatte ik de zonde en mijzelf. Ik streed met mijzelf, ja wierp zelfs mijzelf weg, omdat ik mij door mijzelf te schande gemaakt zag in mijn hoogmoedige inbeelding, dat het er mij ernstig om te doen was Gods wil te doen. De zonde haatte ik, omdat zij mij telkens weer naar beneden stootte, zo dikwijls ik meende, de handen gereinigd te hebben en tot aan de top van de Heiligheidsberg genaderd te zijn. Ik schreeuwde tegen de zonde en bad, opdat mijn zonde niet openbaar werd. Ik was onderworpen, was stil en gelaten, opdat mijn weerspanning niet aan de dag zou komen. En ik stelde mij aan als Gode onderworpen, om mijn ongehoorzaamheid te verbergen.

Dus niet het goede op zichzelf was het, maar ik zelf, die het goede zó heb gebruikt, dat ik mij de dood er door heb op de hals gehaald. En dat ik door het goede mij de dood heb berokkend, moest daartoe aan het licht komen, opdat bovenmate de zonde werd zondigende, door het gebod. Ja; zo moest de zonde, zo moest ikzelf mij bekend worden, dat ik een buitengewoon sterke zondaar geworden ben, juist door mijn uitleg van het gebod: „Gij zult niet begeren." Ik legde het uit naar het vlees; ik taxeerde mijzelf als zondaar naar mijn ideeën van goed en kwaad. Mijn doen verdoemde ik, maar mijzelf hield ik voor goed. En slechts in zoverre erkende ik mijzelf als boos, voor zover ik mijzelf bezag als het vat, waaruit het doen voortkwam. Intussen hield ik mijzelf toch in dit opzicht voor goed, dat ik met „het betere deel uit God" - zoals ik het noemde - bezig was met datgene, wat ik als goed en als Godsvrucht, als een hart en als een gezindheid uit God, die ik vroeger niet gehad had, van hoge waardij achtte. Wat nu goed was naar mijn ideeën, dat dankte ik Gode en blankette mij daarmee. Maar wat kwaad was, dat zette ik op rekening van het stof, of van mijn ellende en van de zonde - naar mijn ideeën.

In deze opvatting nu begeerde ik licht van de gerechtigheid, van de heiliging, des Geestes, van de kracht, des geloofs, van de liefde en van de hoop; maar de bron van de begeerte naar dit licht was duisternis, ongerechtigheid, zonde, opgeblazenheid van het hoogmoedige hart, zelf-toerusting, onrust, onvastheid, wreveld, haat, moedeloosheid. Dit alles echter was in mijn ooggen heilig en Gode welgevallig; zózeer, dat ik voor Gods toorn en gericht vreesde, en mijzelf als zondaar aanklaagde, als ik er eens mede ophield.

Daarom zou ik u graag, broeders, door mijn eigen ervaring onderwijzen, dat niet het goede op zichzelf de dood veroorzaakt, maar dat wij - als wij niet geloven, maar de Wet willen aan de hand houden - zelf de strik des doods, waarin wij liggen, over ons

dicht halen.

Wat wil de Wet? „Dat wij het goede doen:" Ja, en dat wij goed *zijn*. Eerst moeten wij goed zijn, en dan het goede *doen*. De mens echter keert dit om: hij wil het goede doen, opdat hij goed wordt. Dat hij echter tot alles onbekwaam is, dat komt; ook al belijdt hij het, niet bij hem op; dan slechts in zover hij in zijn doen menige onvolkomenheid opmerkt. Dat hij echter niet deugt, omdat hij de heerlijkheid Gods derft; dat de Wet hem gegeven is, opdat deze waarheid hem duidelijk zij, daaraan denkt hij niet. En nu wil hij, die de heerlijkheid Gods derft, die vlees is en niet geest, mens en niet God - hij wil de Wet aan de hand houden, om het goede vol te maken, dat hem - zoals hij wel voelt - ontbreekt. En juist daarin bestaat zijn zonde, dat hij, nadat door de ongehoorzaamheid van één de zonde in de wereld gekomen is, zich nu aanstelt, alsof hij aan een Wet voldoen kon, die hem gegeven is, opdat de kennis van de zonde daaruit geboren zou worden.

Wij derven de heerlijkheid Gods; dit is onze zonde. Door onze ongehoorzaamheid hebben wij haar verloren; dat moet de Wet ons aantonen, door ons het goede te gebieden, het boze te verbieden. Wat zij ons echter toont, namelijk *hoe wij zijn*, dat vergeten wij, en beijveren ons om het goede. Zo verloochenen wij onzen stand en pogen door onze strevingen God en onszelf te bedriegen; terwijl wij onszelf ermede vleien, dat ons bedoelen geheel oprecht zou zijn. Welke toepassing echter van de kennis van goed en kwaad zal hij maken, die niet deugt! Wiens zonde daarin bestaat, dat hij de heerlijkheid Gods mist, dat hij geheel van God vervreemd is. Hij beijvere zich het goede te doen: daar hij echter zelf niet deugt, kan ook zijn werk niet anders dan on-deugend zijn; want zijn bedoelingen deugen niet, daarom is al zijn doen een gruwel. Al was het echter naar de schijn nog zo goed; omdat hij niet deugt, is ook zijn werk niet goed - al was het overigens ook goed. En niet dit, dat het overigens goed is, zal hem de dood aandoen; maar dit doet hem de dood aan, dat hij het gedaan heeft met bedoelingen, die niet goed waren, omdat hij zelf niet goed is.

Dus niet het goede, dat mij de Wet gebod, is mij ten dode geweest; maar dit is mij ten dode geweest, dat ik niet met het oog op haar erkende, waarin mijn zonde bestaat dat ik namelijk, de heerlijkheid Gods dervend, met hulp van een Wet - mij gegeven, opdat ik dit. Zou erkennen en God gelijk geven - mij tot God omhoog wilde werken, om het voor God, nadat ik Christus eigendom geworden ben, zó te maken, dat mijn werk en Zijn genade zo enigszins in overeenstemming zouden te brengen zijn; - dat ik dës te beter op zijn barmhartigheid en verkiezing zou kunnen steunen; - dat ik dus naast en bij God mijzelf handhaven en mij een Gode-gelijkvormigheid verwerven mocht, die ik, zoals ik wel wist, kwijt was: - dat is de zonde, die mij ten dode geworden is. En zo zal zij ook u ten eeuwigen dood zijn, voor zover u niet als waarachtig erkent, wat ik uit eigen ervaring u leer. Want dit heb ik ervaren: dat de zonde - die ik u beschreven heb, opdat u toch de zonde goed mocht kennen - een zonde is, die mij de dood heeft gewerkt juist door die middelen, met welke ik mij beijverde de dood te ontkomen en van hem bevrijd te worden. Voorwaar, zo moest de zonde door het gebod een buitengewoon grote zondares worden.

Zo ging het mij, zo gaat het de mens. God sprak: „Gij zult niet eten van de boom van de kennis des goeds en des kwaads." De duivel legde dit zó uit: ‘God meent het heel anders; Hij weet, dat, wanneer u daarvan eet, gij zijn zult als God, en weten, wat goed en kwaad is.’

Zo geloofde ik God niet, was ongehoorzaam, begeerde, en at; dat was de zonde, waardoor ik van God los werd, waardoor ik in de dood en in het verderf mijzelf stortte!

Want waar is leven en zaligheid dan bij God! Nadat ik begeerd en gegeten had, ver-

beeldde ik mij, zo al niet als God, dan toch in verbinding met God, en dicht bij God te zijn - ik, die van God los geworden was door ongehoorzaamheid - en zo brak de zonde in mij uit tot hoogmoed, waar ik mijzelf dat aanmatigde, wat ik noch was, noch had. In dit: „van God los zijn" bevroedde ik wel, dat ik toch in de toekomst Gode niet zo na zoude staan, als ik het. mij gaarne droomde. En zo kwam ik in mijn zonde tot deze trots, dat ik mij inbeeldde te weten, wat goed en kwaad is. Daar ik nu uit de Wet leren moest, waar eigenlijk de zonde zit, namelijk: *in mijn eigenliefde en in mijn ongehoorzaamheid*, nam ik haar ter hand naar de letter, en filosofeerde over het goede, om, mij zo te gedragen, dat ik voor het boze dat ik deed - dat ik, zonder te denken aan mijn eerste ongehoorzaamheid en mijn van God-los-zijn, „mijn zonde" noemde - een kwijtschelding mocht verkrijgen.

Eindelijk zag ik, door God gegrepen, het licht der gerechtigheid in mij opgaan. Maar waartoe, dat wist ik toen nog niet goed; slechts zoveel wist ik, dat ik toch een kwijtschelding had, en mij nu zeer dicht nabij God geloofde. Waarom ik echter zo verheugd was, mij nabij God te gevoelen, daarover was ik nog niet met mijzelf in het reine gekomen. Want de hoofdzonde van alle zonden - mijn ongehoorzaamheid, mijn verloren zijn - die was mij in haar eigenlijk wezen verborgen gebleven. En dát juist wilde ik, dat wilde mijn arglistig hart, dat juist wilde de zonde.

Wanneer ik door het streven naar het goede Gode poogde nabij te komen en mij daarvoor aftobde, bedoelde ik dit Gode-nabij-komen niet in dezelfde zin waarin ik door Christus Gode nabij gekomen was. Maar dit laatste scheen mij niet genoeg en daarom liet ik mijn zorg hierover gaan: het goede zo aan te wenden, dat ik daar kwam, waarheen ik gekomen was, en dat ik zo in de nabijheid Gods zou kunnen blijven, doordien ik al het boze, dat mij ontmoette, vermeed.

Daartoe nu hield ik de Wet aan de hand, voor de tweede maal. En het verging mij als het volk onder Jozua: „Alles wat de Heere gesproken heeft, zullen wij doen." En nu jaagde ik de heiligheid, gelijk de Wet die gebiedt, te ijveriger na, naar mate ik bij mijzelf en bij anderen het tegenovergestelde zag. En nochtans leefde ik toen, juist toen, zonder wet.

Dat God mij de Wet gegeven had, opdat ik zou erkennen, dat het met mij uit was, daarvan wilde ik niet weten. Ik wilde er niet van weten, dat God - nadat Hij mij in Christus, in heiligheid geroepen had - de Wet slechts daarom nog vóór mij had laten staan, opdat ik eens voor goed een streep door mijn rekening, door mijn naam, door mijn slavendienst zou halen; opdat ik zou laten vaten de gedachte, alsof ik op enige andere grond Gode nabij was, dan op die grond, die in het offerbloed van Christus ligt; opdat ik de gedachte zou laten varen, dat ik iets wist van goed en kwaad; opdat ik de verbeelding zou laten varen, dat ik nog dit of dat goede - namelijk dat ik goed noemde - had te doen, of dit of dat boze - dat ik namelijk boos en zonde noemde - te vermijden. Dat *dit Gods bedoeling* was wilde ik niet weten.

Ik wilde niet weten, dat God mij de Wet gegeven had opdat ik eens voorgoed van ganser harte zou erkennen en geloven: dat ik totaal verdorven ben, daar ik door mijn ongehoorzaamheid van God los geworden, vlees geworden ben, daar ik niet-geest ben; niet in overeenstemming met de Geest van de heiligheid.

Ik behoorde te erkennen en te geloven: dat ik deze totale verdorvenheid nog maar des te hopelozener maak, hoe meer ik mij toch voor God zoek te handhaven, en dat juist dit aller mensen gruwelijke zonde en de enige zonde van alle zonden is, daar zij zijn afgevallen van God, dien zij niet gezien hebben.

Ik wilde niet weten, dat de Wet mij gegeven is om mij tot de erkenning te brengen: dat ik in deze mijnen desperate toestand niets anders doe en niets anders doen kan, dan in de zonde het hart verharden en verstokken, en de rechtvaardigen toorn Gods tegen

mij doen ophopen. Want wat doe ik anders dan dat ik in deze mijn eigen wijsheid over goed en kwaad mij voor God stel, om Hem te dienen met een betrachten van het goede, dat Hij als louter gruwelijkheid verafschuwen moet, omdat Hij het geboden heeft, om mij tot de erkentenis te brengen, dat ik niet deug; - of Hem te dienen door vermindering van het kwaad, dat Hij toch slechts verboden heeft om mij tot de erkentenis te brengen, dat ik het boze liefheb, omdat ik boos ben, omdat ik los-van-God ben. En daarom juist wordt dit vermijden van de zonde, dit schuwen en vlieden, dit ten dode toe zich afmartelen tegen de zonde, dit zichzelf verloochenen tot verkrijging van de heiligheid -, daarom wordt het een helle-pijn, een zonde-moeder, omdat het slechts daarom door ons gedaan wordt, opdat onze eigenlijke, wezenlijke zonde ons niet ontdekt zou worden voor God en zijn heilige engelen.

Ik was er ten enenmale blind voor, dat de Wet mij daartoe gegeven was, dat dit mij ontdekt werd en ik geheel mijzelf leerde kennen; dat ik, in het volle bewustzijn van mijn verworpen-zijn, van mijn zonde en mijn eeuwige ellende, roemen en zingen mocht: „Zijn maaxsel zijn wij geschapen in Christus Jezus tot goede werken, tot welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden gewandeld hebben.”

Voor dat heldere licht van de genade waren mijn ogen te zwak, te vol van eigenliefde. Ik kon het niet vatten, dat het streven goed te doen, zonde is - goed namelijk, zoals dat in de hele wereld wordt opgevat -; dat niemand van het ware goed een recht inzicht blijvend in zich heeft, en des te minder hebben kan, omdat hij juist door de inbeelding goed te kunnen doen, als hij maar wil, het meeste zondigt. Dat kon ik, als ten enenmale in strijd met de Wet, niet vatten. Ik streefde dus naar het goede; maar juist door dit streven haalde ik mij de dood op de hals. Want in deze dood heerste *die* zonde, waarop ik, als uit het midden gedaan en weggenomen, geen acht sloeg. En, gelijk de zonde mij opwekt tot het goede; zo heeft zij, heersend in de dood (Rom. 5 : 21) mij geheel aan de dood overgeleverd, want ik raakte de genade kwijt, die ik vroeger had beleden. En vertwijfeling nam haar plaats in, gelijk bij velen gerustheid en roekeloosheid haar plaats innemen. Daarmede was het uit met het een zowel als met het ander. Dat geschiedde echter daartoe, dat de zonde zou aan de dag getreden zijn als een door het goede mij de dood werkende zonde.

Want zodra ik door de genade van Christus geroepen was, kwam mijn „ik” daarbij. Ik zelf hield mij voor een ander mens; niet tevreden, dat God mij voor een ander mens hield in Christus. Dat ik dezelfde was, als tevoren, kon mij in het geheel niet behagen. Toen ik dat merkte, gebruikte ik de Wet als een spiegel, voor welke ik dagelijks mijzelf onderzocht in hoeverre ik gereinigd of bevlekt was. Terwijl het woord van de Wet: „gij zult niet begeren” mij een prediking had moeten zijn: „matig je niets aan, wat alleen Hem toekomt, die hemel en aarde gemaakt heeft; Hij alleen is heilig, jij echter onrein” - opdat de liefde Gods en de genade van Jezus Christus mij ten volle zouden bekend zijn, - nam ik dit woord zó op, alsof het mij door de Wet gezegd was, opdat ik mij zou reinigen en wederom reinigen - zo goed en zo kwaad dat dan ging. Want dat mij in dit leven altijd enige onvolkomenheid zou blijven aankleven, daarmee had ik mij reeds tamelijk gerustgesteld.

En zo heb ik dan de strijd met het kwade aangebonden en mij ijverig op het goede toegelegd. Dat ik nu daarbij bad en steende; dat ik weende, streed en tot God riep; dat ik daarbij met een vast toevorst op Gods genade vertrouwd - dat heeft mij niet de dood gebracht - maar de zonde heeft mij de dood bewerkt; de zonde, die in al deze werkzaamheid mijn gehele wezen in actie bracht, om mij vroom te houden, slechts opdat zij, dat is mijn van-God-los-zijn, mij niet zou ontdekt worden. Zij, de heerseres, zag mij gaarne vroom, het boze mijdende, het goede nastrevende - want daarmede bevestigde zij op haar troon zich handhavend, haar macht. Hoe meer ik groeide in

mijn vroomheid, des te zekerder was zij van haar prooi.

Vermoedde ik nu niet, dat het de zonde was, die mij tot dit alles aandreef, waarvan de vrucht slechts de dood was, - hoeveel minder kon het mij dan duidelijk zijn, hoe het kwam, dat de zonde des te heftiger woedde, naarmate ik mij ijveriger op het goede toelagde, en dat, hoe vaster ik mijn hoop op een toekomstige genade stelde, des te sterker onvrede, moedeloosheid en een innerlijk gevoel van Gods toorn, des te sterker ook vrees en mokken en onbeschaamd zondigen in mij opkwamen. En zo geschiedde het, dat de zonde - met welke ik, zonder het ten volle te geloven, het geheel eens was - mij de Wet voorhield, om mij des te vaster te ketenen in haar macht. En dat zij derhalve, om niet ontmaskerd te worden, zich in mijn binnenste voordeed als een stem Gods; dat zij tot het goede mij opwekte, opdat ik daarbij zou insluimeren onder de toorn Gods. Zó duizendvoudig was het bedrog van de zonde, waardoor ik mijzelf bedroog en tegen zonden vocht met het goede; terwijl toch de zonde, mijn ongehoorzaamheid, aan haar verborgen draden mij vasthield.

Diezelfde zonde dreef mij aan, datgene, wat in strijd is met de Wet, te begeren; prikkelde mijn, hoogmoedige begeerte mij een stand aan te matigen, waarin ik toch niet was. En bewoog mij, in een andere gestalte mij voor God neer te werpen dan waarin Hij Zich over mij erbarmen wilde. Nu eens plaagde ze mij met zonden, en liet mij spoedig daarop berouw gevoelen, opdat ik niet tot het bewustzijn zou komen, dat ik de heerlijkheid Gods miste; dan weer prikkelde zij mij tot het goede en tot gerechtigheid, opdat Gods gerechtigheid mij verborgen zou blijven, - en regeerde mij doorgaans op deze wijze, opdat ik er niets van zou bespeuren, dat het op deze weg tussen mij en God uit was, gelijk het alles reeds van het eerste begin af een afgesneden zaak was.

Dus niet het goede op zichzelf: nee veeleer ik zelf was het, de zonde was het, die mij ten dode geworden is. En het niet te ontkomen gevolg van alles was, dat ik ten laatste, toen ik alles mislukt zag, zelf de deur van de vertwijfeling boven mij toesloot.

Zie broeders, zo ben ik op een weg terechtgekomen, waarop ik geleerd heb, wat eigenlijk de zonde is: namelijk het los-van-God-zijn, het missen Zijner heerlijkheid. Toen heb ik geleerd, hoe noodzakelijk het is deze zonde te erkennen, omdat zij nooit ophoudt de vreugde in de wil van de eeuwige God te verdonkeren en tegen te houden; omdat zij, de opmerkzaamheid van zich afleidend, tot het goede zoekt aan te moedigen en juist door het goede de dood werkt.

God wil, dat de mens heerlijk en heilig zij, gelijk God zelf heerlijk en heilig is: maar hoe zou dat tot stand komen, nadat ik los van God geworden ben? Het is volstrekt onmogelijk. Nochtans moet de mens het ten volle zijn. Steeds opnieuw vergetend wie ik ben, leg ik er mij op toe het te worden. Wat ik niet goed gedaan heb, beproef ik te verbeteren; steeds ben ik er op uit, naar het goede te trachten en te jagen; zonder ophouden is het mijn streven het verkeerde doen bij God weer goed te maken of te verzoenen. En steeds weer meen ik, dat dit of dat moet gedaan worden, omdat ik er anders niet recht voor zou staan bij God, en omdat het toch zó zou horen voor iemand die Godes is. Zo wordt het mij nog dagelijks duidelijk, dat de zonde, het van-God-af-zijn, de ongehoorzaamheid, het ongeloof in dat alles zijn rol speelt. De drijfveer van al dat goede zit daarin, dat ik steeds weer loochen, dat ik niet zo voor God ben; dat ik voortdurend volhoud, dat ik toch nog wat kan. Ik zou mij gaarne van het boze onthouden - slechts uit rebellie tegen God, slechts om Zijn woord tot leugenaar te maken, slechts om mij anders te tonen, dan Zijn woord mij tekent. En dat ik met het goede mij sieren wil, ontspringt geheel en alleen uit mijn ideeën van heiligheid, die slechts een vrucht zijn van mijn ongeloof jegens zijn ontferming en waarheid.

Zo is steeds de zonde bezig, mij ten dode te zijn, gelijk zij mij ten dode geworden is;

zo tracht zij onophoudelijk, mij met een soort van vroomheid en godsvrucht en offerdienst af te houden van God, - die de gebogenen opricht, die de doden levend maakt, die het geroep Zijner ellendigen hoort. Tot zulk een dienst beweegt zij mij, door mij voor te liegen, dat God mij daardoor nabij blijft. Terwijl het toch niets is, dan een pogen des vleses, mij bij God in de gunst te brengen of te houden, en Gode nabij te zijn op een weg en op een wijze, waar men slechts Gods toorn tegen zich heeft, waar men zichzelf de toegang afsluit tot de troon van de genade.

Dat is de ervaring, die ik van het aan de hand houden van de Wet gemaakt heb en maak. En dat is mij daarom overkomen, opdat ik en allen die God liefhebben er zich van bewust worden, dat wij zo weinig Gods gerechtigheid roemen en Zijn Wet gelijk geven, dat wij veeleer de goede, heilige, eeuwig blijvende Wet Gods schenden en beledigen, doordien wij haar daartoe gebruiken, om - hetzij veel, hetzij weinig - voor God onberispelijk te zijn. Want op die wijze laten wij God zijn heiligheid en gerechtigheid niet, wij gedragen ons oproerig tegen God en huichelen een godzaligheid en vroomheid, die niets is dan een brutaal verachten van de bedoeling der Wet. Daarbij loochenen wij, dat wij vlees zijn, dat wij door onzen afval los-van-God zijn; tegen de waarheid Gods, in stellen wij onze leugen; wij jagen het goede na, alsof wij scheppers waren gelijk God; zetten ons schrap en verzetten ons tegen de zonde, alsof God de eerste oorzaak van de zonde was, en alsof wij bij ongeluk en door een noodlot daarin geraakt waren. Het is toch eigenlijk slechts uit haat tegen Gods heiligheid, dat wij tegen de zonde strijden. Daarom kunnen wij hei ook zo slecht zetten, dat wij dat niet zijn en worden, wat wij zo gaarne wilden zijn, opdat toch tenminste op ons niet toepasselijk zou zijn, wat geschreven staat: „Alle vlees is gras, het gras is verdord." En gelijk Farizeeën en Esseëën - en in het algemeen allen, die daar heengaan in zelfgekozen geestelijkheid - hun eigen verdoemenis met zich brengen, juist daarin, dat zij Farizeeën en zodanige zijn, brengt juist daardoor de zonde mij de dood, en heeft hem mij gebracht, - dat zij, van de levenden en eeuwigen God mijn bogen aftrekkend, met haar quasi-wet beproeft mij in de armen van een god te lokken, die niets is dan een maaksel mijner fantasie, een schaduw, die het eeuwige licht schuwt en ontvlucht.

Dit is ons aller zonde; dit de hogepriester in de religieusiteits-tempel van alle vlees, die, van de dienst Gods zich bedienend, alles doodt, wat onder de zon is. En nadat het haar bij mij gelukt is, houdt ze nog niet op, zij, de zonde. En in dit haar doden is ze moeten worden een sterke zondares door het gebod. Want een ergere zonde is er niet, dan deze, die in de levende woorden: „Gij zult niet begeren" ingrijpt, als kon men ze wegblazen. Daaruit komt het voort, dat men nu eerst recht begint te begeren, met een woede, die noch maat, noch doel kent.

O, die aanmatiging van het vlees! Mag ik niet begeren, dan mag ik niet begeren, dáár heilig te zijn, waar ik onheilig ben; dáár niet zonden te hebben, waar ik geheel en al zondaar ben; geen boze begeerte te koesteren, waar niets dan boze begeerte in mij zit. Ik mag niet begeren, goed te doen, waar ik niets goeds, in het geheel niets, doen kan; het boze te mijden, waar ik geheel en al boos ben; sterk te zijn, waar ik zwak ben; te overwinnen, waar ik, onderliggen moet; te werken, waar ik stil zijn - stil te zijn, waar ik arbeiden moet; te sterven, waar ik leven moet, te leven, waar ik moet ondergaan! Gods begeerte alleen, alleen Gods wil zal in mij heersen en regeren, en Hij zal God blijven. Met mijn begeerte zal het uit zijn, en zij zal zoveel gelden als een vlo of een dode hond.

Maar zo zijn wij mensen; zo zijn wij, nadat wij van God afgeraakt zijn, dat wij van onzen naaste alles begeren, en van God begeren, zonder begeerte te zijn; alleen maar met de bedoeling, dat onze boze begeerte niet aan het licht kome. Deze boze begeerte

bestaat daarin, dat wij in onzen hoogmoed van iets voor God te willen zijn, de stand handhaven, die wij ons aangematigd hebben, als „een Gods” te zijn, als een; die weet, wat goed en kwaad is; zo behandelen wij de Wet als vleeselijk, onszelf echter als geestelijken, als zulken, die zich van de zonde hebben los te maken. En deze onze zonde is opgestegen tot aan de hemel; heeft zich Gods recht en waarheid brutaal aangematigd, om zich te vermommen om met haar eigen ongerechtigheid en leugen het recht en de waarheid van de Wet omver te stoten, en op de puinhopen daarvan zich naast God als overwinnaar te handhaven.

VERS 14.

Want wij weten, dat de Wet geestelijk is; maar ik ben vleselijk, verkocht onder de zonde.

Dus niet aan de Wet ligt het, niet aan het, gebod, niet aan het goede: maar aan mij ligt het, het ligt aan de zonde, dat ik de Wet niet aan de hand houden kan, zonder de rechtvaardige toorn Gods op mij te laden, zonder mij onder de vloek te bevinden. *Want wij weten, dat de Wet geestelijk is; maar ik ben vleselijk, verkocht onder de zonde.* Dat weet ik, dat weten wij, die voor Gods Woord beven; dat weet u, en als u, het niet weet, dan weet u het toch. De Wet laat niet met zich spotten; wie haar onderhouden wil, is schuldig, haar geheel te doen. Maar de Wet blijve op het hoogste geëerd en geëerbiedigd en wee hem, die haar tegen zich heeft! Want de Wet wil de mens volstrekt naar het beeld en de gelijkenis Gods hebben; zonder er ook maar de minste rekening mee te houden, als wij ons verontschuldigen met wat wij nu zijn. De Wet eist volkomenheid, volkomenheid van de liefde Gods en des naasten; zuiverheid als van het goud, een zuiverheid, die eiken proef van de gerechtigheid Gods kan doorstaan; zij verlangt heiligheid, gelijk God zelf heilig is. De gehele mens zal naar het hart Gods zijn; hart, gezindheid, neiging, begeerte, gelijk het harte Gods; lijf en leden zullen een volkomen man vormen voor het aangezicht Gods; een man, wiens doen, handel en wandel - Gods doen en laten is. De Wet kent geen zonde, wil geen zonde, is geen verwekker van de zonde. Zij wil een rein mens, een rein hart, een heilig doen. Zij duldt geen enkele gedachte, die haar tegenstaat; zij duldt noch tegenspraak, noch dat men haar woord verkeerd uitlegt en verkracht. Zij eist gehoorzaamheid: in elk opzicht, onder alle omstandigheden, onvoorwaardelijk. Zij duldt noch dood, noch verderf. Zij heeft, uit kracht van haar heiligheid, gerechtigheid en waarheid, een afschuw van het vlees en wil van het vlees in het geheel niet gediend zijn, omdat vlees altoos vleit en huichelt.

Of weten wij soms niet, dat de Wet niet van een mens van de aarde stamt; maar dat zij van de hemel af gegeven is? Dat de engelen uit de mond des Heeren voor de oren van Mozes gesproken en hem zijn bevelen stuk voor stuk hebben voorgelegd, terwijl hij ze weer aan het volk, dat zelf Gods stem niet horen kon, als middelaar overbracht? Dit woord, van de engelen gesproken, staat dus vast. Hemel en aarde zullen vergaan, maar van de Wet geen tittel of jota; want zij is uit het hart van de levende God, hoe Hij zijn wil gedaan wil zien; en zij is de orde, waarnaar Hij alles regeert. Gelijk God geest is, zo heeft Hij Zijn wezenlijk zijn en doen in de Wet geopenbaard. Uit deze vuur-wet straalt zijn heiligheid naar voren. De Wet zelf is een vuur, waarmede Hij Zijn eeuwige macht en majesteit heerlijk toegerust en versierd heeft en wonderlijk handhaaft: zij is een reine vlam van eeuwige werkzaamheid, van onophoudelijke onrust van de rust van het onuitputtelijk allesomvattend en overstromend licht van Zijn gerechtigheid en van Zijn goedheid; een eeuwige weerklank van Zijn lof; hoog uit de hemelen naar beneden in de oren van de mensenkinderen; liefelijke harptonen, dreunend bazuingeschal, zijn eer verkondigend op de ganse aarde; een afschijnsel van Zijn licht, bliksemstralen van de geheimenissen van Zijn macht.

Geestelijk is de Wet; dat weten en belijden wij van ganser harte; levende woorden zijn het, volkomen en onbedrieglijk. Wie de Wet niet liefheeft, die is niet ten volle in de liefde Gods. Wie haar niet bijvalt met de erkenning, dat zij goed is, die is verwerpelijk tot nu toe. Wie niet mede vreugde aan haar heeft, die is verre van de gerechtigheid. Wie er zijn ziel niet voor op het spel zet, die zal het leven niet vinden. Wie haar niet in hoge eer houdt, en eerbiedig respecteert, zal het Koninkrijk Gods niet kunnen zien. Wie een van haar geboden ontbindt, zal de minste heten in het Koninkrijk der

hemelen. Wie haar in stukken breekt, zal met al zijn vroomheid in stukken gehouwen worden; wie haar verdeelt, wordt gewogen en te licht bevonden. Wie tegen de Wet is, is tegen zijn ziel. Wie met haar overhoop raakt, die zal de Heilige Geest niet tot de rust voeren; wie aan haar knutselt, die zal ook dat verliezen, wat hij heeft. Wie haar schendt, diens schande zal voor de mensen openbaar worden; wie haar haat, die zal met de oproermakers ten val komen.

Nee, het ligt niet aan de Wet, dat zij niet gehouden wordt. Het ligt niet aan de Wet, dat zij zo vreselijk dreigt; dat zij met ijzeren staf en onverbiddelijke gestrengheid het commando voert, en de vloek legt op hem, die niet blijft in al haar woorden om die te hebben gedaan. Het ligt niet aan de Wet, dat het vlees van haar gruwet. En dat slechts de dood vrucht gedragen wordt, waar men zich bij of aan haar houdt. Het ligt aan haar niet, dat men van het gebod een verkeerde toepassing maakt. De Wet mag men er de schuld niet van geven, dat de zonde waar het gebod komt - levend wordt, en juist van het goede zich bedient om de dood over ons te brengen. Niemand mag de Wet er op aanzien, alsof haar iets te verwijten ware, wanneer ik u voorhoud, dat de gerechtigheid niet uit een wet is, en dat Christus u geen nut zal zijn, wanneer u de Wet ook maar in iets van plan bent aan de hand te houden.

De Wet is geestelijk: daarom kunt u haar niet aan de hand houden. Zij duldt geen uitlegging van haar woorden naar de gedachten, die mensen koesteren van godsvrucht en godzaligheid, van werken, van doen en van vrucht dragen. Niet slechts de uiterlijke letter, maar al haar woorden wil zij dat men zo versta, als het in overeenstemming is met de Geest van de heiligheid. Zij staat op onvoorwaardelijke gehoorzaamheid, op brandende liefde, op ongeveinsd geloof, op onwankelbare hoop. Wie God niet liefheeft van ganser harte, van ganser ziele en met alle krachten, en de naaste als zichzelf, - die verdoemt zij. Het zwaarste en innerlijkste van de Wet is barmhartigheid, geloof en een onpartijdig oordelen. Wie met haar niet in overeenstemming is op de dag des gericht naar Gods maatstaf, die zal er niet doorkomen. En wie voor het aangezicht Gods op die dag niet volkomen is, zodat de Wet erover tevreden is, zal voor Hem niet bestaan; wiens werken niet vol zijn voor God, die zal geen doorkomen vinden, maar gaat ter zijde af in de eeuwige duisternis.

De mens mag geen geboden maken, waarmede hij de Wet Gods verwatert, bedilt, of in stukken deelt. Eeuwig is de Wet, een geheel; zij wil en moet de gehele mens hebben, en de mens zal geheel naar de wil Gods zijn, doen en leren: het moet alles zó zijn, als de Wet wil en de mens moet maar zien, hoe hij er aan komt.

Want de Wet duldt generlei verontschuldiging, als bijvoorbeeld, „dat is wettisch, daartoe ben ik onbekwaam, daarvoor is de mens te diep gevallen, daartoe is de mens te ver van God af en van Hem vervreemd; daartoe ontbreekt mij de kracht, daartoe ontbreekt mij de genade, die heeft God mij daartoe nog niet gegeven; geeft Hij ze mij, dan heb ik het; maar ik, wie ben ik? ik ben niets, enz.”

Daarmede zet zich de mens vast in een vermetelheid, des te gruwelijker, omdat hij met zulke uitvluchten Gode de dienst opzegt, om eigen heer te blijven; om in zijn zelfbedrog en huichelarij zich op satanische wijze voor God te handhaven met een godzaligheid zonder kracht, spottend met zijn getuigen en heilige profeten.

„Heden, heden!” (Psalm 95: 7) - zo wordt ons toegeroepen - en intussen zinkt menigeeen neer in de groeve, waar men God niet looft.

De Wet wil de eer en heerlijkheid Gods en de roem en de prijs van zijn alleen heiligen Naam; alle vlees moet daarbij tegen de grond, moet zwijgen voor Zijn aangezicht, en moet belijden zijn ere, zijn waarheid, Zijn gerechtigheid, Zijn heil. Hoe ook de volken woeden, en hoe ook de hardheid des harten bij Farizeeën en Schriftgeleerden tegen God en tegen zijn Gezalfde tekeer gaat, om zich van zijn ordening te ontslaan - terwijl

zij zich beschermen tegen God in het paleis Zijns Gezalften - toch zal vaststaan dit woord: dát de knecht, die de wil zijns Heeren wel geweten, maar niet gedaan heeft, dubbele slagen ontvangen zal. De autoriteit en waarheid echter van de heilige Wet Gods zal rein blijven en onbesmet van alle zijn, doen en drijven van de mensen, waar zij, in hunnen tegenstand tegen de Wet zich op de belofte verlaten, en achter hun van-God-af-zijn zich verbergend, nochtans altoos weer in opstand komen, wanneer hun gepredikt wordt, dat zij geheel en volkomen van God af zijn.

De Wet is geestelijk. Zij verdoemt elke quasi-kerk als een hoer; iedere slavendienst als huichelarij; iederen Jezus, dien ik u niet gepredikt heb, als stof; iederen geest, dien u niet ontvangen hebt, met al zijn werkingen als sterken drank, en die zich daarmee vol maken als wijnzuipers; ieder offer, dat God niet geboden heeft, als het slachten van een hond. En dergelijke gebeden, gezangversjes, preken en vrome werken, als lijk-lucht en vuilnis. Zij verdoemt allen, die zich daarmee bezighouden, als adderen-gebroedsels, en zulke samenkomsten als een raad van de goddelozen, snel om bloed te vergieten en raadslagen te maken tegen de onschuldige; zij scheldt al dezulken samen als dieven, rovers en mooi denaars, hoereerders, echtbrekers en giftmengers, - juist terwijl ze schreeuwen: „Wij zijn des Heeren tempel! Hier is Christus! Wij hebben de Geest; wij hebben de echte werken!"

O, mijn broeders, ziet, dat zal ook uw gericht zijn, voorzover u de Wet niet erkent, gelijk zij is. Dan zult ge uzelf heel wat aanmatigen, menende wat te zijn, en zult leeraars van de Wet wezen, zonder te weten wat u leert, zegt en doet. Leert van mij de Wet hoogschatten, en haar erkennen, gelijk wij haar kennen, opdat u, door Jezus Christus tot God gebracht, daarin uw vrucht hebt, in God te dienen in Geestes-nieuwheid.

De Wet is geestelijk en heeft juist *dit* ten doel. En u wilt haar onderhouden, om daardoor vroom en zalig te zijn? De Wet zegt tot hen, die zich onder de Wet bevinden, dat zij het niet zijn. Wilt u het bij de Wet zoeken? Zij kan u haar geestelijkheid niet deelachtig maken - want de zonde is daar, en de Wet duldt deze niet; maar het vlees is haar een gruwel. Wilt u, die van Christus bent, de Wet aan de hand houden, dan zal dit door de Wet als de gruwelijkste hoererijs en boelering worden gestraft; want zij bedoelt haar eigen eer niet, maar de Heere van de heerlijkheid. Wee echter de tovenaars, die het waagt, de gave en kracht Gods voor zich af te smeken of te verwachten, opdat hij daarmee wonderen zou doen.

De Wet staat vast in zichzelf, eeuwig en onaantastbaar. Eén van tweeën: óf geheel van de Wet af in het lichaam van Christus, en geheel aan Christus Vast - zal er leven zijn, gelijk de Wet leven is; óf geheel van Christus af, en geheel aan de Wet vast - zo zal het verdienste zijn. En deze verdienste zult u nochtans de dood tot vrucht gedragen hebben, omdat de zonde en de dood reeds bestaan in de wereld, vóórdát er een wet aan Mozes gegeven werd.

Wanneer u echter erkent, dat de Wet geestelijk is, dat zij het wezen des Geestes, de nieuwheid des levens, wil; dan zult u haar niet aan de hand houden willen, om dit daardoor te verkrijgen of te bewaren: maar u zult aan God geloven, die de doden levend maakt, en Jezus uit de doden opgewekt heeft. Houdt u haar echter toch aan de hand, de Wet nl; dan zult u ervaren, dat zij niet zo onheilig is, dat zij met zich laat boeleren; want zij neemt slechts met Christus in u genoegen; maar dat half-wezen, half Christus, half de Wet, doet toorn ontbranden en blaast hem aan tot een eeuwige en verterende gloed. De Wet is rechtvaardig, en verdoemt die ongerechtigheid, die aan de Geest des levens in Christus Jezus enige kracht zoekt te ontleen, om in haar - de Wet - gebonden te blijven, en naar haar wil hier iets te worden en eenmaal iets te zijn,

wat men toch slechts is en heeft, wordt en verkrijgt, waar men geheel van de Wet af, aan Christus wet onderworpen is, aan de gehoorzaamheid des geloofs, gelijk geschreven is: „Ik ben de Heere uw God, die ge uit het diensthuis heb uitgevoerd; hebt geen goden nevens Mij! Maakt u geen beeld van datgene wat in de hemel en op aarde is; roept Mijn Naam uit en heiligt Mijn Sabbat."

Ik heb tevoren u medegedeeld, hoe het mij vergaan is, toen ik de Wet aan de hand hield. Vanwege de zonde is het onmogelijk. Aan ons ligt het en niet aan de Wet. De zonde kwam tussenbeide, *want wij weten, dat de Wet geestelijk is*. Gelijk God Geest is, zo is Zijn Wet geestelijk; gelijk God rechtvaardig is, zo is het ook Zijn Wet. Gelijk God heilig, rechtvaardig en goed is, zo is het ook Zijn gebod; niet eens mensen woord is het, maar het levende, eeuwig blijvende woord Gods. Zij is geestelijk en wil slechts Geest; daarom kan alleen een eeuwige Geest haar naar de wil Gods uitleggen, vervullen, handhaven, zoals zij in overeenstemming is met de waarheid Gods; zoals zij ontsluit alleen Zijn gerechtigheid; zoals zij afkondigt, dat God alleen Heer blijve, dat Zijn raad besta en onberispelijk zo erkend zij, als Hij die heeft opgericht en vastgesteld, eer nog zonde, dood, Wet en wereld waren. Hemel en aarde zullen vergaan; maar de Wet zal tot op elke tittel en jota bevestigd bevonden worden in haar handhaven, *dat de Heere God is en niemand meer*.

Die de Wet kennen, zullen, haar toestemmend, Gods gerechtigheid alleen prijzen en verkondigen; krachtens welke Hij, *doordien Hij zijn Zoon gezonden heeft in gelijkheid van een vlees van zonde en vanwege de zonde* (Romeinen 8 : 3 Griekse tekst), *de zonde veroordeeld heeft in het vlees; hetgeen van de Wet onmogelijk was, omdat zij door het vlees krachteloos was geworden*. Wanneer u echter God erkent als Geest, in Wie alle gerechtigheid, alle macht, alle waarheid en trouw woont - maar niet zonde, niet duisternis - dan zult u de Wet niet aan de hand houden om nog verder tegen God op te staan. Maar u zult, zodra zij uw zonde voor u ontdekt, God gelijk geven uzelf veroordelen. Aldus opgenomen in de gerechtigheid Gods, bedekt met de genade van Jezus Christus, en vervuld met de liefde Gods, die in het hart uitgegoten is door de Heilige Geest, Die ons gegeven is, staat u daar met opgerichten hoofde in de hoop van de heerlijkheid. En met goed geweten, dat u getuigt, dat u Gode welgevallig bent en dat u een genadig God hebt.

Gelijk nu aldus Gods gerechtigheid in het Evangelie van Christus uit geloof ontsluit wordt, opdat men niet werke, maar gelove in God, die de goddeloze rechtvaardigt. Zo belijd ik u oprecht, dat ik de Wet te hoog acht, om haar aan de hand te houden, gelijk dit nu dan ook onmogelijk en in strijd met de Wet is. God voor rechtvaardig en waarachtig houden, gelijk Hij Geest is, slechts dat wordt als gerechtigheid gerekend. Is van iemand de zonde weggenomen voor Gods aangezicht en uitgedelgd, dan staan de zaken toch nog niet zoo, alsof nu ook de zonde op zichzelf er niet meer was. En gelijk zij er nog is, zo houdt zij ook, wanneer men de Wet aan de hand houden wil, nooit op, zich juist door het gebod des te brutaler te openbaren en Gods toorn over een mens te brengen. Want slechts door de gerechtigheid zijn de zonden naar Gods genade en ontferming bedekt; wil men echter de Wet aan de hand houden, dadelijk leeft de zonde op; men blijft niet in de goedheid Gods; er is geen vrede; maar een drijven, om God door werken welbehagelijk te zijn, wat men toch nooit worden kan.

Dus niet aan de Wet ligt het, dat ik haar niet houden kan. Want wij weten, dat zij geestelijk is, maar ik ben vleeselijk. Juist dat is de zonde, die het mij onmogelijk gemaakt heeft tot God te komen door het gebod, of mij hij God te houden. Want Geest en vlees, God en wij - zoals wij zijn sinds door de ongehoorzaamheid van één de zonde in de wereld gekomen is - staan zó tegenover elkander, dat wij geheel alleen

door de Middelaar Gods en der mensen, de Mens Jezus Christus, de toegang tot God hebben in de Geest. En daarom zal alleen de genade die met ons is, Jezus Christus uit het zaad Davids, opgestaan uit de doden, in gedachtenis gehouden worden. Van mijzelf echter wil ik niets weten, dan dat ik vleeselijk ben. Gelijk geschreven is: „Alle vlees is gras - de mensen zijn vlees. Gij nu, u schapen, schapen Mijner weide, gij zijt mensen" - en alzo zal God GóD blijven, en wij zullen belijden: „Wat is een mens, dat Gij zijner gedenkt, en een Adamskind, dat Gij het bezoekt?"

Door deze zonde, uit de ongehoorzaamheid van één mens ontstaan, is de dood; het áf-zijn van God, ook op mij overgegaan; in deze dood heb ook ik als eerste gezondigd, ben zondaar en blijf zondaar. En bestaan zal het Woord des Heeren, die Geest is, welk Woord daarom elk Adamskind „vlees" noemt, omdat het van Hem is áf-geraakt, omdat het niet Geest is.

Hier wordt niet gesproken over de waarheid, dat ieder, die uit de Geest geboren is, geest is; want gelijk man en vrouw één lichaam zijn, zo is de Heere en die Hem aankleeft één Geest. Hier gaat het daarover, wat het in-heeft, wanneer iemand, die, zich als onderdaan van de gehoorzaamheid des geloofs voordoet, de Wet aan de hand wil houden; hier is dáárvan sprake, gelijk ik het immers in eigen ervaring beleefde, dat men dáárom met de Wet niet samenwonen kan, omdat zij geestelijk is, maar ik ben vleeselijk. En daarom zal de gehoorzaamheid des geloofs begin en einde zijn. Is echter Christus niet Alles in alles, en zal de Wet er nog bij moeten komen, opdat wij vroom en zalig worden, dan belijd ik u met vreugde: *mij is de genade mijns Heeren Jezus Christus genoeg*. Ik kan de Wet niet aan de hand houden, zonder haar op allerlei gruwelijke wijze te schenden, en zonder haar geweld aan te doen. Zonder juist het tegendeel te doen van hetgeen, wat zij wil; want ik ben vleeselijk, en wat uit vlees geboren is, dat is vlees.

Vlees, zo noemt God het kind van Adam, sinds het van Hem is af-geraakt, afgesneden van Zijn leven, verloren gegaan. Zo is Adam, zo zijn mijn vader en moeder hem toegevallen, die het geweld des doods heeft, dat is: de duivel. En in deze dood, onder dit oordeel, ontstaan uit de ongehoorzaamheid van één, onder de toorn Gods en de verdoemenis, ben ik naar het beeld mijner ouders in ongerechtigheid geteeld, en in zonde ontvangen door mijn moeder. Zo is het dus bij mij een geheel verkeerd en verdraaid bestaan, een dwaas handelen. Zo ben ik dood in zonden en misdaden, zonder God en zonder hoop in de wereld; een mens geheel naar onze aard, naar onze natuur, en naar onze hoedanigheid. Wiens denken en doen boos is van de jeugd aan en voortdurend. Geheel vleeselijk met alles wat in en aan mij is, met alle zinnen en leden, met ziel en lichaam, met verstand en wil.

„Ja," zult u tegenwerpen, „mijn waarde, wij verstaan u toch wel goed? U meent: zo was u eertijds; maar nu bent u het toch niet meer, want hoe zou dat rijmen met uw wijze, waarop u de mensen bestraft?"

Weg met al zulke tegenwerpingen. Hoor maar goed wat ik zeg: *ik ben het*. Want hier gaat het er om: of men de Wet aan de hand houden zal of niet, om daardoor vroom en zalig te worden. Ik belijd het u frank en vrij en u mag uzelf daaraan toetsen, of de Geest Gods in u woont - maar wie de Geest van Christus niet heeft, die behoort Hem niet toe -: Ik en de Wet zijn aan elkaar tegengesteld als graf en paradijs; *want ik ben vleeselijk*.

God schiep de mens, in Zijn beeld en naar zijn gelijkenis schiep Hij hem. De mens is verloren uit eigen vrije verkiezing, door verleiding van de satan. Hij verloor - niet het beeld van God, maar hij verloor - *God*. En nadat hij ongehoorzaam geworden was, noemde God hem „vlees", en zijn doen noemde Hij „boosheid, zonde".

Hoe doet nu sindsdien de mens?

- Hij bedient zich van de hoedanigheid, naar welke hij door God geschapen is, geheel alsof hij niet door de ongehoorzaamheid van één een overtreder geworden was. Alsof hij niet gevallen was; alsof niet zijn hele hart, zinnen, gedachten, overleggingen, alsof hij niet, zoals hij daar reilt en zeilt, verdraaid en verkeerd was.
- Hij bedient zich van de gave Gods, om God te verwijten, dat het niet zijn, maar Gods schuld is. Van de Geest wil hij zich bedienen om het lichaam in het leven te houden, en wil niet erkennen, dat het lichaam dood is om van de zonden wil. Hij wil het met alle geweld doen leven door offer en lijden, maar niet door Hem, die Christus uit de doden verwekt heeft, die in dit opzicht onze sterfelijke lichamen levend maken zal door zijn in ons wonende Geest.
- Hij bedient zich van het licht, waarnaar hij gemaakt is - niet erkennend, dat het gehele lichaam duister is - om zich een licht-god te maken, en in zijn door hemzelf ontstoken licht te wandelen, -om hemel en aarde te verlichten, opdat God niet zou kunnen zeggen, dat hij een kind van de duisternis is.
- Hij bedient zich van het leven, om zijn dood te loochenen; van de gerechtigheid, om zijn eigen gerechtigheid op te richten en dan te verzekeren, dat hij zijn eigen gerechtigheden verwerpt; van de heiligheid, om zichzelf te heiligen en te reinigen in zijn graf; om zijn onreinheid weg te blanketten en te polijsten, opdat zijn doodskleur en de hem wegvretende roest niet gezien worden.
- Hij bedient zich van de waarheid om God tot leugenaar te maken; om zich van God los te scheuren, waar hij aan Hem gebonden is, en God aan zich te binden met een woord, dat - tenminste zoals hij het heeft uitgelegd - niet tot hem gekomen is.
- Hij bedient zich van het verstand, om met arglistigheid zich van God te ontslaan; vragen op te werpen, opdat zijn goddeloosheid hem niet in het aangezicht sla; de Geest te weerstaan door zelfbedrog en vleierij; om God te bekritisieren, wiens Wezen en doen ten opzichte van de mensen slechts gerechtigheid is. Waar komt het anders vandaan, dat hij, waar van goddelozen sprake is, zich voor heilig en vroom houdt -. En waar van heiligen sprake is en van wat dezulken betaamt, hij zich voor zondaar en zwak houdt?
- Hij bedient zich van de kennis van het goede, om voor zijn boze listen en stukken de Goddelijke toestemming te verkrijgen. En van de kennis van het kwade, om alle werken Gods te bezien uit een gezichtspunt, van waaruit hij ze prijst of bedilt, naar gelang hij zijn eigen boosheid daarbij meent te kunnen dienen.
- In het kort: hij bedient zich na zijn val van al datgene, wat hij van God heeft en gelijk God hem geschapen heeft, om zich naast God te stellen als een intieme vriend, als een kind naast de vader, als een echtbreekster naast de man. Om God Zijn kroon te roven, en om de kroon, die God gemaakt heeft, te versmaden. Hij wil volstrekt niet verloren zijn, niet zo onnut, zo onrechtvaardig, zo onheilig, zo ongeschikt en krachteloos, zo ellendig en verworpen, zo geheel van God los - als hij werkelijk is. Hij gaat voortdurend met geweld daartegen in, en wil in het geheel niet blijven op de plaats, waar God hem neergeworpen heeft in zijn rechtvaardige toorn, naar het woord: „Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven." Zijn geschapen-zijn in Gods beeld, zijn op God-gelijken, wil hij, hoe verloren ook, met alle kracht voor Gods aangezicht verdedigen. Daar hij echter ziet, dat hij daarmee niet klaar komt en niet toereikt in het gericht Gods, geeft hij het beeld de schuld, dat het niet meer hetzelfde is; in plaats van zichzelf te beschuldigen, dat hij tegen God alleen gezondigd heeft. En nu denkt hij: als hij

maar eerst het beeld weer heeft, of als maar eerst zijn krachteloze kracht weer losgemaakt is - als een vogel uit de strik; dan zal hij het wel spoedig met hulp des Geestes en door Christus kracht klaar spelen. Daartoe theologiseert hij voor zich nu een Jezus, een Heiland, een Geest, een geloof, een genade, een godsdienst, een wandel en goede werken, een wet, een Evangelie en zo al meer. Dan begint hij aan enkele, en, heeft hij het wat verder gebracht, aan al de geboden. "Ja, ten slotte wil hij nog meer volbrengen, dan hij schuldig was en God van hem eiste, om maar het beeld Gods weer terug te hebben. Daarvan geeft hij dan - het is waar - God de eer, en zal na dit leven volmaakt zijn als in het Paradijs. En heel dit zijn doen heeft geen andere grond, dan het opstandige streven om aan Gods waarheid in ongerechtigheid vast te houden; geen anderen grond, dan dat hij zich stelt tegen God, wiens gerechtigheid hem wegens de ongerechtigheid en ongehoorzaamheid bestraft; hem bestraft, dat hij zichzelf in het verderf gebracht heeft en brengt, terwijl hij in God, in Zijn heil, behoorde te staan. Deze ongehoorzaamheid nu, deze trots en deze hovaardij des vlees, deze zonde, waarbij men God niet God wil laten blijven, komt overal, op verschillende manier, maar toch uit een en hetzelfde streven voort, n.l. de Wet aan de hand te willen houden. Dit is niet anders dan een omkering van de orde aller dingen, zoals zij van de aanvang is vastgesteld: daar is men als leem, dat de pottenbakker wil vormen; als een hond, die de meester speelt; als een werkstuk, dat de werkmeester wil klaar maken; of als een, die iets wil scheppen bij God, die alle dingen alleen gemaakt heeft door Zijn Woord. Zo min echter dit denkbaar is, zo min kan vlees de Geest dienen, om voor Hem iets tot stand te brengen: of zal een doodzieke de gezonden sterken held kunnen binden naar zijn welgevallen?

Gelijk ik u nu beschreven heb, broeders, wat vlees is en doet. En waarom het zich van de Wet bedient, om voor God staande te blijven - hetgeen juist onze zonde is. Zo heb ik u ook geleerd, dat ik de Wet niet aan de hand houden kan wegens mijn zonde, mijn van-God-af-zijn, terwijl de Wet geestelijk is; *maar ik ben vleeschelijk, verkocht onder de zonde*. Ja, ik ben verkocht onder de zonde, ik ben overgeplaatst binnen de grenzen van het land, dat slechts zonde is. En dat ben ik door het rechtvaardig oordeel van Hem, die hemel en aarde gemaakt, die ook mij geschapen" heeft; tegen Hem, tegen Hem alleen ben ik ongehoorzaam geweest; daarom ben ik aan de zonde overgeleverd en overgegeven. Wat ik ben, ben ik eigendom van de zonde; wat ik denk, is van de zonde; wat ik werk, doe of laat, is van de zonde. Zij heeft mij onder haar overheersing, en allerwege spreekt zij: u bent mijne om mij te dienen, onder mijn macht te staan, u te koeren en te wenden naar mijn believen. Zo heeft God GóD moeten blijven. En nadat ik Hem ongehoorzaam geworden ben, derf ik Zijn heerlijkheid. Dát is de zonde onder welke ik verkocht ben. En wat werkt deze anders in mij, dan wat ik voortdurend ervaar, dat ik slechts met wederstreven mij vastgeklampt houd aan Hem, die alleen de weg, de waarheid en het leven is, terwijl Hij mij vasthoudt naar de werking van de macht Zijner kracht, waarmede Hij ook alles Zich kan onderwerpen.

Wat mij betreft, ik ervaar, dat ik bestemd ben tot zonde. Het haat niet, of ik het nog zo gaarne anders wenste. En al wil ik het niet zijn, ik moet toch ervaren wat ik ben: een kind des doods, van God áf en los, tot alles onbekwaam, want, ik mag doen wat ik doe, en laten wat ik laat, - het is alles verkeerd en deugt niet. Niemand is goed, dan God alleen. Het schepsel echter is van de ijdelheid onderworpen, en dat het dat is, moet een ieder ervaren, hoe hij het ook wenst af te wijzen. Alles heeft de Schrift onder de zonde besloten. Maar - o diepte des rijkdoms des verstands en van de wijsheid van Hem, die alles om Zichzelfs wil gemaakt heeft slechts zoo, zo alleen, kon Hij God

blijven, en ons, die geloven, bekleden niet zijn heerlijkheid, waarop wij - die van God hebben het eeuwige leven, hetwelk is in zijn Zoon Jezus Christus, - met volharding hopen. God is God en niemand nevens Hem; wij zijn mensen.

Vóór onze val, toen waren wij volkomen goed, zalig en gelukkig in gehoorzaamheid aan Zijn Woord: „Gij zult eten van alle bomen in deze hof, maar van de boom van kennis des goeds en des kwaads zult gij niet eten." Toen was Hij God en had een welgevallen aan ons, Zijn onderdanen. Zodra wij echter door Satans sluwheid Zijn Woord zó uitlegden, alsof Hij het gezegd had alleen om Zijntwille - maar niet om Zijntwille tot ons geluk - volgden wij onze begeerte na. En nadat wij God ons enig goed, in Wie al ons heil is, verlaten en verloren hadden, zou niemand de gerechtigheid tot zijn heil hebben erkend noch verheerlijkt, wanneer God niet alles had besloten onder zonde. En Gods heilige troon ware niet als eeuwig erkend geworden, als niet de mens - die na de val geworden is als „een van God" („Een Onzer", Gen. 3 : 22.) om te weten wat goed en kwaad is - met deze wetenschap uit het paradijs was uitgedreven geworden, om in het zweet zijns aanschijns zijn brood te eten en met smarten en droefenis kinderen voort te brengen. Want als de onafwendbare ellende van het lichamelijke leven er niet was, zouden de ontwerpen en uitbroedsels dezer wetenschap - die toch ten slotte alle op deze ellende schipbreuk lijdten - tot zulk een graad van verwerkelijking opgevoerd worden, tot zulk een kracht, om God nabij te komen, dat niemand geholpen zou zijn, om weer tot God gebracht te zijn, en dat het vuur van de hemel ons reeds allen verteerd had. Terwille van de heiligheid, de waarheid, de majesteit Gods, werden wij allen onder de zonde verkocht. En zo moest Zijn Woord van kracht blijven: ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven.

Het geluk van hem, die bij God is, bestaat slechts in Gods soevereiniteit. Het schepsel echter, wanneer het deze niet erkent, wanneer het integendeel wil zijn als God, om te weten wat goed en kwaad is. Wanneer het zich naast God plaatst met de aanmatiging, om, waar God de Eerste is, de tweede te willen zijn, zoiets naast God, zoiets als de zichtbare God, die op aarde wandelt, daar onttrekt het zich weldra zelf aan het heil van de heerlijkheid Gods. En zoals het schepsel zelf Zich in het verderf gestort heeft, is hem de straf van zijn eigen aanmatiging en vermetelheid overkomen. Het heilige Wezen Gods kon niet een schepsel naast Zich dulden, dat onrechtvaardig een plaats zich aanmatigde boven de plaats, die hem vóór deze zijn aanmatiging onverdiend was toegekend door Hem, die onvoorwaardelijke vrijheid had, te scheppen of niet.

De schuld van de mens is ongehoorzaamheid; dat hij daardoor van God is af-geraakt, is zijn zonde, en dat hij in dit van God-af-geraakt-zijn stervende sterft, is de straf, die hij zelf over zich gebracht heeft. En dat een ieder, in dit van-God-af-zijn, in deze dood, niet aflaat van die aanmatiging en dien opstand, daarin openbaart hij zich ten volle als een overtreder als Adam, naar wiens beeld hij geteeld is.

Zo staat het met de zaak. God alleen blijft heilig, rechtvaardig, en Zijn Woord waarachtig. Ik echter, ik lig in deze verdoemenis, in dit van-God-af-zijn, in deze dood, in deze begeerte om dát in handen te krijgen, wat de Allerhoogste uitsluitend in eigen hand houdt. Ik lig in al deze ellende, waaronder het schepsel zucht, en kan het niet van mij afweren. Waar ik nu zo mij overgegeven gevoel, zo onderworpen, zo geketend, zo beroofd van de vrijheid van willen en doen, dat ik zelfs van mijn wetenschap van kwaad en goed geen andere vrucht heb, dan om te vaster in deze slavernij gebonden te worden, - wat meent u daar, mijn broeders, gelooft u, dat ik in deze toestand de heilige Wet Gods schuw, of haat, of voor zonde houd?

O, in genen dele! Hoe schrikwekkend ook de aanblik van de majesteit voor mij is, hoezeer ik ook daarbij ineenkrimp, hoe diep ik verzink in mijn bodemloze

verlorenheid, hoe ik ook terneder lig in het gevoel van mijn nietigheid - zodat alle moed, geest en levenskracht weg is, dat alle troost mij vergaat - juist daar, juist zó ondervind ik op het zoetste de liefelijkheid van de heiligheid Gods. Juist in het: „wee mij, ik verga!“ prijs ik en gevoel ik mij opgericht naar Zijn eeuwig Zijn. In de mij dodende letter ervaar ik een macht en wijsheid Gods, welke - in het oren en hart doordringende Woord en de adem van de Eeuwige - de zonden van mij weggenomen heeft en mij voor Zich gesteld heeft onbestraffelijk, om Zijn gerechtigheid te betuigen en geen andere.

Hebt u de Geest van Christus, hebt u Jezus Christus lief, onwrikbaar in onverderfelijkheid, dan zult u de Wet hoogachten, liefhebben, staande houden en handhaven tegen allen, die haar willen ten onder brengen, delen en schenden. En alzo belijdt gij dat God - God is, en vlees - vlees.

Maar naast Christus de Wet willen aan de hand houden, om daardoor rechtvaardig en zalig te worden, is een wijze van doen, welke goddeloosheid en onwettigheid ik u niet verbergen mag, om terwille van de heiligheid, gerechtigheid en waarheid Gods. Want Zijn Woord is het, waarmede Hij alles onder zonde besloten heeft, opdat Hij zich aller erbarmen zou *naar de raad van Zijn wil, waarnaar Hij ons verkoren heeft in Christus Jezus vóór de grondlegging van de wereld, opdat wij heilig en onberispelijk voor Hem zouden zijn in de Geliefde.*

Mocht nu iemand onder u iets anders van zichzelf denken, dan moge hij dat met God uitmaken. Ik echter belijd u open van mijzelf, - ik moge dan vroeger gemeend hebben, de zonde, hoe zij mij ook bedroog, nog meester te zullen worden door het gebod -, dat ik nu schrijf: het is een afgesneden zaak, *want ik ben onder de zonde verkocht.*

VERS 15.

Want hetgeen ik doe, dat ken ik niet; want hetgeen ik wil, dat doe ik niet, maar hetgeen ik haat, dat doe ik.

(Want hetgeen ik doe, dat ken ik niet; want niet datgene wat ik wil, doe ik, maar wat ik haat, dat doe ik.)

Zo is het mij uit mijn werken openbaar, dat ik vleeselijk ben, verkocht onder de zonde, en terwijl ik bepaald word bij de geestelijkheid der Wet, roep ik uit: „Ga niet in het gericht met uw knecht; want niemand die leeft, zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn. „Wie zou de afdwalingen verstaan? Reinig mij van de verborgen afdwalingen." Hoe staat het dan toch met de eigenwijze aanmatiging van het doen en laten? De aanmatiging, alsof het de mens in zijn hand had het doen, te bepalen; de aanmatiging, waarbij men niet elke minuut blijft in het geloof, blijft onder de Heere, Hem het doen overlatend; Hem, die de Zijnen steeds bestuurt en leidt, waar en zoals zij niet willen, die hun geeft, wat ze niet willen, en ze houdt, zoals ze het niet willen. Ofschoon zij willen, wat Hij wil. Want de wijze, waarop God de Zijnen leidt, is steeds met het vlees, met het zichtbare in strijd. De Wet is geestelijk; maar ik weet niet, wat recht is, of het goed is en zijn zal - of kwaad, wat ik doe, of beide tegelijk. Meen ik, dat het kwaad is, dan noemt God het goed: en ook heeft God nog niets mij geprezen, dan wat ik eerst als kwaad verwierp. En Hij heeft niets zozeer bij mij bestraft, dan juist datgene, waarvan ik meende, dat het volstrekt moest volvoerd worden, omdat de Wet het eiste. Het gaat bij de Wet niet slechts om het volvoeren, maar veel meer om het „wat " en het „hoe”.

Hoe staat het dus met het hooggeroemde doen, met het: „men moet dan toch iets doen?" Men moet iets doen, en men doet het niet recht, omdat men het geloof naast het doen plaatst, en dus het doen naast de genade laat gelden. Ach, overal, waar het doen, al was het in nog zo geringe mate, bij u geldt, daar bent u onvruchtbaar ten opzichte van de genade.

Gelijk de almachtige Erbarmer mijn hand gevat heeft, zo leidt Hij mij naar Zijn raad en maakt Zelf, dat ik Zijn wil doe. Hij alleen brengt alles bij mij tot stand door Christus. Gelijk Zijn oog op mij is, zo onderhoudt Hij in mij, uit de volheid Zijner trouw, het geloof aan Zijn Woord, tegen al het zichtbare in. Daardoor moet ik, en kan ik niet anders, dan in Zijn wegen gaan en Zijn geboden bewaren, gelijk Hij het voor mij voorbereid heeft, die mij geschapen heeft in Christus Jezus. En ik ben daarvan geheel zeker, dat mijn gehele wezen, mijn slapen en waken, mijn doen en laten, Hem aangenaam, en al wat in en aan mij is, geheel goed en recht is; *dat onze wandel in de hemel is*, en mijn gehele doen en laten met Zijn wil in overeenstemming. Dat alles echter is Gods doen, Gods genade, het is alles geloofszaak: niet de mijne.

Wil men daarentegen naast de genade nog een wet stellen, als ware daarmee nu, nadat men Christus eigendom werd, nog iets uit te richten om zalig te worden, dan belijd ik, waar hier van ons doen sprake is: *ik weet niet, wat ik doe; ik ben vleeselijk, verkocht onder de zonde*. Ik ben weg; met mij is het uit. Ik kan zelfs de verantwoordelijkheid van mijn doen niet op mij nemen; ik mag voor niets instaan, wat ik doe. Met mijn kennis van goed en kwaad heb ik er niet de minste idee van, wat bij God goed en kwaad heet. Wil ik het naar de zinnelijke waarneming uitmaken, naar het verstand hierin beslissen, dan is de beslissing steeds verkeerd, omdat het gezonde mens-verstand Gode vijandig is, omdat zijn gedachten van de Wet geheel tegengesteld zijn aan de gedachten Gods.

Zal er van *mijn doen* sprake zijn, zo vergaat het mij in het algemeen, zoals het Simson verging. En in het bijzonder vergaat het mij, als Eva, toen zij sprak: „ik heb de Man,

de Jehovah"; en het was een doodslager; het vergaat mij als Izak toen hij Ezau zegenen wilde; als Jozef, toen hij Manasse wilde vóórgetrokken zien; als Samuel, toen hij Eliab, bij het zien van diens gestalte en grote persoon, wilde zalven; als Jona, toen hij liever zag, dat Ninevé onderging, dan dat zijn strafprediking niet in vervulling trad. En als Abraham, toen hij Hagar en haar zoon Ismaël niet van zich wilde wegzenden.

De mens wil niet vleselijk zijn, niet onder de zonde verkocht; hij wil niet als een zodanige zich vasthouden aan het woord van de genade en de Heere verbeiden, en daarom is hij steeds met het „doe dat", niet de eigenwijsheid van het doen in de weer. Intussen houdt hij niet op met zondigen, en zondigt juist in zijn bezig zijn met het „doe dat": alzo is hij wel steeds vroom in zijn wegen, loopt echter nooit de weg van Gods geboden, en sterft zonder God. Het is echter het geheim des geloofs, dat slechts de „rechtvaardige uit geloof" leven zal. Al ergert zich ook de religiositeit en moraliteit des vleses aan de heiligen, zij weet toch niets aan te merken op hen, die God zó geleid heeft, dat - terwijl zij met hun doen toonden mensen te zijn, onder de zonde verkocht - zij nochtans Gods wil deden; terwijl daarentegen die allen, die niet zondaar zijn en nochtans Gods wil doen wilden, zichzelf in het verderf geholpen hebben met het „doe dat" van de Wet. Vaststaan echter zal deze belijdenis: „Ik weet, o Heere, dat bij de mens zijn weg niet is; het is niet bij een man, dat hij zijn gang richte" (Jer. 10 : 23). En dit woord: „Een wijze beroeme zich niet in zijn wijsheid, en de sterke beroeme zich niet in zijn sterkheid; een rijke beroeme zich niet in zijn rijkdom; maar die zich beroemt, beroeme zich hierin, dat hij verstaat en Mij kent, dat Ik de Heere ben, doende weldadigheid en gerechtigheid op de aarde; want in die dingen heb Ik lust, spreekt de Heere". (Jer. 9:23 en 24).

Wat wilt u dan bij de Wet aanvangen, waar het toch slechts Gods zaak is u te leiden, die u aan het geloof wil gebonden hebben. Bezien wij de sleur van het dagelijkse doen en bestaan, ach dan zal men van schaamte en schande zijn mond niet kunnen opendoen. Hoe ziet het er daar uit met ons doen en wat vertoont zich daar aan onze blikken! Moet ik u herinneren aan het denken en doen, het verzinnen en beproeven, streven, voornemen en zich inspannen; hoe men hier zich kwelt en bekommert, daar bezorgd is, God vooruitloopt, zich beangst maakt en leed draagt om de geringste dingen; hoe men zich martelt en pijnigt om het anderen naar de zin te maken; hoe men onder zaken van duizenderlei aard gedrukt en neergebogen is; hoe men versaaft, vreest, beeft; hoe wij het onze zoeken, meer dan dat wat Godes is! Daar gaan wij heen als droegen wij de wereld aan haar scharnieren; wij zouden willen sterven van verdriet, waar de nood ons drukt; zouden de moed willen verliezen en vertwijfelen, als het heel anders gaat, dan wij naar onze beste bedoelingen en wijsheid verwachtten. Daar kunnen wij de ondank van mensen en hun miskennis niet verkroppen; kunnen ons niet verblijden in de gerichten Gods; dat het de verleiders gelukt en dat wij voor verleiders, voor onoprechten gehouden, of als bedervers van alle goede dingen, als vleselijken, als het vlees nawandelenden. En als stichters van sekten en zouden beoordeeld worden - ja wij menen nog de tering te zullen krijgen, als de Diotrefessen, en hoe zij ook heten mogen (die dienaren, die zich voordoen als predikers van de gerechtigheid) - de gemeente betoveren en van ons aftrekken. Daar zien wij het lijden van de gerechtigheid anders aan dan het betaamt; schamen ons misschien het getuigenis van Jezus Christus; daar vellen wij over menigeen en menig ding een ander oordeel, dan het in werkelijkheid gesteld is. En wij geven boven de onzichtbare dingen de voorrang aan de nooddrift des lichaams en aan de gewone dingen des levens. Hieruit en uit andere dingen kunnen wij wel afleiden, hoe het er met ons doen uitziet. Steeds is de mens er op uit, zichzelf anders voor te doen, dan hij is; steeds koestert hij van zichzelf betere gedachten, dan hij in werkelijkheid is. Welk een

eigenzinnig en vreesachtig ding is ons hart.

Hetgeen ik doe, ken ik niet. Versta mij wel. Ik maak hier de Wet tot toetssteen van mijn werken. Het gaat er hier om, hoe het helder- en alziend oog het beschouwt, en hoe al mijn doen, alles wat ik werk en uitricht, en mijn gehele persoon - met alles, wat hij bedrijft, waarin en hoe hij zich beweegt, en hoe hij gesteld is - hoe dit alles klaar, naakt en open ligt voor Zijn alle gedachten en overleggingen des harten oordelend Woord. Van de geestelijkheid van de Wet is hier sprake; daarvan, hoe ge u beijvert om naast het Evangelie van de Zoon Gods, een wet te stellen, om daarnaar te leven, te handelen en te wandelen.

Ik ken de Wet, heb haar lief, eer haar hoog en handhaaf haar tegen de valse leer met mijn eigen voorbeeld. Zoals ik het geestelijk beschouw en geestelijk mijn doen oordeel, zeg ik tegen alle dwaling in, om u te troosten: „hetgeen ik doe, dat ken ik niet". Zo bodemloos is mijn van God-af-geraakt zijn, dat ik noch van mijzelf, noch van alles wat ik doe, een juist inzicht heb, en u open beken: het is alles louter niets, louter zonde; het is alles zo gesteld, dat, als ik het u beschrijven wilde, ik niet slechts niet weet, waar te beginnen en waar te eindigen, maar dat ik niet eens verstand, herinnering, kracht en bekwaamheid zou hebben om het u mede te delen; zo onmetelijk en onbereikbaar is het voor mijzelf; het is meer en talrijker dan de haren van mijn hoofd.

Dat het echter zo is, ervaar ik; *want niet datgene, wat ik wil, doe ik, maar wat ik haat, dat doe ik. Zo is het dan niet desgenen, die wil of loopt, maar des ontfermenden Gods.*

Ik ken immers geen anderen wil, dan de wil van mijn God. Hij heeft mij immers tot Zich toegelaten, opdat ik zou wonen in zijn voorhoven, en verzadigd worden met het goede van Zijn tempel. Zie, mijn heil bestaat in de zoetheid en liefelijkheid van Zijn heiligheid; en met alle heiligen juich ik, *dat Hij heilig is.* Tot Zijn rust ben ik gekomen, en de liefde Gods is in mij, en heeft mij tot Zijn getuige gemaakt, dat Hij alleen heilig is. De heiligheid Gods is mijn brood en wijn, mijn leven, mijn vreugde. *Zijn Naam worde geheiligd, Zijn Koninkrijk kome, Zijn wil geschiede!*

En gelijk ik nu op Zijn Naam mijn vertrouwen gesteld heb en deze Naam aanroep, en slechts daarvan weten wil, dat Hij God blijve en niemand meer. Zo grijp ik deze wil aan als mijn banier, die ik hoog omhoog hef, opdat alle vijanden van God en van Zijn Christus voor Hem ter aarde storten en teniet worden. De Heere is God, de Heere is God en niemand anders! Slechts Zijn Woord, Zijn wil zal gelden en zwijgen zal voor Hem alle vlees. Hem zij de heerlijkheid, het Koninkrijk, de Kracht. Hem de zaligheid. Het Lam, de Koning aller koningen en Heer aller heren alleen de kroon! Voor Hem zal zich buigen en Hem aanbidden alles, wat adem heeft.

En gelijk Zijn Wet een eeuwige wet is, en de uitdrukking van Zijn heilig Wezen, van Zijn gerechtigheid, zo zal zij ook hoog geëerd blijven. En ik wil niets anders dan juist dat, wat zij, wil. Want uit dezelfde Geest, waaruit de Wet is, uit diezelfde Geest wil ik, wat de Geest wil met de Wet. En nu juist van deze Geest uit is de Wet mij een helder klinkend bazuingeschal, een donder van vele geweldige wateren, temeer werpend alle hoogten, die zich verheffen tegen de kennis Gods en Zijns Zoons Jezus Christus, een schallend loflied onzen God. Ze is de alleen wijze, als fijn goud beproefde norm en vorm, naar welke Zijn Rijk, Zijn troon bestaan zal eeuwig; gelijk Zijn gerechtigheid zich zelf bewijzen zal, dat zij alleen gerechtigheid is, en Zijn wijsheid, dat zij alleen wijsheid is, en Zijn goedheid, dat zij duurt tot in eeuwigheid. En gelijk Hij alleen rechtvaardig is en wijs en goed in zijn wil, zoals Hij ons dien heeft bekend gemaakt in zijn Wet, zó wil ik slechts zijn wil, en niets anders. Terwijl ik gemeenschap heb met de Vader en de Zoon geeft mij de Geest dit getuigenis aan mijn geest, dat ik

vreugdevol bid: „*Uw naam worde geheiligd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede, Uw is het Koninkrijk, en de kracht en de heerlijkheid.*” En met alle heiligen en uitverkorenen hef ik het *Amen* aan, en verheug mij slechts in Gods Wet. Mijn naam is in de Zijne overgegaan, mijn rijk is uit, en mijn wil de Zijne onderworpen. Zodat ik ben en leef, slechts om Zijn wil te doen, en van geen andere wil te weten. Dat is mijn vreugde en gelukzaligheid. In de gemeenschap des Geestes toont mij God Zijn werk, en hoe ik Zijn maaxsel ben in Christus Jezus; en ik prijs Hem, dat Zijn werk volkomen is. In het geloof van Jezus is mij alles goed en Zijn wil mijn wil, en ik wil geen andere wet, dan die Hij gemaakt heeft, en eeuwig wil en zal ik die ten hoogste roemen. Want gelijk de liefde Gods is uitgestort in mijn hart door de Heilige Geest Die mij gegeven is. En gelijk de in mij wonende Geest de geestelijkheid van de Wet mij geopenbaard en getoond heeft, zó zie ik in de Wet het wonderheerlijke en wonderheilige meesterwerk van de openbaring van de wil van onze God. En zo wil ik juist hetzelfde, dat Hij wil. Zie ik echter naar beneden, gelijk ik op aarde ben, in dit lichaam, in deze atmosfeer; zie ik op de oorsprong van mijn handelen, van mijn bewegingen, en wat zij bedoelen, dan is de diepte mijner verlorenheid zo bodemloos, dat ik dat in het geheel niet ken, wat ik doe; want dan gaat het bij mij heel anders toe, dan ik wil.

Daarom bid ik u, mijn lieve broeders, laat het u toch duidelijk worden, wat u begint, wanneer u naast het Evangelie de Wet laat plaats, om haar te doen. Wat u bedoelt, wat u slechts volgens de letter wilt, dat doet u niet. Daarvan ben ik door eigen ervaring overtuigd, daar ook ik juist datgene, wat ik naar de geestelijkheid van de Wet wil, niet doe. Alles om mij heen vecht mij immers aan, om het mij zwaar, zwoel en bang te maken. Bitterheid en verdriet van allerlei aard drukken mij. Dan ben ik bezwaard en zucht in mijzelf, of ik vind, dat het met mij en de Gemeente heel anders gaan moest, dan het in werkelijkheid ons vergaat. Dan vlei ik mijzelf met deze of gene hoop, die toch een heel andere is dan de hope van de heerlijkheid. Dan kleeft mijn ziel aan het stof, en werkt in mij dood, angst en vrees. Dan neemt mij gevangen de neiging andere werken te maken, dan God gemaakt heeft, en in iets anders redding, rust en troost te zoeken, dán in God. Alles, wat mij omgeeft, bezwaart mij dermate, dat, hoewel ik geloof en erken, dat de vreugde van Christus in mij vervuld is, ik slechts van droefheid weet te spreken, want droefheid op droefheid wedervaart mij in dit leven. Meent u, dat de Wet als zodanig daarmee tevreden is? De Wet, die toch slechts vreugde aan Gods wil eist, en een daarmee overeenstemmend vreugdevol doen? Of heet dat God liefhebben van ganser harte, van ganser ziele en met alle krachten, wanneer het hart in de dienst Gods bevreesd is, en de ziel ontstemd wordt, wanneer de krachten ons begeven, en alle moed er aan toe is, uitgeblust te worden bij de dagelijkse vervulling van het beroep, waarin wij door God gesteld zijn, ja als alles ons tegen is en tegenwerkt.

Meent u, dat de Wet deze zwakheid in ons duldt, dit versaagd zijn, deze krachteloosheid, dit ongelooft, deze twijfel? In geen geval. Dit alles bestraft zij als zonde. Wij mogen niet krachteloos zijn. Ook al hebben wij niet datgene, wat de Wet van ons eist; het moet er zijn. Haar moet men betalen, wat men haar schuldig is, ook al heeft men het niet. De Wet kan zichzelf noch wijzigen, noch opheffen, maar moet staan op eiken tittel of jota. En juist zo wil ik het ook.

Meent u, dat het overeenkomstig de Wet is, dat ik onbekwaam ben in het blijmoedig openen des monds om te prediken de verborgenheid des Evangelies, gelijk het betaamt? Of dat ik het prediken van het Evangelie mij opgelegd voel als een nood? Is het naar de Wet, dat ik in vreze en beven onder de gemeenten geweest ben, ja in den beginne wegens zwakheid des vleses het Evangelie gepredikt heb? Is dit zó gedaan,

als ik wil?

Meent u, dat het mij niet dwars zat, en dat mij het hart er niet over klopte, wanneer ik om de broeders in het gevecht te komen, of om de vijand te schaden, wel eens een weg ben ingeslagen, die niet uit het geloof was? Is het naar mijn wil, dat ik door de Satan menigmaal zo verstrikt word, dat ik met van de daad onderlig?

Meent u, dat het bij mij zonder zonde toegaat, voordat ik het God overgeef, dat mijn Evangelie allerwege ongehoorzamen en tegenstanders vindt? Of tot ik - al wil ik het ook - mij goed daarin schik, dat de boze lieden en verleiders in getal en kracht toenemen, en voortgang maken in hun verleiden, en verleid worden? Of wat zou meer in overeenstemming zijn met de Wet en met mijn wil, dan steeds goedsmoeds te zijn? Wie echter zal mij troosten, wie mij goedsmoeds maken, zo niet u, zo niet de oprechten in het land?

Al geloof ik de heerlijkheid Gods, en al bemin en wil ik juist deze heerlijkheid en majesteit, nochtans is mijn doen met deze heerlijkheid niet in overeenstemming. Wanneer ik met allerlei zwakheden bevangen ben, als ik honger, dorst, gebrek, gevaren moet doorstaan, als ik geselslagen, stenigingen, banden, gevangnissen, smaad, hoon, miskening en belaging moet lijden; wanneer ik als aller uitvaagsel behandeld word, vooral door zulken, van wie ik met recht zou kunnen verlangen, dat ze mij als Christus opnamen: meent u, dat ik met dat alles zo tevreden ben, dat niet menigmaal ergernis en dergelijke in mijn hart opkomt? - hoe zeer ik ook wil, dat de wil Gods geschiede!

Nee, juist datgene, wat ik wil, komt, als het op handelen aankomt, niet te voorschijn. Wanneer de Wet zegt: „gij zult niet begeren“, dan ervaar ik nochtans dagelijks, dat ik begeer - al wil ik ook niet. En zo is bij alles, wat ik wil, het doen van het willen zo ver verwijderd, dat ik juist datgene doe, wat ik haat. Of bemint soms iemand in zijn lichaam boze ziekte, ziekte, zwakheid en dood? Als iemand sterk, gezond en krachtig zijn wil, haat hij dan niet het tegendeel in zich? Op dezelfde wijze haat ik, zoals de Wet ze haat, zwakheid, mismoedigheid, ongelooft en het begeren van datgene, wat niet uit God is. Ik haat mijn onbekwaamheid, mijn vrees, beven en versagen; ik haat het, anders te handelen dan naar de wil Gods; een andere grond voor mijn doen te hebben, dan Zijn wil; een andere beweging te hebben, een ander in- en uitgaan, dan uit Hem, tot Hem; een ander doel te hebben dan de Naam van Christus.

En toch, hoe dikwijls is niet, al haat ik het nog zo, eigenliefde, zelfvoldaanheid, eigen geluk, hoe dikwijls is niet dit alles grond, beweegreden en doel van mijn doen. Ik haat mijn gerechtigheid - die welke uit de Wet is - als drek en vuilnis, met al datgene, wat daarbij voor mij nog winst zou kunnen zijn. En toch heb ik het nog niet gegrepen datgene, *waartoe ik van Christus Jezus gegrepen ben*. Ik haat alle andere roem, dan die des kruises van Christus, *door hetwelk mij een wereld gekruisigd is en ik aan de wereld*. Ik heb oorzaak mij te verheugen, waar diegenen, die zich als iets bijzonders op de voorgrond willen stellen, mijn naam als onnut verwerpen. En toch is het mij een onmetelijke smart, het is mij als een dolksteek in de borst, dat men alzo met mij handelt. Ik haat het, een andere verwachting van mijn werken te hebben dan de wil Gods. En toch draag ik leed, dat ik de eigen verwachtingen niet verwezenlijkt zie.

Meent u, dat het in overeenstemming met Gods Wet is, aan te zien, wat voor ogen is? Te willen sparen, waar God niet sparen wil? Zalig te maken waar God niet zalig maken wil? Zijn Koninkrijk uitgebreid te hebben, waar Hij niet regeren wil met Zijn genade? Samen te houden, waar Hij wil verstrooid hebben, opdat de oprechten openbaar worden?

Meent u, dat het niet te haten is, dat ik zo goed als dood ben in de hoop van de heerlijkheid, en mijzelf afmartelend in de geest vergrim vanwege het ongelooft en de

vermetelheid van de mensen? Moest het mij niet alles recht en goed zijn, zoals het de eeuwige wijsheid wil, opdat Zijn woord heerse en Zijn waarheid triomfere, wanneer Hij geoordeeld wordt? En toch, ging het naar mijn zin, ik veroverde voor het Evangelie de hele wereld; ging het naar mijn zin, dan verloochende niemand de Heere; ging het naar mijn zondige zin, dan was ik niet vleselijk, niet verkocht onder de zonde, dan was ik absoluut heilig. En zo zou ik het onzichtbare zichtbaar maken, en met God werd ik God, God echter werd een niets; en leugenaars werden Zijn profeten; opnieuw werd gekruisigd het Lam Gods, dat voor de troon van de Majesteit staat als geslacht; - en de duivel werd in de gestalte van de mens der zonde als een Jezus in de tempel Gods aanbeden, met een geest, een geestdrift, een energie, gelijk die de valse Christussen en leugengeesten steeds eigen is!

Heil mij, in de banden en perken, waarin de ontferming van Christus mij gehouden heeft. Nu kan ik niets anders dan zijn wil doen. Was ik echter uit deze gezegende perken uit: ach, lieve vrienden, ik weet maar al te goed, wat er dan tevoorschijn komen zou. Op grond hiervan heb ik te grote achting voor de Wet, dan dat ik haar aan de hand zou durven houden. Want wanneer ik, in deze perken van de genade, doe wat ik haat, en niet wat ik wil, hoe gruwelijk, hoe zondig zou dan de aanmatiging zijn, de Wet nog aan de hand te willen nemen, om de genade te bedillen, alsof zij niet toereikend ware. De aanmatiging, God, die alles Zelf gemaakt heeft, naar mijn ideeën van goed en kwaad met een gelogen geestkracht iets te willen doen toekomen; de aanmatiging voor Hem en voor mensen een stand te forceren en te huichelen, die mij niet past. God alleen kan en moet de Wet volbrengen, zoals het Gode waardig is.

Denkt toch niet, dat ik van een andere aard ben dan u en niemand hebbe hogere gedachten van mij, dan hij mij ziet, of zichzelf kent in het licht van de heiligheid Gods. Want over alle begeer-, ervarings-, gevoels- en voorstellingsvermogens oordeel ik ten aanzien van Gods Wet eens voor goed dit ene: „Ijdelheid der ijdelheden; het is alles ijdelheid!" Alle oordeel is verward door eigenliefde, alle verstand is bevangen, alle wil in banden, alle kracht verwoest en vernietigd; de ziel is zo geheel leeg van God, dat zij niet eens tot God zich verheffen kan, om Zijn Naam aan te roepen en Hem te loven. De geest is zo slaperig, zó met waanvoorstellingen opgevuld en met wezenloze dingen, dat het de mens zoowel des nachts wanneer hij slaapt, in zijn dromen, als ook bij dag, wanneer zijn fantasie in de diepte van de aardse en van de vergankelijke dingen omdwaalt, duidelijk onder de ogen gebracht wordt, hoe hij in zijn binnenste met niets anders bezig is, dan met de voortdurende en onophoudelijke overtreding van het gebod: „gij zult niet begeren.”

Met dit begeren van duizenderlei dingen is men of zichzelf, of zich en de naaste, tot een last en plaag. Men maakt zichzelf en anderen stil, klagend, wenend, zuchtend en moedeloos, terwijl men voor zichzelf en anderen zonder ophouden behoorde te zijn blijde en blijde makend, goedsmoeds en moedgevend, terwijl men zonder ophouden behoorde daar te staan als een, die God liefheeft boven alle dingen en de naaste als zichzelf. Bij deze belijdenis nu, die ik u van mijzelf afleg „dat ik juist dat, wat ik wil, niet doe; maar omgekeerd juist datgene doe, wat ik haat", moogt ge uzelf beproeven, of wel het vlees sterk is, wanneer de geest gewillig is. Of uw hart anders is, dan het mijn en dan het hart van ieder mens. Want van binnen uit het hart van de mensen komen voort kwade gedachten, overspelen, hoererijen, doodslagen, dieverijen, gierigheden, boosheden, bedrog. ontuchtigheid, een boos oog, lastering, hovaardij, onverstand.

Nu moogt ge uzelf onderzoeken, niet, of u wénst te doen datgene, wat de Wet geestelijk wil, maar of u het doet. Of u de Heere uw God liefhebt van ganser harte, van ganser ziele en met al uw krachten, en de naaste als uzelf; of u nooit begeert, wat

des naasten is. En of uw lichamen steeds in zodanige tucht en kuisheid zich bewaren, dat u daarin nooit, ook maar de geringste schandelijke beweging ervaart, niet het geringste, waarover ge u zou moeten schamen voor God en zijn heilige engelen.

Zegt iemand: „nee, van al deze stukken weet ik niets,” dan antwoord ik: Welgelukzalig bent u, wanneer u daarin blijft, en niet slechts daarin, maar ook in alle woorden van de Wet, om die gedaan te hebben.

Zegt iemand: „ja, ik weet er van en ervaar daarvan nog veel meer dan u zult willen geloven”, dan betuig ik hem bij de liefde Gods tot u: dat hoereerders, dieven, ontuchtigen en gierigaards niet beërven zullen het rijk Gods en van Christus.

En wanneer hij zich aan het geloof onderwerpt, dan prediken wij hem: „vergeven zijn uw zonden”. En hij zal God niet verachten, Die bovendien ons Zijn Geest gegeven heeft wanneer wij getuigen, dat God ons niet geroepen heeft op onreinheid, maar in heiliging. (Volgens Griekse tekst) Slechts dan wanneer u weet, hoe het waarheid in Jezus is, dat onze oude mens mede-gekruisigd is, opdat het lichaam van de zonde teniet gemaakt zij, wegens het niet meer de zonde dienen, slechts dan zult u met mij de Wet te hoog eren, om haar aan de hand te willen houden, om over ons gaande te maken de toorn van Hem, die ons niet gesteld heeft tot toorn, maar tot verkrijging van de zaligheid door Jezus Christus onzen Heere. Want wij, erkennende hoe God ons, van de Heere beminden, verkoren heeft tot zaligheid van den beginne, in Geestesheiliging - en in het geloof van datgene, niet wat gelogen, maar wat waarachtig is, - wij zijn niet in staat de eerste liefde te verlaten om de wille van hen, die het willen doorzetten van de boom des levens in het Paradijs van de Wet te eten, en Geest en letter door elkaar te werpen. Maar vasthoudende aan het Woord Gods en aan de getuigenis van Jezus Christus, zeg ik u tot troost, tot onderwijzing en waarschuwing: „wat ik wil, dat doe ik niet; wat ik echter haat, dat doe ik”; opdat u in de vaste burcht en de zekere omwalling⁶ blijft, waarin wij God welbehagelijk dienen mogen in tucht, kuisheid en eerbied.

VERS 16.

En indien ik hetgene doe, dat ik niet wil, zo stem ik van de Wet toe, dat zij goed is.

(Wanneer ik echter dat, wat ik niet wil, doe; zo stem ik met de Wet in, dat zij goed is.)

Zo blijkt dus wel uit mijn gedrag? Welk een afstand er is tussen mijn doen en de Wet. En ook al wilde ik haar onderhouden, om mijn doen met haar in overeenstemming te hebben, zo zou toch altijd weer mijn doen mij overtuigen, dat *ik* niet in overeenstemming ben met de Wet. Hierin ligt echter niet opgesloten, dat ik van de Wet afkerig ben, en niet om die reden houd ik u voor, *dat u naast Christus de Wet niet aan de hand kunt houden*. Ik ben het geheel met de Wet eens tegen mijzelf in. Slechts daarom gaat het mij, dat Gods wil geschiede; niet wat ik wil, maar wat Hij wil, wil ik. Maar vanwaar komt het nu, dat juist daar, waar Gods wil geschieden moet, zulk een doodsangst mij overvalt? Welk een vrezen, sidderen en versagen juist daar, welk een kermen. Gaat het dan niet daarom, dat geschiede de wil van Hem, die hemel en aarde gemaakt heeft? Is Hij niet God? Is Hij niet de Koning aller koningen, de Heer aller heren, de God van de geesten van alle vlees? Ben ik niet onvoorwaardelijk in Hem

⁶ Kohlbrugge denkt hier blijkbaar aan het lied van Luther: Eine feste Burg ist unser Gott, Eine gute Wehr und Waffe. (Vert.)

gebonden, Hem onderworpen? Heeft Hij mij niet het leven gegeven, met duizend weldaden mij omringd? Zonder Hem ben ik toch een louter niets; Hij alleen is het waardig, dat wij naar Zijn bevel Hem alles overgeven, daar wij met alles wat wij hebben niet het onze, maar volstrekt en alleen het Zijne zijn. Hij alleen is het waard, dat hart, zin en gedachten steeds op Hem alleen gericht zijn en dat wij tegen het vlees in immer aan Zijn Woord vasthouden, en alles zo beschouwen en oordelen, als Hij het beschouwt en oordeelt. Is Hij mijn Vader, wat deert mij dan de aanvechting van valse broeders? Is Hij mijn God: wat laat ik mij Zijn licht door Satanas verdonkeren? Is Hij mijn heil, wat bekommeren mij de dingen van dit leven? Is Hij mijn toevlucht, wat beangstigen mij zwaard, honger, naaktheid, koude? Heeft Hij alles in Zijn hand wat leed kunnen mij de machten van de duisternis berokkenen? Is Hij de Vader van de eeuwigheid, wat kunnen tegenwoordige, verleden of toekomstige dingen mij deren? Is Hij waarachtig in al Zijn woorden, waarom wordt het mij zo benauwd, alsof het gelogen ware, dat Hij leeft en dat Zijn „nochtans" vaststaat, wanneer ik het contrarie zie van al zijn beloften? Waar ik Gods zaak behartig, behoef ik er toch niet over bezorgd te zijn, hoe weinig of hoe veel Hij voor de ogen van de mensen Zich mijn zaak schijnt aangetrokken te hebben? Ik wil toch, waar ik Zijn zaak behartig, niets anders, dan dat Zijn Waarheid besta. Vanwaar dan deze zielenood, deze benauwing, deze angst, of Hij wel met mij op het slagveld is, wanneer het eens tot een treffen komt? Waarom onttrek ik mij liever aan de tegenwoordigheid van zulken, die ik als vijanden van Christus ken, alsof ik bang was met hen in aanraking te komen, om het goede getuigenis voor hen af te leggen? Waarom wordt het zo moeilijk, iemand onomwonden te zeggen, dat zijn hart niet recht is voor God? Waarom zou ik liever willen zwijgen, dan het kruis van Christus prediken, tijdig en ontijdig? En omgekeerd: waarom ben ik daarover bekommerd? Zo niet hierom: omdat ik vleselijk ben, en juist datgene doe, wat ik haat.

Waar ik echter zo, en vooral bij de Wet - gelijk zij geestelijk is, en niet duldt, dat zij in de zin des vleses verdraaid en vleselijk aan ons doen pasklaar gemaakt wordt - ervaar, dat ik juist datgene doe, wat ik niet wil. Maar waar ik integendeel aan mijn doen zie, hoe het steeds weer zich verzet, en bezig is tegen mijnen wil de wil mijns Gods te doen, daar wordt het mij duidelijk, hoe onbereikbaar de Wet voor mij is. Steeds weer vind ik aanleiding, mijn gesteldheid, hoe ik vleselijk ben, en de gesteldheid van de Wet, hoe zij geestelijk is, bij mijzelf waar te nemen. En zo gevoel ik de Wet van de Onzienlijke hoog boven mij aan Gods rechterhand, en ik dank de God en Vader van Jezus Christus onze Heere, wanneer ik de vrede gewaar word, dien ik in Naam van Jezus Christus deelachtig ben. Ik ervaar dat ik omringd ben met de goedheid mijns Gods, die Zich over mij ontfermd heeft, en eeuwig trouwe houdt. En zo ben ik met Zijn Wet het ten volle eens.

Komt mij nu dagelijks mijn-zijn en mijn-doen voor ogen, en vergelijk ik dit mijn-doen met de Wet Gods, die ik liefheb en met zijn wil, die ik wil, dan wordt het mij klaar, dat ik de Wet niet had kunnen onderhouden. Vanwege de waarheid, die in mij is, kan ik niet anders dan mijn doen verwerpen, en bekennen, dat het geheel verkeerd en verdraaid is. Daarentegen stem ik de Wet toe, dat zij alleen schoon is. De Wet alleen is mij, hoe ik haar ook beschouw, zulk een meesterstuk van uitdrukking van datgene, wat de eeuwige Geest, de Geest van de heiligheid, heeft gewild, dat ik elke poging om mijn doen aan het *doen Gods* aan te passen, als de gruwelijkste inbeelding reeds van tevoren verafschuw. En ik zelf kies partij voor de Wet - dat zij heilig, rechtvaardig, goed, doorlouterd, beproefd, volkomen en geheel en al naar het Wezen Gods opgesteld is - tegen mijn gehele doen. En geheel van het doen afziende, gevoel ik mij gesterkt in hefgeloof van Jezus, waaruit wij zijn.

Ja, juist daarom, dat ik niet doe, wat ik wil, stem ik de Wet toe, dat zij goed is, dat *ik* echter tot niets deug. En wanneer ik u zeg, dat ik bij de genade de Wet niet aan de hand houden kan, zo zeg ik het dáárom, opdat u, het „doe dat" er aan gevend, van de Wet recht wedervaren laat, dat zij schoon, lofwaardig, goed; waarachtig en hoog te eren is, en dat zij met onze aanmatiging van doen niet mag worden gesmaad. Niet dáárom zeg ik, dat het uit en voorbij is met het doen, opdat ge u op onrechtmatige wijze van de Wet zou ontslaan; of alsof ik mijzelf van haar ontslaan wilde om de Wet trotserend mijn lust te kunnen botvieren. Nee, ik zeg het, omdat ik uit liefde tot de gerechtigheid en waarheid Gods het geheel met de Wet eens ben, daar ik over haar geen ander oordeel heb en geen andere gedachten koesteren kan, dan zoals zij zich mij bewijst. Want het kan mij niet onverschillig zijn, of van de Wet haar recht gegeven wordt - of niet; of ik datgene doe, wat de Wet wil - dan wel datgene doe, wat zij mij verbiedt; of ik goede dingen verricht - dan wel datgene doe, wat ik niet wil. Het is mij volstrekt niet onverschillig, of ik begeer of niet begeer; of ik bid en voor het boze op mijn hoede ben of niet. Of ik volgens de Wet, naar de letter, wandel of niet. Of God steeds door mij gekend is als de levende God en trouwe Toevlucht of niet. Of ik mij steeds in gehoorzaamheid aan Zijn Woord houd, dan wel of ik wankel. Of ik Hem steeds als de Waarachtige prijs en op Hem geheel mij verlaat, dan wel of ik wantrouwig ben. Of ik in mijn ganse doen alles onder de voet trap, wat niet Zijn leven, zijn ere, zijn heerlijkheid in heeft, dan wel mij nog hier en daar door dingen laat ophouden, die tot niets nut zijn.

Ik weet wel, dat ze de mijnen lasteren en ons boosaardig genoeg aanwrijven, dat wij zouden lferen: „Ik bekommer er mij niet om, of datgene, wat de Wet gebiedt en verbiedt, gedaan of overtreden wordt; men moet het boze doen, opdat het goede daaruit voortkome; men kan er vrij op los zondigen, wanneer men zich slechts aan de genade houdt." Maar nee, ik wil volstrekt niets anders, dan wat de Wet wil, hoe zou ik anders kunnen, daar ik de Wet liefheb, eer, op prijs stel en hoogacht, sinds ik Gods gerechtigheid heb erkend? Maar ik onderwijs u, dat wanneer men de Wet en het doen aan de hand houden wil - waar men van de Wet gedood is door het lichaam van Christus -, en wanneer men haar met Christus in overeenstemming te brengen zoekt, met Wie men van de zonde gestorven is in Zijn dood met Wie men Gode leeft in Zijn opstanding, - dat men dan juist het tegendeel doet van datgene, wat de Wet wil. En dat men tegen haar geest handelt, terwijl men haar naar de letter, poogt na te komen.

Wanneer u echter de Wet hoogacht, gelijk ik haar hoogacht, zodat u geen titteltje van de Wet, dat tegen u getuigt, verzwijgt, maar het veeleer handhaaft, en als tegen u gericht laat staan, dan zult ge u geheel aan Christus houden, dan zult u God in Geest en waarheid dienen. Maar zo niet, - dan werkt een mens zich met zijn letterlijke waarheid van Christus genade af, daar hij een geestelijke leugen in zijn rechterhand heeft. En opdat u, terwijl ge uzelf in het verderf brengt, niet voorwenden moogt, dat ik van de Wet afkerig ben - ofschoon u intussen toch van wat beters, tegen uzelf in, overtuigd bent -, beijver ik mij u duidelijk te maken, hoe het bij mij ten opzichte van de Wet staat.

Ik wil wat de Wet wil; ik vind echter bij haar niet datgene, wat ik wil, hoewel ik geloof, dat ik in overeenstemming met Gods wil ben. En ik wandel in de gemeenschap des Vaders en des Zoons, waarvan mij de Heilige Geest getuigenis geeft, en mij met vreugde doet verwachten de toekomst en openbaring van Jezus Christus, wanneer wij zullen openbaar worden met Hem, - het Evenbeeld Gods des Onzichtbare, die onze Heerlijkheid is, - zowel als de uitdrukking en samenvatting van datgene wat God wil naar de eeuwige Geest.

Zo echter, zo is het alles uit God, uit Wie wij Zijn gerechtigheid, heiliging en

verlossing in Christus Jezus, en uit Wie wij alles brengen, zoals het gereed is in de kennis van Jezus Christus, op grond van het geloof in Zijn Woord, Macht en waarheid. Dan is de Wet niet tegen ons, maar ik ben voor de Wet. En terwijl ik nu - gelijk ik voor de Wet ben en haar toestem, dat zij goed is - mijn dagelijks herhaald en voortdurend doen, denken, zinnen en begeren en het gedichtsel van mijn hart gewaar word, zie ik, dat uit het vlees de Geest niet te voorschijn komt; want ik doe het omgekeerde van datgene, wat ik bij de Wet prijs.

Wanneer het echter zo toegaat, dan weet ik, dat ik niet tegen de Wet ben. Veeleer, waar ik, niets willend dan de wil Gods, nochtans en juist daar mijzelf plaag met een begeerte naar ijdele dingen welke Satan alleen mij gunnen zou, ware God mij niet meer genegen door ze mij te onthouden -, daar geef ik mijzelf de schuld en niet de Wet. En hoe meer het bedoelen des vleses mij openbaar wordt, des te hoger schat ik de Wet en des te meer bewonder ik haar geestelijkheid, kuisheid en schoonheid. Onder deze eerbied voor de Wet ontvang ik een des te sterkere indruk van de huiveringwekkende diepte van de afgrond van mijn verlorenheid, waarin wij verzonken zijn. Want wanneer ik iets anders wil en toch iets anders doe, wanneer het niet aan mijn willen en ook niet aan de Wet ligt, maar wanneer dat, wat ik uitricht, geheel tegen mijn wil is, dan zal het u duidelijk zijn, dat de oorzaak, waarom ik de Wet niet aan de hand houden kan, ergens anders liggen moet. Bij de Wet is niet dit de stelregel: waar de krachten ontbreken, zal toch de wil geprezen en voor de daad toegerekend worden. Maar: „doe dat en u zult leven“, en: „vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in alle woorden van de Wet om die te doen.“ Waarin kan diensvolgens de oorzaak anders liggen, dan daarin, *dat ik onder de zonde verkocht ben, opdat God God blijve* en Zijn Woord besta: „Dien Ik genadig ben, dien ben IK genadig, en diens Ik mij erbarme, diens erbarm Ik mij.“

VERS 17.

Ik dan doe datzelve nu niet meer, maar de zonde die in mij woont.

(Nu echter werk niet meer ik dit, maar de in mij wonende zonde.)

Lag het aan het gebod, dan zou God de wereld niet kunnen oordelen;⁷ dan zou God niet rechtvaardig en de hele wereld niet verdoemelijk voor Hem zijn. Hij heeft echter de mens onder de voorwaarde des gebods goed geschapen.

Lag het aan de Wet, dan kon niet het einde van de Wet Christus zijn; want dan was zij een eis aan ons, zonder Hem en tegen Hem, in wiens gemeenschap alleen de volkomenheid naar Gods hart te vinden is.

Lag het aan mij, op mijzelf beschouwd, zo zou ik een Farizeeër zijn, wanneer ik datgene, wat de Wet wil, niet volbracht, of wanneer ik de Wet niet naast de Genade aan de hand hield.

Lag het aan mijn doen, op zichzelf beschouwd - en lag, de grond niet ergens anders -, dan zou ik óf onverschillig, óf eigengerechtig zijn, wanneer ik niet mij beijverde het doen zo te verbeteren, dat de Wet ten laatste daarop niets meer had aan te merken. Dan zou ik zien op het doen en daarnaar, zoals sommigen gewoon zijn, oordelen, wat zonde is en wat niet. En de oorzaak, waarom ik datgene doe, wat ik haat, in het doen zoekende, zou ik dan tussen doen en doen een scheiding maken. Met dat deel van het doen, dat het geweten - zoals het zonder Heiligen Geest is - voor goed en Godzalig aanziet, zou ik mij vervolgens een huis van troost opbouwen,. Zodat de zaak wel voor God zou kunnen bestaan; want dit zogenaamd goede zou ik voor een teken van de genade Gods in mij houden. En op deze wijze zoude ik tegen dat, wat hetzelfde geweten voor kwaad aanziet - de tegenzijde van mijn doen dus - een tegenwicht zoeken in een eigen-gemaakte Jezus en daarnaast in het betere deel van mijn doen als uit Gods Geest.

Wie echter dit zoekt, wie alzo wandelt, die stemt de Wet niet toe, dat zij geestelijk, kuis en goed is. Maar hij is voortdurend in de weer zich van de Wet te ontslaan, en in de plaats van de Wet, naar zijn gedachten en naar zijns harten goeddunken een andere wet te theologiseren; of hij schendt en verdeelt haar. Waar ik haar echter geheel en ongedeeld laat bestaan en wil, wat de Wet wil, ofschoon het tegenovergestelde doende, daar kies ik zelf, met de Wet, partij tegen mij. En waar ik onder handhaving van de Wet aan mijzelf het vonnis voltrokken heb en voltrek, opdat de Wet blijve, gelijk ik haar als geestelijk erkend heb, daar zeg ik „dat niet meer ik dat doe, maar de zonde, die in mij woont.”

Dat is het, wat ik u gezegd heb: *ik ben vleselijk, verkocht onder de zonde*; waarom ik niet weet, wat ik doe. En dat zeg ik met de bedoeling de diepste grond van onze verlorenheid bloot te leggen; niet, opdat men de schuld van zich afschuift en die op de zonde wentelt. Maar opdat u weet, waar de oorzaak ligt, waarom ik de Wet niet houden kan, en waarom slechts „de rechtvaardige uit geloof leven zal. De oorzaak ligt in mijn verhouding tot God. Hij heilig ik onrein. En hoe kan er een reine voortkomen uit een onreine? Waar is een mens, die leeft, en die niet zondigt? Het is dus de zonde, die er tussen in ligt. En al wil ik anders, al is mijn gehele mens tegen hetgeen niet in overeenstemming is met de Wet, nochtans maakt de zonde het mij absoluut onmogelijk van de Wet iets aan te brengen, dat te prijzen zou zijn. Dat ik echter wil, wat de Wet wil, komt voort alleen uit liefde tot de gerechtigheid Gods. Niet alsof ik mij wilde aanmatigen, ooit maar in iets in mijn doen met dit willen gelijken tred te kunnen houden: want de in mij wonende zonde brengt steeds weer het tegendeel tot

⁷ Kohlbrugge bedoelt wellicht, het gebod volgens onze natuurlijke opvatting

stand van hetgeen de Wet bedoelt.

„Wel," zo zal hier menigeen tegen inbrengen, „dat zou toch vreemd zijn, zou ik dat dan niet kunnen bereiken? Dit en dat moet ik toch doen; zou ik het dan niet kunnen, als, de wil er toe aanwezig is? Het is toch een wil uit God - een vrijgemaakte wil dus. Zou ik dan met zulk een wil de Wet niet nevens de genade aan de hand kunnen houden? De genade is er immers? Zou ik daarom niet met deze wil mijn zaligheid door werken kunnen tot stand brengen?"

O nee, geenszins. Dat is niet Gods geboden bewaren, dat men Wet en Genade, geloof en werk naast elkaar laat staan, of er zich op toelegt ze aan elkaar te paren en ze doreen te mengen. Dat ik wil, wat de Wet wil, - dat zeg ik eenvoudig in het geloof aan Gods gerechtigheid. En dat ik het omgekeerde doe, dat erken ik juist uit hetzelfde geloof. Wilde ik nu - gelijk sommigen die u trachten te verleiden - deze erkenenis daartoe aanwenden, om mijn gesteldheid, namelijk dat ik vleselijk ben, door aan-de-hand-houding van de Wet naast het geloof, zo te modificeren, dat deze gesteldheid aan de Wet langzamerhand afsleep, dan zou ik met de Wet geheel in strijd zijn. Daar zij óf het niet bestaan dezer gesteldheid wil, óf het leven in Christus, - welk laatste die gesteldheid voor Gods aangezicht bedekt. En slechts op deze wijze is die gesteldheid geholpen; slechts uit geloof, en niet met werk. Met wetswerk naast het geloof is zij ook niet geholpen, omdat onze gesteldheid zonde is. Want wanneer ik datgene, wat ik naar de wil van de Wet wil, niet doe, waaruit anders komt dat voort dan uit onze gesteldheid? Waaruit anders, dan dat ik vleselijk ben, dan dat ik verkocht ben onder de zonde?

Daarom zoek ik nu de oorzaak niet eens meer in mij, alsof het aan mijn doen lag. Nee, het ligt in mijn gesteldheid, zoals ik door eigen schuld van God ben af-geraakt, waardoor het bedenken en bedoelen van mijn hart boos is van de jeugd aan. Wil ik anders, en doe ik anders dan ik wil, dan doe ik dat nu niet eens meer. Maar ik ben weg, ik wil van mijzelf niets meer weten, met mij is het uit. Ik kom nu in het geheel niet meer in aanmerking; van mij toch is geen enkele daad meer te verwachten, die aan de Wet beantwoordt. Ik ben geheel ontgeestelijkt, geheel gedemoraliseerd; met mijn wetenschap van goed en kwaad heb ik er toch geen begrip van, voor God ook maar een enkel ding goed te doen; hoe zou ik bijgevolg kunnen weten, wat ik doen moet? Er mag ook van het ik in het geheel geen sprake meer zijn, want daar ik niet wil hetgeen ik doe, doe ik het immers niet meer. Kon ik desnoods nog op enigerlei wijze verbeteren, wat ik tegen mijn wil doe, dan zou ik nog wel de Wet aan de hand kunnen houden; nu echter, nu de Wet daar is, nu is het aan alle kanten toorn, als ik haar aan de hand houd. Was er geen Wet, dan zou er geen overtreding plaats vinden; nu echter, omdat zij er is, is het aan alle kanten overtreding; nu ligt het niet eens in mijn macht, te doen of niet te doen, want het willen richt toch niets uit. En al wil ik het nog zo onvoorwaardelijk, - nu de Wet daar is, nu handhaaf ik haar met mijn eigen willen tegen mijzelf - bij mijn doen. Ik doe niet als zij die juist daarin hun verontschuldiging zoeken, dat zij zeggen: „ik ben helaas verkeerd, maar ik heb toch nog wat goeds in mij." Nee, ik zeg: niet de handen doen het, niet de voeten, niet de ogen, niet het hart op zichzelf - ofschoon zij werktuigen mijner verlorenheid zijn -; ja ook ik-zelf doe het nu niet eens meer. Ik zoek het niet meer bij mijzelf, zoals ik nu ben. Ik daal veeleer af tot de grond waaruit het ontspringt, *dat ik niet weet, wat ik doe, dat ik niet doe hetgeen ik wil.* Maar dat, wat ik haat, en waardoor ik de Wet niet houden kan. Het ligt aan mijn innerlijke gesteldheid; aan mijn af-zijn van God, aan de daaruit ontspringende vijandschap, aan de in mij wonende zonde. Deze is het, die het doet.

Deze zonde, onder welke ik verkocht ben, is het derven van de heerlijkheid Gods; de stand, waarin ik door de ongehoorzaamheid van één gezonken ben, het van-God-los-

zijn; mijn aard, mijn natuur, zoals ik vleeselijk ben, gelijk vlees uit vlees geboren geheel iets anders is dan Geest; een totale tegenspraak tegen Gods eeuwige waarheid; vergankelijk stof tegenover Hem, die eeuwig blijft en is; drek tegenover de heiligheid Gods; dood tegenover het leven; duisternis tegenover liet licht; verdord loof tegenover de zelfstandigen Schepper aller dingen. Het is mijn uit-zijn uit de nabijheid van de heerlijkheid van de Majesteit. En nu ik daar uit ben, de onophoudelijke leugen in mij, dat ik er niet uit zou zijn. De leugen waarin ik mij voortdurend aanstel, alsof er van dat alles niets ware gebeurd. Alsof ik niet wegens mijn ongehoorzaamheid van-God-af was. Alsof ik Hem nog gelijkend ware. Alsof het gelogen was: „ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven“; - waarbij ik mij voortdurend zo voordoe, alsof dit oordeel niet over mij gekomen ware. Alsof ik niet door de Geest van de heiligheid als vlees verdoemd was. Alsof er nog een andere grond ware behalve het geloof van Jezus. Alsof ik nog iets kon te voorschijn brengen, volbrengen, werken, doen. Alsof ik nog iets was of betekende in Gods Koninkrijk: *dat is die zonde, die in mij woont!*

Deze inbeelding van onze hoogmoed, dat het er met ons nog zo erg niet zou uitzien, - deze eigendunk ons te handhaven met ons doen en ons daarmede op te werken tot God; deze onophoudelijke rebellie tegen God. Deze opstandige waan in ons binnenste, alsof wij nog het verstand zouden hebben, om de dingen Gods te beoordelen, de wil, tegenover God iets in orde te brengen, de kracht; het door te zetten, alsof wij pogen hadden om omhoog te zien, handen om iets ten uitvoer te brengen, voeten om ons vaardig te betonen ten opzichte van Gods bevelen, en een hart, geschikt voor de vreze Gods, en een lichaam, zoals de heilige engelen zullen hebben. Deze verdraaidheid en hardnekkigheid van ons gehele zijn en doen, waardoor wij niet ophouden ons in Christus plaats in te dringen, opdat toch maar de natuur des vleeses zich handhave in een heerlijkheid, waarin wij niet meer zijn, in de heerlijkheid Gods. Deze arglistigheid in mijn hart, dat zich steeds weer tot zelf-gehoorzaamheid wil verheffen, hoog boven de gehoorzaamheid des geloofs uit, en dat zich van de drijfveren onzer geboorte bedient, om de met de wil van de Wet overeenstemmende wil opzij te schuiven, en het doen in te leiden in al datgene, wat men de dood als vrucht dragen moet.

Ziedaar de zonde die het doet! En nu niet meer ik. Met mij is het uit. - *Deze zonde woont in mij.* Zij heeft in mij haar huis en haar huisraad; haar werkplaats en haar wapenkamer. Niet op de huid zit zij bij mij, of in de beenderen; niet in het lichaam, zoals God mij geschapen heeft. Maar in mij, zoals ik van God los geworden ben, zoals ik God verloren heb; in de fijnste roerselen van de ziel, des verstands en des harten; in de verborgenste schuilhoeken van mijn wezen, zoals ik van God vervreemd ben. En van daaruit vervult zij de hersenen, het merg, het bloed en al de leden des lichaams, die - in beweging gezet door hun begeerte tegen Gods begeerte in - in werking gehouden en gevoed worden door hem, die het geweld des doods heeft, dat is: de duivel, door de satanische engel, de nooit zwijgende aanklager van mijn en van aller heiligen gerechtigheid, de vijand van Christus en van God.

Deze in mij wonende zonde is het. Deze werkzaamheid des doods, die in eigenliefde, eigenhulp, in een zelf-iets-willen-zijn naast God, het leven zich verwerven wil. Deze begeerte, zich een koninkrijk te veroveren naast de troon van de heerlijkheid Gods - een schijnrijk, nagmaakt naar het eeuwige leven, dat God ons gegeven heeft in Zijn Zoon. Jezus Christus. Daarnaast dat onophoudelijke vergeten, zich te verheugen in het Avondmaal des Lams; zich te verzadigen aan de maandelijks vruchtdragende Boom des levens; zich dronken te drinken uit de stromen van levend water dat voortspruit uit de troon Gods en des Lams om niet.

Deze neiging, steeds stuk te gooien en gering te schatten wat God voor ons gemaakt heeft, en datgene te begeren, wat Hij om ons bestwil ons onthoudt, of buiten ons bereik bij Zich weggelegd heeft, - deze in mij wonende zonde doet het, en deze zonde bestaat - in één woord - in een onophoudelijke werkzaamheid in mijn binnenste, om niet te blijven in het Woord Gods, en in een beroofd en verstoken zijn van alle goeds, sinds ik af-geraakt ben van Hem, die alleen goed is - God.

Aan deze inwendige plaag ben ik mijn leven lang onderworpen. Daar ik dus door eigen schuld zo diep gezonken ben, heeft Gods heiligheid mij aan deze ellende, nadat ik van Hem afgeraakt ben, moeten overgeven, opdat zijn Waarheid en Zijn Koninkrijk zouden heersen, opdat Zijn Wet zoude bestaan, gelijk zij uit de eeuwige Geest is en door die Geest uitgelegd wordt. En omdat de Wet op een niet-zijn van de zonde blijft staan, zonder daarmede rekening te houden, of zonde in ons woont, blijft er geen andere weg, dan uit Christus en uit zijn Geest van de Wet datgene te hebben aangebracht, wat God in Christus heeft daargesteld voor allen, die in Christus Jezus zijn, allen, die alleen op Zijn genade en goedheid hopen; of van de Wet zich voor te stellen zoals God ons voor Zich gesteld heeft in Christus Jezus, met welke wij medeopgewekt zijn in Zijn opstanding uit de doden, om Gode te leven eeuwiglijk.

In dit leven echter, dat ons God gegeven heeft, hetwelk is in Zijn Zoon Jezus Christus, in dit wandelen in nieuweheid des Geestes, leef ik. *Maar niet meer ik, maar Christus leeft in mij, en wat ik nu leef in het vlees, dat leef ik in het geloof, in dat des Zoons Gods 1), die mij heeft liefgehad en Zichzelven voor mij heeft overgegeven.*

VERS 18.

Want ik weet, dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont. Want het willen is wel bij mij, maar het goede te doen, dat vind ik niet.

(Want ik weet, dat niet woont in mij, dat is in mijn vlees, iets goeds; want het willen ligt bij mij, maar het volbrengen van het goede vind ik niet).

„Hoe?” zal hier menigeen denken, „in u woont de zonde? Maar er woont toch iets in u, dat goed is. En daarmede zult u toch kunnen tot stand brengen, wat in overeenstemming met de Wet is?”

Ja, er woont in mij iets, dat goed is: *Christus en Zijn volheid*. Maar hier is sprake daarvan, dat men - na het Evangelie Gods van Zijn Zoon gehoord en zich daaraan door belijdenis verbonden te hebben, - de Wet aan de hand houdt en er bij neemt; want dan is men van Hem, die ons in genade geroepen heeft, Christus, in een ander Evangelie overgezet. En dan is het alles vlees en niet het wandelen naar Geest. Gelijk men echter Christus Jezus de Heere aangenomen heeft, zo behoort men ook in Hem te wandelen, ingeworteld en opgebouwd in Hem, en bevestigd in het geloof.

En daar ik meer dan genoeg weet, hoe het er uitziet, wanneer ik niet geheel en alleen op Zijn genade mij verlaat, wil ik slechts weten van Hem, die opgewekt is tot onze gerechtigheid, maar niets meer van mijzelf. Want wat zou er in mij, zoals ik van God los en afgeraakt ben, wonen? Al wat in en aan mij is, is immers vlees, sinds ik in tegenspraak ben gekomen met Hem, die Geest is, dewijl ik vlees ben, uit vlees geboren. Van mij - op mijzelf beschouwd - is immers niet eens sprake; met mij is het uit: daarvan is sprake, wat ik door de ongehoorzaamheid van één geworden ben.

‘Hoe, wilt u in het gras een lelie zoeken of een roos? Zoekt u frisse bloesems op het veld, dat de wintervorst heeft neergeslagen? Het blijvende werk, de eeuwige daad, een onophoudelijk goeddoen, zoals de Wet het eist, woont dat in mijn vlees? Woont in mijn vlees een uitvoerder, die het naar de eeuwige Geest ten uitvoer legt? Het vlees

zelf is immers niet goed, juist omdat het vlees is. Daar ik nu vleselijk ben, verkocht onder de zonde, hoe zou er in mij iets wat goed is, wonen, dan Christus enkel en alleen? Maar met Hem, met Zijn kracht, met hulp van Zijn Geest, zal het ons toch gelukken, dat ten uitvoer te brengen wat de Wet wil. En daarom willen wij de Wet aan de hand houden; want wat zij eist moet er toch zijn.'

U moogt toezien, of zij, die met deze leer u verontrusten, in staat zijn, u met hun Evangelie van het boze en steeds aanklagende geweten te bevrijden. Want zij kunnen niet geloven als zij niet werken. En toch, in het aangezicht van de dood moeten zij hun werk overboord werpen. En zij vellen hun eigen vonnis doordien zij zeggen, dat hun werk half uit God en half uit henzelf is. Want de Wet verdoemt alle halfslachtigheid, alle werk van hoogmoed en eigenliefde, en van de zelf uitgekozen taak. En alleen het volkomen werk zal gelden in de openbaring van Jezus Christus met de engelen Zijner macht. Voortdurend moeten zij tot God bidden, dat Hij hun werk goed make of verzoene. En zij kunnen zó nooit een goed toevorst hebben, dat het zo geheel goed en recht is, geheel naar de wil Gods voor Zijn aangezicht. En gelijk zij steeds zelf wankelen, brengen zij ook u tot wankelen met hun werken. Want ook zij die u onrustig maken, houden zelf niet, wat zij tot zaligheid noodzakelijk voorschrijven. Maar zij drijven u aan tot opvolging van hun inzetten, die zij als Gods wil voorstellen, om in uw vlees zich te beroemen, opdat zij niet alléén in het verderf zinken. En op het algemeen geloof des vleses zich beroepend, menen zij daardoor zich in zekerheid gesteld te hebben tegen de eeuwigen toorn Gods, die blijft op allen, die niet blijven in de Zoon, en menen zij, dat ze iets zijn door de genade, en dat ze nu iets kunnen, zullen en moeten met de Wet. Dat is "het geslacht, dat zijn vader vervloekt en zijn moeder niet zegent; het geslacht, dat rein in zijn ogen is, en toch van zijn drek niet gewassen. Een geslacht, welks ogen hoog zijn en welks oogleden verheven zijn. Een geslacht, welks tanden zwaarden, en welks baktanden messen zijn, om de ellendigen van de aarde en de nooddriftigen van onder de mensen te verteren. En is als de bloedzuiger, en heeft twee dochters: geef, geef!" (Spr. 30: 11-15).

Dit is echter de rede, welke Agur hield tot de beide mannen, die beweerden: „God met mij; daarom is men bekwaam (bij de Wet)" : „Ik ben onvernuftiger dan iemand, en ik heb geen mensenverstand. Ik heb geen wijsheid geleerd, noch de wetenschap van de heiligen gekend. Wie is ten hemel opgeklommen en nedergedaald? Wie heeft de wind in, zijn vuisten verzameld? Wie heeft de wateren in een kleed gebonden? Wie heeft al de einden van de aarde gesteld? Hoe is Zijn Naam, en hoe is de Naam Zijns Zoons, zo u het weet? Alle rede Gods is doorlouterd; Hij is een schild dengenen, die op Hem betrouwen. Doe niet tot zijn Woorden, opdat Hij u niet bestraffe en u leugenachtig bevonden wordt. Twee dingen heb ik van U begeerd, onthoud ze mij niet, eer ik sterve: ijdelheid en leugentaal doe verre van mij; armoede of rijkdom geef mij niet, voed mij met het brood mijns bescheiden deels; opdat ik, zat zijnde, U dan niet verloochene en zegge: Wie is de Heere? of dat ik, verarmd zijnde, dan niet stele en de Naam mijns Gods aantaste."

Zie, zó en niet anders ken ik ook mijzelf. Gods wijsheid en macht is Christus. Maar mijn wijsheid en macht is zotternij. Heeft God door Christus Jezus in mij iets daargesteld, gelijk ik uit de volheid van Christus ontvangen heb genade voor genade, zo wil ik deze genade niet wegwerpen, maar ik wil die steeds ten hoogste prijzen, gelijk zij met mij is en in mij niet tevergeefs is. Van mijzelf echter wil ik niets weten, en niets anders getuigen, dan zoals ik mijzelf ken, en weet, dat in mij, zoals ik vleselijk ben, niets goeds woont. Waar echter geen goed woont, daar kan ook niets goeds te voorschijn komen, al nam ik ook alle macht van Christus en de bijstand des Geestes te hulp. Want wanneer men slechts vlees is, slechts onder de zonde verkocht,

dan kan er niets te voorschijn komen, wat aan de Wet, zoals zij geestelijk is en oordeelt, ook maar enigszins zonde kunnen beantwoorden. En ook het bloed van Christus kan geenszins bedekken een onvolkomenheid, die slechts voortkomt uit het op de achtergrond schuiven van de volkomenheid in Hem, in Wie wij geschapen zijn als Gods maaksel in goede werken naar het voornemen van de genade. Slechts het zijn in de gemeenschap des Vaders en des Zoons is het recht-gemaakt-zijn van onze voeten in een weg des vredes. Wie echter in deze gemeenschap *iets* inbrengen wil, om zich in haar te handhaven, die blijft zitten in duisternis en schaduw van een dood, dien hij zich gegeten heeft van de boom van de kennis des goeds en des kwaads.

Mijn overgegaan zijn uit deze dood in het eeuwige leven is slechts in het geloof van Jezus, slechts in de gemeenschap Zijns doods en Zijn opstanding. Wilt u werken daarbij, dan beledigt u het geloof, en maakt de Wet teniet. U verloochent de volkomenheid van het werk Gods, die zijn verkorenen zó geschapen heeft in Christus Jezus, dat zij de weg Zijner geboden lopen, gelijk Hij het zich vóór de tijden van de eeuwen heeft voorgenomen in Christus Jezus. En zij kunnen niet anders en mogen niet anders, opdat Zijn Woord Blijve bestaan: „Dien Ik genadig ben, dien ben Ik genadig“, opdat vaststa de verkiezing van de genade, de weg Gods, zoals Hij de ellendigen toont Zijn heil en zijn zaligheid, waarop zij hopen.

Uit Hem, door Hem, tot Hem zijn alle dingen. Wie heeft de Heere raad gegeven, dat Hij het anders doen zou? Aan mij is de schuld. In mij niets goeds. In mijn huis woont alles, wat onrein is: hoe zou iets heiligs, iets reins daaruit kunnen voortkomen? Hebt het geloof, de Geest van Christus. En u zult in Hem gebonden zijn, zoals het kind in de moeder. Het embryo brengt van de moeder niets toe, maar de moeder alles aan het embryo. Zo ook ik niets aan God. Want de vruchten, die Hem aangebracht worden, zijn niet door de Wet, maar vruchten door de uit de doden Opgewekte, door Jezus Christus, tot lof en prijs Gods, die de doden levend maakt, en roept de dingen, die niet zijn, alsof ze waren. Maar niet door mij; er woont in mij geen goed, sinds ik van God los geworden ben. Dat weet ik, en ik weet het daaruit; dat het willen zelf bij mij ligt, en ik nochtans de volbrenging van datgene, wat de toets van de Wet zou kunnen doorstaan, niet vind.

„Zo vindt u dus toch het willen?“

Ja.

„Dit willen is toch goed?“

Zeer zeker, geheel volkomen, antwoord ik zonder dubbelzinnigheid.

„Zo woont dan toch het goede willen in u?“

Volstrekt niet: *het ligt bij mij.*

„Hoe zo?“

Omdat ik de Wet toestem, dat zij goed is. Gerechtvaardigd uit geloof, vrede houdend bij God door Jezus Christus onzen Heere, hebben wij door Hem toegang tot de troon van de genade, in welke wij staan. Zo is ons de Wet - die voor de naar het vlees wandelenden een wet van zonde en des doods is - een Wet des Geestes des levens in Christus Jezus. En waar genen niets zien dan donder en bliksem en rookdamp en een verterend vuur, - daar straalt ons aangezicht in dit licht van louter vreugde Gods in de kennis en genade van Jezus Christus. Het is mij een wonder, hoe gemeenzaam de eeuwige Erbarmer is geworden met stof en as. Ik aanschouw Gods zaligheid in Gods wil, in deze wil al mijn heil. Al zou ik er volstrekt niets bij winnen, dat Zijn wil geschiedt en dat zijn Wet blijft staan en gehandhaafd wordt, nochtans voel ik mij voor eeuwig gelukkig daarin, dat Zijn wil geschiedt. Dat God Góð, en als God erkend, blijve, gelijk Hij Zijn gerechtigheid geopenbaard heeft in het Evangelie van Christus, dat is de onvergankelijke adem des Geestes in mij, waarin mijn hoop des levens in

Christus vaststaat. In de Geest des geloofs zie ik in Gods Wet Gods gerechtigheid, Zijn liefelijke heiligheid, Zijn wijsheid, trouw en ontferming, Zijn volkomen Wezen, Zijn alleen goede regering en Zijn raad mij heerlijk tegenstralen. En gelijk ik in deze Geest zijn heerlijkheid liefheb, zo heb ik ook lief de weg, waarin Hij mij zijn heerlijkheid heeft getoond.

Ik erken, dat ik Zijn heerlijkheid derf; ik geloof, dat de Heere der heerlijkheid mij in Zijn heerlijkheid opgenomen, mij Zijn heerlijkheid gegeven heeft. In deze heerlijkheid ervaar ik het ijdele, het nutteloze, het ondeugdelijke van mijn eigen bestaan, zoals ik van God af-geraakt ben. Alles aan deze dood staat mij tegen; in mijn zijn, wezen en doen zie ik niets, wat met de Wet, zoals ze geestelijk wil uitgelegd zijn, niets wat met het geloof in overeenstemming is. De Geest van de waarheid vervult mij met de vrede Gods, doordien Hij mij laat smaken, dat zijn waarheid waarachtig is. Zo gevoel ik mij gesterkt en getroost in mijn verlorenheid. In het ervaren van mijn van God-af-zijn verheft Hij Zijn aangezicht over mij. En doordien Hij het over mij verheft, voel ik Hem mij nabij, en na ligt, mij Zijn wil. En gelijk Zijn zalving bij mij blijft, zo ligt ook het willen steeds bij mij.

Zo is mijn hart naar God, om slechts dat te willen, wat Hij wil. Juist dat is de wil Gods tot mij, de gehoorzaamheid des geloofs: te erkennen onder God, dat Zijn heilige wil alleen goed is; te erkennen, hoezeer het betaamt, dat alle schepsel, ook ik, met deze wil in overeenstemming zij; te erkennen, hoe Hij het waard is, dat men Hem onderworpen zij in alle dingen, in elk opzicht, onvoorwaardelijk, zonder twijfel, zonder tegenspraak, zonder ongeloof, zonder versagen, geheel volkomen. Ik ben aan deze wil overgegeven, om slechts dat te doen, wat Hij wil; want het is de Geest des geloofs, die mij daartoe getrokken heeft. En nochtans, wat het ten-uitvoer-leggen betreft, de ten-uitvoer-legging van datgene wat betaamt, wat gans waarachtig en volkomen goed is, die vind ik niet.

Wilde ik mij mooi voordoen en een hoge borst opzetten, als diegenen, die u in de war brengen, - en voor u met hun wet, die ze naast Christus oprichten, Christus pogen ijdel te maken, - zeker, dan had ik meer roem, dan die allen. Want ik heb mij nooit overgegeven aan de luiheid, waaraan zij zich overgeven. Zij, die eerst de Wet met Christus ontwapenen en haar de wapenrusting, haar het recht om te vervloeken, te verdoemen en te dwingen willen ontroven, om haar daarna als een gevangene - naar hun lusten en leerstellingen van het vlees - brood en water te geven, opdat de Wet hen toch vooral niet verdoeme, wanneer zij op die dag in Christus verschijnen zal in de vrijheid Gods. Maar het roemen is mij niet oorbaar. Veeleer, gelijk ik predik, *dat het niet is desgenen, die loopt, noch desgenen, die wil, maar des ontfermenden Gods*, zo wil ik het liefste roemen in mijn zwakheden, opdat de macht van Christus als een tent om mij heen zij 1); want als, ik zwak ben, dan ben ik machtig in zijn macht, waarmede onze Heere mij omgordt. Maar wat mijzelf betreft, die vleselijk ben, verkocht onder de zonde, ik heb geleerd, dat in mijn vlees geen goed woont; hoe dikwijls en op welke wijze ik het ook beproefd Moge hebben, hoe dikwijls ik wanen mocht, dat het nu wel begon te gaan, in dit of dat stuk.

Thans, nu wij begonnen zijn van de Wet te handelen, thans nu ik haar heiligheid en geestelijkheid goed in het oog heb gevat, weet ik, dat het niet anders zijn kan dan dat aan alle kanten de in mij wonende zonde, het beroofd zijn van alle goed, zich openbaart. En nimmer vind ik het doen, het volvoeren van hetgeen met de geestelijkheid van de Wet zich zou kunnen laten in overeenstemming brengen, of wat in het licht Gods als behoorlijk, als prijzenswaard, als volkomen - zoals het toch wezen moet - door mij aan de hand van de Wet zou kunnen worden tot standgebracht.

VERS 19.

Want het goede, dat ik wil, doe ik niet; maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik.

(Want niet wat ik wil, goed, doe ik. Maar wat ik niet wil, kwaad, volbreng ik.)

Wanneer hier iemand het willen en niet-willen zó verstond, als het rondspookt in de harten dergenen, die zich om een wil Gods in het geheel niet zouden bekommeren, als ze niet hun eigen belang, hun eigen heil, hun eigen lust en wat het meest daartoe meewerken kan op het oog hadden, wanneer ze tussen goed en kwaad te kiezen hebben; of als ze niet hun eigen schade vreesden-; of wanneer iemand hier het goede en kwade zou willen opvatten naar de idee, die vlees zich daarvan vormt, ... dan zou ook zelfs in deze zin de uitgesproken erkenning op zichzelf volstrekt niet onwaar zijn. Maar een gruwel ware het in de ogen van Hem, die bozen niet verzoeken kunnen en die Zelf niemand verzoekt. *Want een iegelijk wordt verzocht, als hij door zijn eigen begeerlijkheid afgetrokken en verlokt wordt; daarna, de begeerlijkheid ontvangen hebbende, baart zonde, en de zonde, voleindigd zijnde, baart de dood.*

Nee, hier is sprake van willen en niet willen, van goed en kwaad, van doen en volbrengen, gelijk het de heilige Wet naar haar geestelijkheid en naar haar innigste wezen bepaalt. De Wet, als de uitdrukking van het wezen van de heiligheid en gerechtigheid Gods, als de norm en vorm van het rijk Zijner heerlijkheid. Het gaat hier dáárom, wat de eeuwige en alléénzalige God naar de Geest van de heiligheid *goed en kwaad* noemt, gelijk Hij het mij bekend gemaakt heeft in de openbaring van Jezus Christus tot prijs Zijner gerechtigheid. Waarbij ik Hem gelijk geef, mijzelf echter met al wat ik doe, terechtgesteld weet in het lichaam van Christus, die voor mij stierf, en zó van de Wet mij vrijgemaakt heeft. Hier is dáárvan sprake, hoe ik, „geheel in Wet⁸ voor Christus" en alzo aan Christus in zijn wil geheel ter wille ben.

Welaan, met die maatstaf, waarmede Zijn in mij wonende Geest meet, meet ik, die Christus in zijn wit geheel ter wille ben, al mijn doen en drijven. In tegenstelling met u, die het doen met de maatstaf van een mens, die niet die van een engel is, meet, of u met uzelf meet. Met die maatstaf meet ik om met mijn meten u te overtuigen, dat u - wanneer u de Wet naast Christus wenst aan de hand te houden, óf om Hem wederliefde te bewijzen, óf om door wetswerken Hem uw dank te betalen - de maat van honderd vier en veertig ellen⁹ niet halen zult. Maar u zult uzelf buitengesloten vinden met de vijf dwaze maagden, die geen olie meegenomen hadden in hun lampen. En wee hem, die voor des Bruidegoms aangezicht ledig verschijnen zal!

Want, niet erkennend de gemeenschap des lijdens van Christus, en daarom niets ervarend van de macht van Zijn opstanding, in welke wij die geloven, Hem mede-opgewekt zijn om Gode te leven, - houden degenen, die er de Wet bijnemen - willen u en dan ook ge uzelf onder elkaar, de Wet voor als een norm en regel van doen en laten, nadat u Christus gehoord hebt.

En nu, wat is het gevolg? Geen ander, dan dat u - zodra u iets ontmoet, waarbij het u niet gaat zoals het u lust, - u achter de inwonende zonde, de onmacht, verschuilend, zelf tegen deze norm en regel in verzet komt, en u er van afmaakt met uw genadeleer; omdat uw doen en laten, als met de regel, die u gisteren en eergisteren u ten richtsnoer voorgesteld hebt, geheel in strijd, uzelf in het aangezicht slaat. En nu wilt u ten slotte, ook van niets anders weten, dan van genade? Maar van genade zonder gerechtigheid. En van een gerechtigheid, die u niet liefhebt, niet het oog op welke ge u echter een

⁸ Aldus volgens de grondtekst 1 Kor. 9 : 21. De Statenvertaling heeft daar: „onder de Wet". (Vert)

⁹ Zie: Openb. 21:17. (Vert.)

borg uitdenkt; die dat, wat u in deze tegenwettelijke weg geheel of gedeeltelijk mocht ontbreken, aanvullen moet.

Ach, mijn lieve broeders! Juist daarom zal de eeuwige Wet - deze enige norm en vorm van ons doen en denken - u moeten verdoemen. En u zult ver van de gerechtigheid zijn, juist omdat u de Wet als een richtsnoer van uw doen en laten hebt opgericht. De Wet toch bedoelt het leven van het werk. Dus belijden zij, die haar nevens Christus aan de hand houden en naast Hem plaatsen, noch de geestelijkheid van de Wet, noch dat zij vleeselijk, dat zij onder de zonde verkocht zijn; zij verloochenen dus de waarheid van Jezus en de gerechtigheid Gods. Zij hebben de Geest van Christus niet, maar wandelen naar vlees en zijn aardsgezind.

Gelijk echter onze wandel in de hemelen is, zó ook onze wil. En evenals de Wet gehandhaafd wordt als het richtsnoer van ons doen en laten in Christus, zo richten wij ook dienovereenkomstig ons doen en laten naar de Geest van de heiligheid. En wel ons, wanneer wij hier onszelf oordelen, opdat wij door God niet geoordeeld worden. Aldus mijzelf oordelend naar het recht van de gerechtigheid Gods - waar er sprake is van het aan de hand houden van de Wet, naar welke velen hun leven en doen schijnbaar inrichten - erken ik van mijzelf, ik, die slechts de wil Gods wil, dat ik datgene wat ik wil, het goede, niet doe. Maar dat, wat ik niet wil, het kwade, dat volbreng ik.

De korte samenvatting van alle goeds is, het *bestendig blijven in het Woord Gods*. De korte samenvatting van al wat slecht is, ligt daarin, dat men dat Woord niet gelooft. Door het geloof richten wij op wat Wet is (Rom. 3 : 31); want het teerste, het innerlijkste van de Wet is, dat wij God geloven. Want wie God niet gelooft, die heeft Hem tot een leugenaar gemaakt, daar hij niet gesteund heeft op het getuigenis, dat God getuigd heeft van zijn Zoon. Verstaat u, hoe God Zijn Wet handhaaft? Hoe Hij oordeelt, wat goed en kwaad is? Wie Hem niet gelooft, die heeft Hem tot leugenaar gemaakt.

Ik wil Hem geloven; want Hij is het waard; immers is Hij steeds trouw en waarachtig bevonden in al zijn woorden. Ik wens het niet slechts, zou het niet alleen graag willen *ik wil het*. Ik prijs in het binnenste mijns geestes Zijn wil, want alles wat Hij wil en zoals Hij het met mij wil en wanneer Hij wil, is tot Zijn eer, tot mijn geluk. Ik wil Hem aanbidden en mij buigen onder Zijn genadige en goede wil. Ik wil al het creatuurlijke en al wat ik ben, en hoe ik het wensen mocht en wat ik bedrijf, - als ijdelheid van de ijdelheden erkend en behandeld weten voor eeuwig. Want geheel alleen in mijn Heil - in God geheel alleen - is, wat mij tot Zaligheid zijn kan. En wat niet uit Hem is, strekt slechts ten verderve, want alles, wat niet uit geloof is, is zonde. En nochtans: wat ik wil, het goede, komt met van de daad niet tot stand. Maar wat ik niet wil, het kwade, dat volbreng ik. Hoezeer ik ook geloven wil, wat God gezegd heeft, onder alle omstandigheden, in elk opzicht, onvoorwaardelijk, nochtans geschiedt het niet. In het binnenste des harten komt voortdurend de twijfel op: „Hoe zal dat toegaan?" Want alles, wat ik in en aan mij en om mij heen zie, gaat tegen de belofte in. En dit kwade, deze twijfel, dit „niet blijven in het Woord Gods" grijpt in, in al mijn overleggen, denken, begeren, doen en laten.

Zo ervaar ik het tot mijn diepe smart. En wanneer ook u dezelfde smart voelt, waarom laat ge u met een regel voor uw leven, doen en zalig worden verleiden van Christus af? Want juist bij de Wet Gods, zoals ik die in God liefheb als een regel van mijn leven en doen in Christus,- doe ik steeds de ervaring op, dat - terwijl ik heel iets anders wil en mijn wandel in de hemelen is - nochtans daar en juist daar mijn wezen en zijn, mijn doen en laten onder de zon, mij alles vertroebelt, vergalt en verbittert;

terwijl ik mijn vreugde vol zou zien, wanneer ik bleef in hetgeen God gezegd heeft.

VERS 20.

Indien ik hetgene doe, dat ik niet wil, zo doe ik nu hetzelfde niet meer, maar de zonde, die in mij woont.

(Wanneer ik echter juist datgene doe, wat ik niet wil; dan voer niet meer ik het uit, maar de in mij wonende zonde.)

Wanneer ik dus, wanneer mijn gehele mens, zoals ik leef, mij beweeg en handel, zoals het ervoor staat met mijn dagelijks doen, overleggen, denken en begeren; wanneer ik, zoals ik daar ben, niet blijf in het Woord Gods - een wijze van doen, die ik toch in waarheid niet wil, daar ik slechts dat wil, wat overeenkomstig de Geest van de heiligheid is -, dan ligt dat in het geheel niet meer aan mij, dan is het met mij uit en voorbij. Want wie anders wil en nochtans anders doet, geldt voor minder dan niets bij de Wet, die op het doen blijft staan. Zo ben ik het niet eens meer, die uitricht, al wat dit „niet blijven in Gods Woord" in heeft en te voorschijn brengt, maar de in mij wonende zonde, het overleggen mijns harten, dat boos is van de jeugd aan. Het is mij daarom onmogelijk de Wet naast Christus aan de hand te houden, omdat de Wet geestelijk is en geestelijk oordeelt, terwijl ik onder het ongeloof besloten ben, opdat God zich mijner zou erbarmen.

En alleen en uitsluitend op grond van deze ontferming kan ik bestaan. Zoals een zieke minister, die door eigen schuld een ziekte zich op de hals heeft gehaald, slechts kan bestaan door de goedheid des konings, die hem bezoekt. De zieke wil uit liefde en eerbied voor zijn koning zich oprichten van zijn bed. En hemzelf staat, om des konings wil, de walgelijke lucht die zijn ziekte verspreidt, tegen. Zichzelf klaagt hij aan, dat hij niet opstaat, dat hij die pestlucht bij zich heeft, want hij is daarmee besmet en hij richt zich niet op. Maar de wet van de welvoegelijkheid neemt niet eens notitie van hem. Hij doet het niet meer; hem wordt het niet toegerekend, dat hij zich niet opricht in zijn bed, dat hij die lelijke reuk heeft; dat hij het goede, dat hij daar wil, niet doet, maar datgene doet, wat hij niet wil. En evenmin als de wet van de welvoegelijkheid hem daarmede helpen kan, dat hij toch wil, zoals het in tegenwoordigheid van de koning betaamt, even weinig is de zieke in staat zich met die wet te helpen; want het is uit met hem. Wat zou die wet hem helpen kunnen? Hij is ziek; de ziekte heeft hem in haar macht. Wat moet hij daar beginnen, al wil hij ook niet, wat hij doet? Hij kan dat doen niet verbeteren; het doen is niet eens meer in zijn macht. Hij doet het niet eens meer, maar de ziekte, die hem in haar macht heeft, doet het. En zo is het hem wegens zijn ziekte onmogelijk de wet van de welvoegelijkheid, gelijk het een gezonde betaamt, bij de genade des konings jegens hem, te houden; hoezeer hij ook moet erkennen van deze wet, dat zij goed is. Want dat goede woont niet in hem, vanwege de ziekte, die in hem woont. En als hij nu met verbazing de genade van zijn koning, evenzeer als de afschuwelijke ziekte erkent, zal hij uitroepen: „Ga uit van mij, mijn koning, want ik ben deze eer niet waard!" Maar nevens de genade des konings nog een wet van de welvoegelijkheid te laten gelden, die de dienaar wegens zijn ziekte niet houdt en ook niet houden kan - voorwaar zulk een poging zou op zichzelf een ziekte zijn en een die duizendmaal erger is dan die, welke de koning niet verhindert hem genade te bewijzen en om welke hij juist met het vriendelijke bezoek zich met hem begaan betoont, hem met zijn majesteit omgeeft en met zijn heerlijkheid overdekt; een misdadig smaden, een onbeschaamd beledigen dezer genade ware het!

Maakt nu de toepassing.

De Wet is geestelijk. Maar ik ben vleselijk, verkocht onder de zonde. Ik zelf doe het niet eens meer. De Wet snijdt nog dieper in, laat zich met de het goede willende, maar krachteloze, niet eens meer in, let niet meer op hem, maar grijpt in, in de oorzaak van deze krachteloosheid, van dit het-kwade-doen. De Wet wijst de ziekte bij mij aan en haar gevolgen, de in mij wonende zonde en wat zij uitricht; het van God-af-geraakt-zijn en de werkingen daarvan. En daar het nu zo met ons staat ten opzichte van de Wet, zou ook u de genade van Jezus Christus smaden en beledigen, wanneer u de Wet aan de hand wilde houden naast „de innerlijke bewegingen van de ontferming onzes Gods, in welke ons met alle tederheid bezocht heeft een Opgang uit de hoogte, om verlicht te hebben de in duisternis en doodsschaduw neerzittenden, waaruit Hij onze voeten recht gericht heeft in een weg des vredes.”¹⁰

VERS 21.

Zo vind ik dan deze wet in mij, als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bijligt.

(Zodan vind ik in mij, die het goede doen wil, deze wet; dat het kwade bij mij ligt.)

De zieke wil de welvoegelijkheid in acht nemen; want hij erkent, dat de wet van de welvoegelijkheid goed is, ja dat het hoffelijk ware, in het geheel niet ziek te zijn. En zo wil ik het goede doen. En juist waar hij dit wil, en waar zijn ziekte en de tegenwoordigheid des konings hem deze wet voorhoudt, daar vindt hij zich aan een andere wet onderworpen, waar hij door eigen schuld onder gekomen is. Een wet, die hem volstrekt onbekwaam gemaakt heeft om het welvoegelijke, dat hij wil, te doen. Deze wet, dat hij moet blijven liggen en dat hij die ondragelijke lucht bij zich moet hebben, dat hij dus de wet van de welvoegelijkheid niet houden kan, deze wet schrijft die ziekte hem voor, die hem bevangen heeft, hoe hij ook zijn best doet om niet te blijven liggen, hoezeer hij ook de welvoegelijkheid liefhebben moge.

Deze wet van de ziekte heeft zulk een macht over hem, dat elke poging, om er zich aan te onttrekken, slechts daartoe dient, hem zoveel te wanhopiger van zijn machteloosheid te overtuigen; terwijl hij intussen de tijd verzuimt, waarin de goede woorden des konings tot hem komen. En zo wordt zijn hart met bitterheid vervuld, waar het vol had kunnen zijn van vertroosting over de tegenwoordigheid des konings.¹¹

Wanneer u dus naast de genade van de eeuwige Ontfermer, naast het geloof van Jezus een wet meent te moeten oprichten, om heilig en vroom te worden, of te blijven, de oude mens te doden, van de zonde los te komen, zalig te worden, en dergelijke, dan betuig ik u: *u zult die niet vinden*. Want ik weet bij eigen ervaring, ik weet het bij de heiligheid van de Wet, *dat juist dat pogen tegen de Wet is*. Tegen de Wet, omdat dit pogen een verloochening is van de gerechtigheid en heiligheid Gods, dat Hij alleen rechtvaardig, Hij alleen heilig is; een verloochening van de waarheid van dat Woord Gods: „ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven”; een verloochening van het lijden, van de dood en van de opstanding van Christus uit de doden, en van ons leven met Hem, die de Weg, de Waarheid en het Leven is.

¹⁰ Lukas 1 :78 v. Het manuscript voegt hier nog aan toe: Wat mij betreft, zoals het deze zieke gaat met zijn kwaal, juist zó gaat het mij. (Vert.)

¹¹ Het manuscript voegt hier nog bij: Door het geloof slechts heeft zich. Jacob in zijn sterven voorovergebogen en zó ieder van de zonen Jozefs gezegend. (Vert.)

Ik echter vind in mij een gans andere wet. Hem waarachtig en zonder eigenliefde, met merg, gebeente en bloed, van ganser harte, van ganser ziele lief te hebben, Hem, die ons het eerst heeft liefgehad. Hem onvoorwaardelijk en onverwikt te geloven, Wiens Woord beproefder is dan het fijnste goud, en zo waarachtig, dat veeleer de ordening des daags en des nachts vernietigd worden zal, dan dat Hij zou kunnen liegen in een enig ding van al wat Hij mij beloofd heeft. Hem steeds te aanbidden in Geest en waarheid; mij zonder ophouden te verheugen, dat onze namen geschreven zijn in de hemelen, dat Hij mijn genadige God is. En nimmer te twijfelen, nooit te versagen, nooit iets anders te willen, dan Zijn heiligen wil. Mijzelf aan deze zijn wil in alle omstandigheden zonder er genoeg van te krijgen, zonder tegenzin, onderworpen te tonen; bergen in de zee te werpen; groten en kleinen, nederigen en machtigen Gods waarheid onomwonden en zonder vrees te prediken; te prediken met het volle vertrouwen, dat het Gods waarheid is, al zou ook een profeet als Hanánja of een engel uit de hemel er tegen op komen, ja al zouden ook alle wonderen van de tovenaars en de hardheid des harten van hen, die verlost moeten zijn, zich daartegen stellen. De naaste steeds lief te hebben als mijzelf, als een barmhartige priester Gods; voor alles, wat het vlees begeert, geen enkele deur des harten te openen, maar het dadelijk in Gods tegenwoordigheid als ijdelheid ver van mij te werpen. Nooit die hardheid des harten te hebben, waarbij ik soms zou vergeten, dat ik van God af-geraakt ben, en waardoor ik mij van de Heere het verwijt op de hals haal: „o, gij harden van hart, hoe lang zal ik u nog verdragen!" O ja, hoe heerlijk zou dit alles zijn! Ja, zo wil ik het. Terwijl ik echter dit alles zo doen wil, wat vind ik in mij? Deze wet vind ik in mij, *dat het boze bij mij ligt.*

Is het mooi, wanneer men aan de dis Gods gaven met dankzegging en gebed heiligen wil, dat men in eerbiedigheid begint, en dat dan duizenderlei dingen zich van het hart, van de gedachte en van de aandacht meester maken? En zo gaat het toch, heden, morgen en steeds weer. Maar nee, niet van de sleur, niet van het lippenwerk willen wij spreken - hoewel daarin reeds bij een ieder uitkomt, hoe de zonde in ons woont. Maar van het waarachtig uitstoten of uitgieten van het gebed voor de oren van Hem, die noch slaapt noch dood is. Hoezeer stelt juist het gebed onze diepe verlorenheid het allermeest in het licht! Ach, wij weten niet, wat wij bidden zullen, gelijk het betaamt. En juist daar, waar de Geest zich over onze zwakheid ontfermt, waar wij niet eens woorden, niet eens zuchten te voorschijn brengen kunnen, en wij zonder woorden diep opzuchten door de Geest, daar roepen deze zwakheden als even zoveel prachtige getuigen, dat wij - in plaats van de Wet naast Christus aan de hand te kunnen houden - tot aan de openbaring van Jezus Christus en onze openbaring met Hem in heerlijkheid; onder deze wet gebonden blijven, de wet, dat het met ons uit is, het kwade ons bij ligt, als wij het goede willen doen.

Wanneer deze wet „een wet van de noodwendigheid zonder God" was; wanneer het een wet was, waaronder wij niet door eigen schuld gekomen waren, dan zouden wij ongetwijfeld met een wet van de vroomheid kunnen geholpen worden. Maar wat is het voor een wet? De wet van gerechtigheid, heiligheid en soevereiniteit Gods: „ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven." Het is het gericht Gods wegens mijn eten van de boom van kennis des goeds en des kwaads, waardoor Hij Zijn waarheid, Zijn majesteit, Zijn heerschappij gehandhaafd heeft. Het gericht is het, volgens hetwelk ik door de ongehoorzaamheid van één van Hem ben afgeraakt, van God los geworden; het gericht, waardoor ik aan de ijdelheid, aan het niets, aan de dood overgegeven, waardoor ik onder de zonde verkocht ben. Zo heeft God Zijn waarheid gehandhaafd; zo handhaaft haar de eeuwige Majesteit. Ik ben zondaar, blijf zondaar, sterf onrein en

moet zondigen, of ik wil of niet. Was ik niet van God afgeraakt, de zaak zou er niet zo voor staan. Maar sinds ik Hem, mijn kroon en heerlijkheid, verlaten heb, om zelf de kroon te dragen naast Hem, zelf de heerlijkheid deelachtig te zijn naast Hem, sindsdien heeft de eeuwige Geest mij als vlees van zich moeten wegwerpen. En sindsdien is het met mij, sinds dien is het met al mijn werk, al mijn doen, al mijn geloven zo geschapen, dat, al was ik ook met al het geloof en alle werken van alle heiligen, van alle patriarchen, van alle profeten, van alle apostelen bekleed, en al sta ik ook in een onopgesmukt geloof voor u, ik toch alles samen en elk ding bijzonder, het een met het andere, van mij af- en wegwerp en als drek van mij schud voor het aangezicht mijns Gods. Want slechts voor naakten is er genade; slechts Christus is hier. Maar van mijn eigen doen wil ik niets weten, niets van mijn geloof, bidden, tranen, geduld, lijden, zachtmoedigheid, kruis, heiligheid en wat men verder zoeken moge bij een wet, die na het geloof is opgericht.

Niet alsof ik de Wet als norm van doen en handelen zou willen opheffen. In genen dele; juist door het geloof stel ik haar als norm, om u te overtuigen, dat door de *bijmenging* van een norm van werk en doen - ná, nevens of in het geloof -, het werk van Christus en het doen Gods gehoond en gesmaad wordt.

Alles is goed, wat uit het geloof van Jezus is; wat niet uit het geloof is, dat is alles zonde. Ik heb de Wet lief als een norm van doen en handelen; ik predik niet, dat de mens onvoorwaardelijk van de Wet ontheven is. Ik heb de Wet lief, omdat ik God geloof, omdat ik Zijn wil ten hoogste prijs. Ik stem de Wet toe, ik verontschuld mij volstrekt niet. Ik wend ook geen leugenachtige onmacht voor. Maar ik zeg dit: alle doen is ijdel; alle handelen tevergeefs; alle leven is dood; een ieder is vlees; ik ben vleselijk, verkocht onder de zonde. Dit predik ik: het „doe dat" is in onze doodshanden stinkend gemaakt; het is met ons uit; in mijn vlees woont niets goeds.

Zie, ik plaats mij op de rechterstoel van de Wet. Ik aanschouw daar Gods doen, ik zie Christus voor onze zonden gestorven, opgewekt tot onze gerechtigheid; ik ben het eens met Zijn doen, ik prijs en roem, wat God in Christus ons heeft gedaan. Daar zie ik mij geborgen in Gods heerlijkheid, - ik heb opgehouden van zonde. Christus conform aan de Wet: ik conform in Christus. Gods gerechtigheid, Gods waarheid, Gods trouw, Gods ontferming is mij dierbaar. In het eeuwig-zijn van Gods Wet is al mijn heil, alleen in de liefelijkheid Zijner heiligheid al mijn rust. Zo wil ik, wat Hij wil, en veroordeel nu mijzelf als een arme en ellendige.

En nu, als ik zie op de grond en bodem, waarop ik dat zou kunnen hebben, wat goed en behoorlijk is, zoals God het mij geleerd heeft, wat vind ik daar? De bodem is geheel vol gaten, onophoudelijk welt bitter zonden-water daaruit op; hoe zou ik het goede daar kunnen neerleggen?

Mij, mij ligt het kwade bij. Deze wet vind ik in mij, terwijl ik dat doen wil, wat voor Gods Wet behoorlijk, goed, edel en prijzenswaardig zou zijn.

VERS 22 en 23.

Want ik heb een vermaak in de Wet Gods, naar de inwendigen mens. Maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds, en mij gevangen neemt onder de wet van de zonde, die in mijn leden is.

(Want ik verheug mij mede in de Wet Gods naar de mens, die inwendig is. Ik zie echter een andere wet in mijn leden, strijdend tegen de wet mijns gemoeds, mij gevangen-voerend aan de wet van de zonde, die in mijn leden is.)¹²

Want waarlijk, gelijk God vreugde heeft in Zijn Wet, zo heb ook ik medevreugde daaraan, omdat zij Godes is. En wat Godes is, is geen vergeefs Woord tot mij, maar het is mijn leven. Louter levende woorden zijn het. In Zijn Wet heeft de Eeuwige bekend gemaakt: „Ziet u nu, dat Ik alleen Ik ben, en er is geen God nevens Mij? Ik kan doden en levend maken, Ik kan slaan en helen, en er is, niemand, die uit Mijn hand redt. Want Ik wil Mijn hand naar de hemel heffen, en zeggen: Ik leef in eeuwigheid!" En de hemelen der hemelen zijn vervuld van Zijn heiligheid; voor Zijn heerlijkheid beven aard en zee terug, en alle eilanden vlieden weg. En alle serafim bedekken hun aangezicht. Ons heeft Hij verkondigd, dat Hij de God aller goden is, de God Israëls en behalve Hem is er geen Heiland. Hij heeft alle dingen alleen gemaakt, en zij staan daar met hun ordeningen in Zijn Woord. Hij heeft des hemels heir gemaakt door de Geest Zijnsmonds, en niemand kan zijn sterren tellen. Hij heeft het bevel gegeven, dat Hem aanbidde alles, wat adem heeft. Hij heeft geschapen alle vorstendommen, tronen en machten in de hemel, om Hem te dienen op Zijn bevel. En niemand, noch in de hemel noch op aarde, kan de voetstappen Zijner wijsheid of almacht nagaan. In Zijn Wet heeft Hij uitgedrukt zijn raad, Zijn doen, zijn gerichten, Zijn genade, Zijn ontferming, Zijn goedheid, Zijn gerechtigheid. En de Geest zegt, dat hemel en aarde en alles, wat Hij geschapen heeft, Hem toejuiche en Hem aanbidde, dat Hij is en was en zijn zal, Hij de almachtige, Hij de alleen-wijze, Hij de alleen-rechtvaardige. Rechtvaardig en goed zijn al Zijn bevelen.

Van het eerste begin aan heeft Hij Zelf in al Zijn heiligen en profeten deze vreugde gelegd, dat zij zich hierin met Hem verheugen, dat Zijn raad bestaat, en dat Hij alles doet, wat Hij wil; dat Hij teniet maakt alles, wat zich tegen Hem verheft, en dat Hij datgene, wat niets is, in heerlijkheid voor Zijn aangezicht stelt; dat Hij de veelhebbenden leeg van Zich wegzendt, en de hongerigen spijzigt uit de onmetelijke schatten van de rijkdommen Zijner genade; dat Zijn Rijk heerlijk de bovenhand behoudt midden onder de vijanden, Zijn leven zich wonderbaar bewijst midden in de dood, zijn ontferming midden in de zonde.

En aan zijn heiligen, zijn dienaren, zijn engelen gaf Hij harpen en bazuinen, om een lied te zingen Hem ter ere. En slechts diegenen, die van de aarde gekocht zijn, hebben mede geleerd het lied van Mozes te zingen, en Levi's licht en recht de Man toe te brengen, dien men tevergeefs verzocht heeft aan de wateren van Meriba. (Deut. 33:8) Zijn grote Naam ter eer, tot eeuwige vreugde Zijner uitverkorenen weerklinken de hemelen van de hemelen van dit geschal van het juichen Gods, hetwelk de Geest van de heiligheid en heerlijkheid in stemmen gezet heeft: „Ik alleen ben het, hoort Israël, Ik de Heere uw God ben alleen God." En gelijk Hij Zijn eeuwige Wezen in Zijn Wet heeft bekend gedaan, zo heeft Hij daarin ook gans volkomen uitgedrukt, wie en wat

¹² „Aan" de wet van de zonde. Aldus letterlijk vertaald volgens de textus receptus, die hier verschillende handschriften op zijn zijde heeft. De uitgave van Nestle heeft op grond van andere handschriften: „in" de wet van de zonde. (Vert.)

Hij is, de Zijnen tot heil; gelijk tenslotte alles, wat Hij geboden en verboden heeft, hun, die het verstaan, niet hard en ruw is, maar liefelijk, erbarmend, genadevol, heilzaam, verschonend, alle kwaad afwerend, vol van alle goeds, troostrijk en niets anders bedoelend dan duurzaam, eeuwig geluk.

Alles, wat in de wereld is, de begeerte des vleses, de begeerte van de ogen en de hoogmoed des levens is niet uit de Vader, maar is uit de wereld. En de wereld vergaakt met haar begeerlijkheid. Maar die de wil Gods doet, blijft in eeuwigheid. En slechts wie recht doet en Hem aanbidt, is Hem aangenaam. Alles, alles wat uit de mond Gods uitgaat, elk Zijner woorden, al Zijn geboden, zijn recht en waar, heilig en goed. En wie het Lam volgt, waar het ook heengaat, wie de geboden van Jezus bewaart, en blijft in Zijn liefde, gelijk Hij de geboden Gods bewaard heeft en is gebleven in Zijn liefde, die heerst met Hem in Zijn troon, en ziet zich en zijn zaad, dat hij steeds voortgaande met wenen en zuchten gezaaid heeft, met de bloesems Gods gekroond, waar alle andere staven dor blijven.

Daarin heeft God zijn vreugde, dat Hij niet beschaamt degenen, die alleen op Zijn Woord gehoopt hebben, maar dat Hij ze kroont met overvloed, genade en heerlijkheid. En dat Hij met smaad en eeuwige duisternis bedekt allen, die niet gebleven zijn in Zijn rechten, die het Evangelie van Zijn Zoon niet gehoorzaam geweest zijn. Daarin heeft Hij Zijn vreugde, dat Hij Zijn Wet handhaaft en Zijn Woord waar maakt. Dat Hij handhaaft Zijn waarheid, Zijn getuigenis, de heerlijkheid van Zijn wil, Zijn daden en gerichten, Zijn werken, Zijn Naam; de heerlijkheid van de Naam van Jezus Christus Zijn Zoon, Zijn eniggeborene, van Zijn heilig Kind Jezus, die met macht verordineerd is te zijn een Zoon Gods naar een Geest van de heiligheid uit een opstanding uit doden. En gelijk de vreugde en het welgevallen is in Christus aan een iegelijk Gods woord, aan Zijn Wet, aan Zijn raad, gelijk God die daargesteld heeft in Hem, de Eerstgeborene uit de doden, zo verheug ik mij ook met die Wet, naar de mens, die inwendig is, bij mijzelf, in mijn hart, in mijn diepste binnenste, in mijn ganse wezen bij God in Christus. Zoals ik de zalving heb van de Heilige, zoals ik gemeenschap heb met de Vader en zijn Zoon Jezus Christus, in de liefde des Vaders, die Hij mij gegeven heeft, om een kind Gods te heten, naar de liefde Gods, uitgegoten in mijn hart door de mij gegeven Heilige Geest.

En gelijk deze liefde mij vervuld heeft, en de waarheid van Christus in mij is, zo maakt de God van allen vrede, dat ik mede instem in de norm Zijns rijks. En naar de Geest des geloofs, die in mij is, met de vreugde van Christus geloof ik: Gods Woord is alleen waarachtig, slechts Zijn Wet heeft gelijk, slechts Zijn Woord en het getuigenis van Jezus bestaat voor eeuwig. En also zal het zijn: „Uw wil geschiede op aarde gelijk als in de hemel." Aan de Godspenning¹³ van de verlossing, die bij mij is, weet ik, dat mijn ganse mens, - ik, zoals ik leef, mij beweeg en ben - door God, met Christus, die mijn leven is, overgezet ben in het hemelse wezen.¹⁴ En gelijk mijn God en Toevlucht mij het hart opgeheven heeft, opdat ik zou aanschouwen, hoe Hij alles regeert, hoe Hij Zijn huis bestuurt, en hoe Hij Zijn Woord en Wet mij toont als beproefd, zo heb ik, mensenkind, in mijn inwendige mens een vreugde in Zijn Wet in de hoop van de openbaring Zijner heerlijkheid.

¹³ In het Duits: Gottesheller, vertaling van het Griekse „arrahoon" 2 Kor. 1 : 22 en 5 :5, dat onze Statenvertaling door „onderpand" weergeeft. Het is eigenlijk: handgeld, een begin van betaling, dat bij het sluiten ener overeenkomst tot verdere prestatie verplicht. Zó is de Geest het Begin van hetgeen God in Zijn genadeverbond zich verbonden heeft te geven en dus een onderpand, dat al het andere ook komen zal. Zo is het te vergelijken met hetgeen wij geven, de Godspenning, als wij iemand in onze dienst nemen. (Vert.)

¹⁴ Zó letterlijk volgens Luthers vertaling van Ef. 2 :6: ta epourania; de Statenvertaling heeft „in de hemel", dat iets te weinig zegt. (Vert.)

Ik verheug mij mede naar de inwendige mens. Maar tegelijkertijd zie ik, dat al het uitwendige en aardse, dat ook mijn uiterlijk zijn - zoals ik vleeselijk, onder de zonde verkocht, ben - zich volstrekt niet medeverheugen kan in de wil en in de Wet van mijn God en Heiland. Want het begeert eigen-wil, het wil in de hand hebben, zien en naast God staan volgens eigen wet, volgens eigen keuze en begeerte, zelf-tevredenheid en zelf-verzekerdheid; het wil niet ondergegaan zijn met zijn wezen en zijn ik, opdat alleen het Ik Gods besta, en opdat Zijn heilige wil, Woord en werk met ons geschiede en wij daarin mede volharden met vreugde en dankzegging, met prijsgeving van onszelf en van al het zichtbare.

Een andere wet zie ik in mijn leden. In mijn leden, die op aarde zijn, zie ik - hoewel ik „geheel in Wet" ben voor Christus,¹⁵ en mij mede verheug in de Wet Gods - - steeds de verwerkelijking, de waarheid en de werking van die wet, van het woord van de Soevereiniteit: „ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven". En gelijk ik door eigen schuld in deze dood neergezonken ben, zo ervaar ik ook dat die wet, dat gericht, blijvend van kracht zijn. Want die wet houdt zich gewapend en handhaaft voortdurend haar waarheid; handhaaft haar oordeel over alle vlees en vleeses-werk. En zo handhaaft zij zich tegen de Wet mijns gemoeds, tegen de norm en vorm van het doen van de wil Gods, zoals ik die als heilig, recht en goed liefheb en erken, en zoals ik die, door God onderwezen, als een van de mijn geheel verschillenden wil ken, hoogacht en door mijzelf wil ten uitvoer gebracht zien, omdat het de wil mijns Gods is.

Deze wet houdt mij gevangen, heeft uit mij haar triomf gemaakt, heeft mij als een rechtmatige en zekere buit aan een keten gelegd, en houdt er mij onder. Elke poging, hetzij van het willen of van het doen, om daarvan los te komen, verijdelend, houdt zij mij in de gevangenschap vast en levert mij over aan de wet van de zonde, aan de gevolgen van het vleeselijk bestaan, van de stand waarin ik geraakt ben, sinds ik van God los geworden ben. Deze wet van de zonde is de Wet, zoals zij alle vlees, en het doen des vleeses, wijl het uit het vlees is, verdoemt, en mij onder de zonde verkocht heeft. De Wet, zoals wij ons van haar bedienen - sinds wij de heerlijkheid Gods derven - om ons tegen de wil Gods te verzetten met onze overleggingen, ons denken, doen, inbeeldingen des harten en begeerten des vleeses, met onze hovaardij, trots, eigenliefde, en hunkeren naar alles, wat niet uit de liefde Gods is. En zo is en heerst in deze leden van ziel en lichaam, in het hart; in de ogen, handen en voeten, de wet van de zonde. Zodat, al wil ik ook anders, ik toch niet kan; zodat ik een goddeloze zijn moet in al mijn doen, opdat het recht van de Wet, Gods Woord, gerechtigheid en waarheid vast sta: „alle vlees is gras; het gras is verdord en de bloem is afgevallen."

Ach, mijn beminden, waarom laat ge u dan een wet naast de genade stellen? Wilt u naar vlees wandelen, wilt u een roem, een zekerheid, een rust verwerven, wilt ge u tot een stand voor God opwerken? Een stand, die toch niets is en werkt dan zonde, een stand, die u des te zondiger maakt, omdat de Wet niet uit geloof is, maar: *de mens, die deze dingen doet, zal leven*. En wat zijn wij dan zonder de Geest van Christus? U weet, hoe ik de Wet toestem, gelijk ik mijn vreugde aan haar heb met God mede. Maar wat is de mens, dat hij met zijn doen en werk, met zijn ideeën en eigenwijsheid van goed en kwaad, van heiligheid, van reinigingen, van dankbaarheid en dergelijke - zoals men u voorhoudt: „wij willen, wij zullen, wij moeten toch dit of dat" - aan het werk Gods, aan het geloof nog iets zou kunnen aanpassen?

¹⁵ 1 Kor. 9 : 21 volgens de grondtaal (textus receptus). (Vert.)

Welke vreugde ik ook in de Wet Gods heb, ach, ik zie een andere wet in mijn leden. Ik, in het beeld Gods en naar zijn gelijkheid geschapen, ik ervaar, dat ik uit de heerlijkheid, waarin ik was, uitgevallen ben, omdat ik niet gebleven ben in het woord „Eet van alle bommen dezes hofs, maar van de boom van de kennis des goeds en des kwaads zult gij niet eten" - dat ik Hem, die mijn leven was, verlaten heb, en dat de dreiging Gods, Zijn Wet: „de dood" over mij gekomen is. Deze dood nu, dit af- en loszijn van God is in mijn leden, heeft mij geheel en al in bezit, steekt in al wat in en aan mij is. En waar ik nu in de heerlijkheid van God en van Christus mij verheug in zijn Wet zoals deze slechts Gods gerechtigheid, Gods wijsheid, Gods almacht, Gods waarheid, Gods trouw, Gods heiligheid handhaaft; zoals zij daarentegen het vlees als vlees met al zijn gerechtigheden, met al zijn wijsheid, voorzichtigheid, jeugd; moraliteit, kracht, met al zijn willen, doen en trachten als ijdelheid aan de kaak stelt; - zoals zij slechts de Heilige Gods, Jezus Christus in het vlees gekomen, als doel in het oog heeft, opdat wij door Hem en in Hem aan God gelovend zijn zouden, die Jezus Christus onze Heere uit de doden heeft opgewekt, en opdat wij also Gode welgevallig zijn zouden. Nu, waar ik zo in Zijn Wet mij verheug, daar houdt die wet des doods zich gewapend tegen mijn erkenning van Gods Wet, zoals ik haar met verlichte ogen mijns verstands, als mij tot heil gegeven, hoogacht. Zoals ik haar gedaan wil weten, en zoals ik daarom iemand zou willen zijn, die niets weet, niets wil, niets kan, niets vermag. Omdat het lichaam dood is om de zonden wil, omdat alles wat ik zou doen, bedrijven, uitrichten, denken, overleggen en tot stand brengen, niet uit God zou zijn, en daarom ook niet in God gedaan.

En als ik het nu eens tot verwerkelijking wil brengen, weldra is de wet des doods, de wet in mijn leden, in de weer. Daar overvalt zij mij met ongeloof - bij het geloof; met twijfel - bij de volle verzekerdheid; met zelfhulp - bij de Mahanaïm Gods; met wanhoop, alsof God dood was - bij het gebed in de Naam van Jezus; met angst, sidderen en versagen - aan de hand onzes Gods; met een vergeten van de almacht Gods en van Zijn beloften - als alle middelen mislukken, waardoor ik hun vervulling verwachtte; met moedeloosheid - bij de hulp Gods; met zwakheid - bij Zijn macht. Dan overvalt mij die wet met sterkheid, waar ik zwak wezen moet, dan weer met onbekwaamheid, waar ik Zijn wil doen moge; met eigenwilligheid, waar ik niet werk, met eigenwijsheid, waar ik niets doen moet; met eigenliefde of onverschilligheid, waar ik slechts zijn liefde erkennen zal. Of zij overvalt mij met de waan, dat ik iets ben, omdat ik Godes ben; met lust om te werken, waar ik in het geheel geen lust hebben moet dan tot datgene, waar God lust aan heeft; met onverschilligheid, bij de bestraffing, de erbarming en genade Gods; met een onophoudelijke inbeelding des harten en een daarhenen gaan in de sleur van dit leven, alsof ik niet onder de zonde verkocht ware, alsof niet waar was de wet uit de Mond des Eeuwigen, deze wet: „stof zijt gij, en tot stof zult gij wederkeren."

Deze wet, deze dood, dit af-zijn van God, deze vloek en deze verdoeming houdt mij gevangen, gebonden en geketend aan de wet van de zonde, die in mijn leden is; houdt mij steeds onder; zodat ik als een gevangene schuldig sta bij de wet van de zonde - de Wet Gods namelijk, zoals ze in mijn leden is - en dat ik niet anders kan, dan haar vleselijk uitleggen, vleselijk toepassen en vleselijk volbrengen datgene, wat zij geestelijk verstaan en gedaan hebben wil, gelijk het beantwoordt aan de Geest van de heiligheid. Zij houdt mij gevangen onder deze wet, waarbij ik, van de dood aangeklaagd, tegelijk met al mijn doen als „zonde" terechtgesteld ben. Doordat ik aan haar niet conform blijk te zijn, aan haar, die de dood en des doods buit niet verdragen kan, maar de vrijheid des levens in Christus Jezus wil. Doordat ik haar niet conform blijk te zijn, daar ik door mijn van-God-af-zijn des doods buit geworden ben. Zij

houdt mij gevangen, doordat deze dood mij prikkelt, om mij op de weg van de ellende te laten meeslepen - terwijl ik toch vreugde heb in de weg des heils - en nu zo mij naar die wet heenvoert, waaraan de zonde slechts haar kracht ontleend heeft, om mij bij de Wet, die ik liefheb, zó te stellen, dat ik met al mijn doen haar verwerpelijk moet voorkomen. Daar de Wet eeuwig en geestelijk is, ik echter vlees ben, zonde en des doods buit, vergankelijk stof.

Wat nu? In dit af-zijn van God, in deze dood; welks prikkel de zonde is, welk werk, welke daad zal daar uit mij voortkomen? Ja, het is waar, de wil Gods moet door mij gedaan zijn, geheel zoals God wil. Maar ziel de dood is daar. Hij ligt te velde in hinderlaag in mijn leden. En zodra er iets uit mij voortkomt, zoals het mij naar Geest uit het gemoed komt naar de Wet onzes Gods, daar zie ik mijzelf en al wat uit mijn gemoed komt naar de Wet onzes Gods reeds doorstoken door zijn prikkel, die hij gehard heeft bij de Wet - die ik, vleeselijk als ik ben, - steeds weer anders uitleg, als zij uitgelegd wezen wil. En zo voert hij mij geheel met wonden overdekt voor de rechterstoel van de Wet. Daarvoor echter moet ik mijzelf met al mijn werken van te voren reeds verdoemen, omdat de Wet mij levend, gezond en vrij wil hebben, maar niet gebonden in des doods macht, niet verwond door de prikkel des doods, wiens wet in mijn leden ik toegefallen ben door eigen schuld, daar ik niet gebleven ben in het verbond, waarin wij leven en heerlijkheid hadden onder God.

VERS 24.

Ik, ellendig mens! Wie zal mij verlossen van het lichaam dezès doods?

(Ellendig mens ik! Wie zal mij uitreddén uit het lichaam dezès doods?)

Ja, door eigen schuld ben ik een, prooi geworden van des doods macht. En dit lichaam, waarin ik mij bevind, wat is het anders dan een doden-geraamte, overplakt met vergankelijk vlees! Niet God heeft mij alzo gemaakt. Hoe geheel anders was ik als het schepsel mijns Gods. - Ik, ikzelf heb mij aan deze ellende, aan deze ijdelheid uit eigen vrije keus overgegeven; ik zelf heb mij zo gemaakt door vrijwillige overtreding: vlees, des doods eigendom, des duivels buit.

Wat is de korte inhoud en het vermogen van mijn gevoel aller moraliteit? Haat Gods en des naasten, een haten van mijn eigen heil; een onverzadelijke begeerte alles te beproejen, zoals de eigenliefde het voorschrijft. Wat is het vermogen van het verstand, van de kennis, van de onderscheiding van goed en kwaad? Mij een hemel in te beelden, waar God niet in is, en een weg van de genade die niets anders is dan de weg tot het geestelijk Sodom, waar ook onze Heere gekruisigd is. Wat is het vermogen van mijn wil, van mijn beschikking? Een oordelaar van de Wet te zijn, in plaats van een dader. Wat is de hang van heel mijn wezen? God en Zijn grote Naam steeds te vergeten; God in mijzelf op te sluiten, en mijzelf groter, beter, wijzer, voorzichtiger, verstandiger, machtiger, rechtvaardiger, heiliger, trouwer en waarachtiger te wanen dan God. Een heelal in mijn nietig hersengestel, dat door één beroerte mij waanzinnig maakt; een heelal in het enge hart, dat bij éne benauwdheid ophoudt te slaan; een heelal, God en wat Hij geschapen heeft, en zichzelf vervloekend in een zucht; een heelal, tegen Gods ordening zich verheffend met een ingebeelde eigen macht van heirscharen, en liever omkomend in de diepte van de zee, dan zich tot Hem te bekeren en zijn bevelen te doen!

En zulk een zal de Wet onderhouden?

Ellendig, armzalig mens die ik ben. Wat heb ik tot stand gebracht, wat breng ik tot

stand? Zegt het mij aan, wanneer gifkenners van de harten en beproevers van de nieren zijn: was het goed of was het kwaad?

Ach ijdelheid der ijdelheden is het, het een evenzeer als het andere. Alles, alles door mijn dood verpest; alles, alles voor de Wet verwerpelijk; verwerpelijk niet slechts, zoals zij geestelijk oordeelt, maar ook zoals zij in mijn leden is en zoals zij onze daden meet, met de maatstaf waarmede wij meten; verwerpelijk niet slechts naar hetgeen God zonde noemt, maar ook zoals wij de zonde als zonde erkennen. Want wij oordelen en kennen naar gelang wij Gods gerechtigheid erkennen. Maar slechts Een oordeelt altijd waarachtig.

Afgewerkte mens, die ik ben! Met hoeveel heb ik mij afgetobd, waarvan heiligheid mij de grond toescheen - en het was toch louter vlees. Hoeveel houdt mij bezig, wat mij Goddelijk te zijn toeschijnt - en het is toch slechts zonde!

Ellendig mens, die ik ben! Dat ik voor mijn God en Toevlucht mij tot alles zo onbekwaam gemaakt heb, dat ik in plaats van iets goed te doen, Hem steeds in de weg sta; Hem steeds tot last en tot een walg zijn moet, in plaats van tot lust en tot vreugde. Ach, niets doe ik voor Hem goed, alles bederf ik; het geringste, ook het onbeduidendste is mij niet toe te vertrouwen. Ik onnutte dienstknecht van de beste Meester. Steeds maak ik Hem moeite met mijn tegenstreven, arbeid met mijn misslagen.

Op duizenderlei wijze ervaar ik zijn liefde: hoe staat het met de mijne? Miljoen keer ervaar ik Zijn trouw: hoe staat het met mijn geloof? Hoe trouw en rein houdt Hij zich tegenover mij: hoe ziet het er met mijn trouw uit, met mijn kuisheid tegenover Hem? Overstelt zie ik mij met Zijn goedheid: hoe ziet het er uit met mijn dankbaarheid?

Ja, wat praten toch velen van de dankbaarheid, die zij elkaar als een wet voorhouden, om die naast het geloof te volbrengen. Hoe jammerlijk! Immers zijn ze zo ondankbaar, dat zij zich niet aan de goedheid Gods, aan de genade van Christus alleen durven toevertrouwen, maar zij willen nevens Christus op een besnijding der voorhuid steunen. *Terwijl toch de besnijdenis niets is en de voorhuid niets, maar de onderhouding van de geboden Gods.*

Ik ellendig mens! In een toestand heb ik mijzelf geworpen, waarin niets dan dood en verderf mij aangrijnst; waarin de duivel overal om mij heen is, als een brullende leeuw, en niet ophoudt te beproeven, hoe hij mij zou kunnen verslinden. Overal bedreigt mij gevaar van om te komen. In plaats van iets te kunnen doen, dat beantwoordt aan de Wet, zoals zij geestelijk is, vermag ik niet een gedachte te denken zonder zonde, niet het oog te openen zonder begeerte, geen voetstap te doen zonder overtreding, de hand niet op te heffen zonder misgreep. Op alles, onvoorwaardelijk op alles, heeft de dood, dat van God-af-zijn, dat missen Zijner heerlijkheid, invloed. In alles grijpt de vorst van de duisternis in, want niet met vlees en bloed, maar met des duivels machten is de hevige kamp, de verbitterde strijd. Hij heeft mij omsingeld met alles, wat zichtbaar is, en heeft alles zo in datgene, wat ik als mensen ben, geconcentreerd, dat hij zich van mijn ganse omgeving en van mijn eigen zijn, gelijk ik gewaarword, denk en handel - als van een lichaam bedient, om mij met duizend draden vast te houden in de dood waarin ik terechtgekomen ben, en om mij ver af te houden en weg te roven van God onze Vader en van onze Heere Jezus Christus, ons leven en ons heil.

Ach, hoe bodemloos is de diepte mijner verlorenheid! Allerwege om mij heen duisternis en doodsschaduw. Geen vonkje leven in mij, geen vonkje gehoorzaamheid; geen straal van licht, geen schijnsel van kennis van God, van Christus. In een afgrond heb ik mij gestort, waarin de dood niet ophoudt mij met de zonden te prikkelen, en met mij doet wat hem lust; in een afgrond, waarin de zonde

niet ophoudt mij te tiranniseren.

En nog meent u, dat mij mijn ellende niet erg aanvecht? Dat ik het zo nauw niet zou nemen met de Wet, omdat ik predik, ***dat men de Wet niet naast het geloof moet aan de hand houden?***

Ach, hoeveel duizend afmattingen en vermoeienissen heb ik doorgeworsteld, om van het lichaam dezes doods mij te bevrijden, om de leden op aarde zelf te doden, om het lichaam met zijn begeerlijkheden gekruisigd te hebben! Hoe ernstig verlang ik zelf naar het kindschap, en zie uit naar de verlossing van mijn lichaam. Hoe bezwaard zuchten wij in de tabernakel dezer inwoning, die op aarde is, verlangend, met de woonstede, die uit de hemel is, overkleed te zijn! Och, hoe lang zal het nog duren, tot ik Hem aanschouw Die mij Zijn liefde gegeven heeft.

Is het mij dan hetzelfde, of het lichaam van deze mijn dood, van dit mijn af-zijn van God, mij gevangen houdt of niet? Of ik in deze doods-kist ingekerkerd blijf, dan wel er uit verlost ben?

Nee, nee, God is mijn getuige, dat het mij daarom gaat, dat aan de Wet recht geschiede. Het is mijn innige begeerte, Hem te zien, gelijk Hij is. Ik buig mij voor Hem, die alleen heilig is en schreeuw: „wee mij, ik verga, want ik ben een mens, ik ben onrein van lippen." Ik val als dood ter aarde bij de aanblik Zijner heerlijkheid. Hij zou geheel in Zijn recht zijn, wanneer Hij mij voor eeuwig van Zijn aangezicht verwierp. Met verbrijzeld hart belijd ik voor Hem: „waaraan heb ik het te danken, dat U mij, mij, genegen bent en genadig? Wanneer zal ik Uw zaligheid ten volle beseffen?"

Ik ellendig, afgetobd mensenkind! Ik voel mij gedrukt, beangstigd, gebonden, verlamd, geheel machteloos, zonder hart, zonder moed. De ondoordringbare massa des doods maakt mij zelfs het oog te mat om op te zien tot Hem, in Wie mijn hulpe is. Als in golven van de zee worstel ik met de baren en stormen dezes doods, en worstelend zink ik nog dieper weg. Wie wijst mij de grond aan, waarop ik hier bestaan kan voor de eeuwige en onvergankelijke Koning?

Ach, hoe diep is het gevoel mijner smart! Mijn verbrokene en verbrijzelde beenderen, hoe luid schreeuwen zij, hoe luid schreeuwt het gevoel mijner vernietiging tot Hem op, wiens bevelen zoals ik ze in alles voor recht houd - ik vanwege mijn dood niet vermag op te volgen.

Waar is een einde aan zulke slavernij? Geen grond onder mijn voeten, dan de grond des verderfs; geen hoop, die gezien wordt, want al wat gezien wordt, is slechts hopeloosheid; alles is opgegeven en losgelaten, alle werk, alle doen, alle vrucht; - ik verscheur het alles zelf met eigen hand. De Wet is heilig, ik eer haar te hoog, dan dat ik haar iets zou willen aanbrengen; zij kan trouwens ook niet aannemen, wat uit het lichaam dezes doods voortkomt. Wie neemt het voor mij op, dat het, wat mij betreft, ten opzichte van de Wet in orde is? Wie trekt zich mijn lot aan, waar al mijn pogingen schipbreuk geleden hebben en voor de Wet als rebellie gevonnist zijn, sinds de dood recht op mij verkregen heeft?

Ik moet, ik moet er uit. Het moet volstrekt bij mij aanwezig zijn, wat de Wet wil. Het leven moet licht en lucht hebben en niet doods-verstikking. God zal Koning zijn en niet de dood. Christus zal Heer zijn en niet de duivel. De genade zal heerschappij hebben en niet de zonde. Wie is borg voor mijn ziel, dat de dood mij nog ten slotte niet geheel verslindt? Wie behoudt mij van de toorn Desgenen, wiens Naam verheerlijkt zijn zal midden in deze dood, waarin mij alles is als in een gevangenhuis, als ware ik zonder God? Gebogen, gekromd, en uit de diepste diepte uit, zucht ik hoog op. Het lichaam dezes doods is mij als een zware onbewegelijke grafsteen, waaronder ik machteloos door het woeden, benauwen en verscheuren mijner ellende begraven

lig. Wie is het, die zich mijn lot heeft aangetrokken? Wie heeft een hart, om mijn ellende door en door te voelen, mijn honger en dorst naar gerechtigheid te stillen? Wie bevrijdt mij uit de macht van mijn verlorenheid? Wie is hier?

VERS 25.

Ik dank God, door Jezus Christus onzen Heere.

(Door Jezus Christus onzen Heere, dank ik God.)

Hoop is er in deze hopeloosheid. Een hoop, die wel niet gezien wordt. Maar ook al zien wij het niet, wij verwachten het nochtans met lijdzaamheid. Voor mij, de grootste van de zondaren - en niet alleen voor mij, maar voor allen, die op Zijn goedheid hopen - heeft de hemel zich geopend. Nee, alles is niet uit en voorbij - zolang God leeft! Al maken ook dood en duivel, die mij in de macht van mijn verlorenheid vastgeklemd hebben, mij alles zo duister en droef, daar ik mij in de diepte van mijn goddeloosheid, van mijn van-God-af-zijn, gebonden voel, al blinkt ook in mijn doodsnacht niet een enkele straal van de verre hemel, ... *God heeft gezegd, dat Hij in de duisternis wil wonen.* De Heere heeft tot onze Heere gesproken: „Heers, totdat Ik Uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank Uwer voeten”

Ligt het gewicht van mijn derven van de heerlijkheid Gods als een rotsmassa rondom mijn hart; treedt mijn voet op een harde bodem zonder bodem; zie ik om mij heen niets dan angst en dood; gevoel ik in mij in het geheel geen kracht, in het geheel geen troost; keert zich mijn hart om van zielsnood, vrees en versagen; ja, is alles voorbij, omdat geen leven in mijn hand is, de zonde mij steeds bijligt ... *God is nog niet voorbij.*

Is het uit met mij; het is nog niet uit met God. Ben ik verloren en is het met mijn zaligheid ten einde? Die niet verloren gaat, is God en Zijn zaligheid behoudt in mijn verlorenheid het slagveld. Ik weet niet waar uit-, waar in te gaan. Maar dit weet ik: moet ik ooit omkomen, dan zal het woord gelogen zijn, *dat Jezus Christus in de wereld gekomen is om zondaren zalig gemaakt te hebben.*

Maar nu, hoe het ook met mij staan mag: *ik dank God door Jezus Christus onzen Heere.* Ik ben Hem welbehagelijk in de Geliefde.

Ja, ik dank God. Met de Wet is het in orde, zij is gehandhaafd geworden, zij wordt gehandhaafd - wonderbaar, gelijk des Heeren Naam *Wonderlijk* is. God heeft Gods gerechtigheid, die achter de Wet, als achter een sluier verscholen was, nu zonder Wet - hebbende nochtans getuigenis van de Wet en de profeten - ontsluit in het Evangelie van Christus. *Zijn gerechtigheid door het geloof van Jezus Christus over allen en tot allen die geloven.* Want bij God is geen aanneming van het aangezicht.¹⁶ Allen hebben gezondigd.

Maar, o diepte des rijkdoms en van de wijsheid Gods, die Hij ons heeft bekend gedaan in Zijn Evangelie! Juist onze ongerechtigheid stelde Gods gerechtigheid in het licht en bracht haar naar voren. Want zijn wij niet in Zijn Wet gebleven, toen Hij sprak: „van allen boom dezès hofs zult gij eten, maar van de boom van kennis des goeds en des kwaads zult gij niet eten.” Hebben wij het innerlijkste van de Wet, de liefde Gods en des naasten - het geloof - niet bewaard, maar door onze ongehoorzaamheid onszelf van God en Zijn heerlijkheid ontleedigd; zijn wij daardoor vlees geworden, en is des

¹⁶ Letterlijke vertaling van het Griekse woord, dat in Romeinen 2 : 11 door de Statenvertaling door „persoon” weergegeven wordt „Persoon” betekende oorspronkelijk „masker”, het uiterlijk aanzien, maar is in later tijd geworden tot een aanduiding van het meer innerlijke, zodat het thans op die plaats de bedoeling niet juist meer weergeeft. (Vert.)

vleses gezindheid: dood, Gods vijandin, en aan de Wet Gods niet onderdanig; kan het daarom ook niet haar onderworpen zijn, zodat vlees steeds meer tegen Gods gerechtigheid toorn, smarten, lijdt en er op los zondigt in zijn dood, zodat de zonde steeds verder voortraast, hoe meer haar de gerechtigheid ener wet wordt voorgepreekt en gehuicheld; is bijgevolg het geloof in God, het doen van wat Hem welbehagelijk is, het erkennen en beminnen van Zijn gerechtigheid voor het vlees ten een male onmogelijk: ... zo zij God gedankt, dat Hij desondanks zijn Raad heeft doen bestaan, en Zelf al Zijn welbehagen doet!

Hij Zelf heeft Zich een Geliefde gewonnen, een Knecht uitgekozen, een Heilige geroepen, een Man van Hem, die al Zijn welbehagen gedaan heeft, die Gods Wet in zijn ingewanden had; die Zijn gerechtigheid uitgesproken, Zijn trouw en waarheid niet verborgen heeft; die God verheerlijkt heeft en het werk voleindigd, dat God Hem te doen gegeven had; die Zijn Naam geopenbaard heeft de mensen, die God Hem uit de wereld gegeven heeft, toen Hij hun de woorden gegeven heeft, die God Hem gegeven had, uit welke woorden zij bekend hebben, dat al wat Hem God gegeven heeft uit God is.

God heeft Zich een Zoon gegeneerd, *die Hij uit Zichzelf gezonden heeft in de volheid des tijds, geworden uit een vrouw, geworden onder Wet, opdat Hij degenen, die onder Wet waren, zou hebben losgekocht en wij het kinschap daardoor zouden verkrijgen.* God was in Christus de wereld met Zich verwisselend.¹⁷ *God is geopenbaard in vlees, is gerechtvaardigd in Geest, is gezien van de engelen, is gepredikt onder de heidenen, is geloofd in de wereld, is opgenomen in heerlijkheid. Het Woord is vlees geworden en heeft in ons midden gewoond; en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van een Alleengeborene van de Vader, vol van genade en waarheid.* Hij heeft Zijn wil gedaan. Jezus is de Gezalfde, Hij alleen de Gezalfde, die Zichzelf door eeuwig Geest Gode onstraffelijk opgeofferd heeft. Jezus de Gezalfde is in vlees gekomen. Dit zijn waarachtige woorden, die niemand bedriegen. Gelijk wij kinderen aan vlees en bloed deel hadden, heeft Hij er ook op gelijke wijze deel aan gehad. En gelijk Hij in vlees gekomen is, heeft Hij Zich bewezen te zijn de waarachtige God en het eeuwige Leven.

Toen Hij in gelijkheid van zonde-vlees gekomen was, lag alles op Hem, wat vlees tot vlees gemaakt heeft. Onze verlorenheid, ons van God los, van-God-af geraakt zijn, onze vloek waarmede wij beladen zijn, ons derven van de heerlijkheid Gods, onze dood, onze zonden, het geweld van hem, die de kracht des doods heeft. De totale verdoeming en banvloek Gods, en de kracht van de Wet van de heerlijkheid van de eeuwige Majesteit, die vanwege onze ongehoorzaamheid, ons ongeloof, op vlees rustte. Hij, een opgegane Plant uit de hoogte, door het toetreden van Heilige Geest en door overschaduwing van de macht des Allerhoogsten, door een maagd uit geloof en onderwerping onder het Woord Gods ontvangen en geboren, de alleen Heilige. *God met ons;* gezalfd met des Heeren Geest, die op Hem was. Hij is het, door wie ik God dank. Want Hij heeft ons bezocht in ingewanden van de ontferming Gods en over ons, in duisternis en doodsschaduw gezetenen, heeft Hij geschenen, om onze voeten recht gericht te hebben in een vredeweg. Hij is de in vlees Gekomene; die, hoewel Hij de Zoon was, gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden. Door eeuwig Geest heeft Hij in zelf-ontlediging de gerechtigheid van Zijn God en Vader en Zich als de Zoon gehandhaafd. Zich gehandhaafd als Die, in wie God welgevallen had, als Dien, naar wie men had te horen, wiens woorden men had te gehoorzamen. Heeft Zich gehandhaafd als Die, die de wil Zijns Gods, het Hem welbehaaglijke,

¹⁷ Zó letterlijk volgens 2 Kor. 5:19, waar de Statenvertaling heeft „verzoenende”. (Vert)

altoos deed en in Zijn woorden bleef; als Dien, die in de Geest Zelf het Woord bij God was, hetwelk God is. Zó is Hij gebleven in de woorden Gods, steunend op hetgeen geschreven was, hetwelk, wyl Hij des Vaders wil deed, van Hem geschreven was. Terwijl nu God Hem als vlees verlaten moest; terwijl Wet en dood, af-zijn van God, duivel en wereld, terwijl de straf, die ons de vrede aanbrengt, welke op Hem was, met lijden van allerlei aard Hem overstelpte. Terwijl al het zichtbare, Zijn eigen vlees-zijn, ja de ganse leiding des Geestes het tegengestelde was, van wat de Wet en de profeten heerlijk van Hem gezegd hadden, hield Hij Zich aan de eer, de waarheid en de gerechtigheid Gods toonde daarin, dat Hij in het land rondtrok en allerwege goeddeed, het voor al de ellendigen geopende hart van de eeuwige ontferming, de macht Gods om de ziekheden des lichaams der ziel te genezen, de macht die Hij had. Omdat Hij Gods wil deed, zonden te vergeven, over alles te gebieden, hongerigen te verzadigen, doden levend te maken. Overal hield Hij Zich aan de waarheid van Zijn God en Vader, en nam alles goed op, wat van Godswege tot Hem kwam, hoewel de volvoering gepaard ging met tranen, zuchtingen en veel gebeden tot Dengene, die Hem van de dood verlossen kon. En al is Hij, vanwege de zwakheid des vleses, naar het vlees gedood, nochtans heeft Hij Zich juist voornamelijk daarin bewezen te zijn de Leidsman en Voleinder des geloofs. Want, hoewel Hij sterk had kunnen zijn, vanwege de macht Zijns Vaders, nochtans heeft Hij van die zwakheid, door welke Hij gedood werd, zich niet willen ontdoen, omdat het Hem daarom ging: Gode gehoorzaam te zijn tot in de uiterste schande, tot in de uiterste vervloeking, tot in de uiterste buitensluiting buiten het Rijk van de heerlijkheid Gods. En hoezeer ook Hij, de Levens-Toevlucht, gruwde van de dood, van het vernietigen waarmede de duivel vernietigt, Hij hield Zich in het geloof aan de wil des Vaders, zette Zijn ziel in tot een schuldoffer voor velen, want Hij werd gehoorzaam tot in de dood, ja de dood des kruises. Zó heeft Hij met het vergieten van Zijn bloed, waarmede Hij zijn ziel prijs gaf en Zijn leven uitgoot ter aarde, verzegeld, dat slechts „Hij in de hemel" rechtvaardig is.

Dat juist was de wil van de eeuwige Majesteit van de heerlijkheid van de soevereiniteit in de hoge, aan te tonen, dat Zijn Naam Ontfermer is, Zijn Naam alleen Heiland, dat Hij alleen rechtvaardig is, daar het Lam Gods de zonde van de wereld wegneemt, terwijl de oversten van de wereld Hem niet kennen, en allen Hem, de Heere van de heerlijkheid, miskennen. Ja, juist naar de tevoren bepaalde raad en voorkennis Gods moesten zij Hem terechtstellen, opdat eens voor altoos alle roem des vleses openbaar zij. Opdat des vleses wijsheid, macht, schriftgeleerdheid, Godsijver, religiositeit, liefde tot de Wet en de waarheid, politie-gerechtigheid, krijgsdiscipline en redelijkheid, zedelijkheid, liefde Gods en des naasten, dankbaarheid, heiligheid, vroomheid - en alle Gode gewijde offers des vleses - opdat ze alle openbaar zouden (zijn als datgene, wat ze zijn, als ongerechtigheid, als gezindheid des vleses, als dood, als vijandschap tegen God - en als een streven om in het vlees dien stand zich te huichelen en terug te winnen, waaruit wij in de dood zijn neergezonken, sinds wij niet onder God gebleven zijn in gehoorzaamheid aan Zijn woord: „gij zult niet eten van de boom van kennis des goeds en des kwaads".

Daartegenover heeft God nu door het Evangelie van Christus Zijn gerechtigheid getoond, hoe Hij recht doet, hoe Hij barmhartigheid bewijst, en hoe - waar de zonde bovenmate groot geworden is - nog geweldiger uit zijn ingewanden in Christus de genade uitstroomt over allen, die Zijn gerechtigheid liefhebben, die erkennen, dat het met hen, niet het vlees, uit is, dat vlees verloren en weg is en niets meer te zeggen heeft.

Zo staat dan nu Zijn gerechtigheid wonderbaar in het licht, gelijk Hijzelf het innerlijkste van de Wet - het geloof in Hem - gehandhaafd heeft, daarin, dat Hij Zijn

eigen Zoon niet gespaard heeft, maar Hem uit liefde van de gerechtigheid voor onze overtredingen heeft overgegeven, en opgewekt tot onze gerechtigheid. God was aldus in Christus en bracht een wereld tot vrede, doordat Hij in haar plaats trad en haar tot Zich opnam. Hem, die zonde in het geheel niet kende, heeft Hij „zonde" voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden: „gerechtigheid Gods" in Hem. Het vlees was zonde, omdat het vlees is. Toen nu Jezus Christus in vlees gekomen is, kwam Hij in onze ellende, zonden en dood. Zó liet God alle onze ongerechtigheden op Hem aanlopen, zó heeft God zijn Zoon gezonden, opdat vlees, zonde en dood - hetwelk alles des duivels wapenrusting is - aan Hem zou hebben uitgewerkt en uitgewoed. En dan terechtgesteld en uit het midden weggedaan zou zijn. Zo is dan onze zonde van ons weggenomen door het bloed Zijns kruises, onze oude mens met Hem medegekruisigd, de werken des duivels verstoord. Maar de dood kon Hem niet houden, omdat Hij Gods wil gedaan had. En daar de Wet van de gerechtigheid Gods, nadat wij van Hem afgeraakt zijn, niet slechts de dood des lichaams wil - vanwege de zonde, maar het leven des Geestes en - de opwekking van onze sterfelijke lichamen door zijn Geest, heeft Hij Hem, Jezus onze Heere, ook uit doden opgewekt, en heeft Hem heerlijkheid gegeven, opdat ons geloof en onze hoop op God zouden zijn. En zo zijn wij met Hem mede-opgewekt en mede-gezet in zijn heerlijkheid als mede-erfgenamen en mede-genoten van Zijn genade, van Zijn zegen, Zijn vrede, zijn zaligheid, zijn heiligheid en heerschappij.

Zo heeft Hij de gerechtigheid Gods gehandhaafd, zijn geboden bewaard; zo heeft Hij, de Rechtvaardige, voor onrechtvaardigen geleden, opdat Hij ons tot God gebracht zou hebben. En wij, Gode toegebracht, hebben in Hem, die ons Gode gekocht heeft met Zijn bloed, de hoop van de gerechtigheid des levens in Hem voor God. Gode en het Lam de zaligheid! Ik dank God door Jezus Christus onze Heere. Of al vlees en dood en duivel, of al het lichaam dezes doods ons hier alles vergallen, ons in alles beangstigen; zij zullen toch niets uitrichten. Tegen ons, die geloven, is geen Wet. Want, lofprijzend de eeuwige gerechtigheid, houden wij vast aan de wet des geloofs, gelovend dat, daar wij niet Christus gestorven zijn, wij ook zullen mede-leven met Hem, Christus Jezus onze Heere. Die midden in de dood Zijn eigendom handhaven zal naar het voornemen van de genade van Hem, die degenen, die Hij heeft vóórgkend, ook tevoren mede in dezelfde gestalte heeft gesteld *als het beeld Zijns Zoons, opdat Hij een Eerstgeborene zou zijn in het midden van vele broederen. Die Hij echter te voren verordineerd heeft, die heeft Hij ook geroepen. En die Hij geroepen heeft, die heeft Hij ook gerechtvaardigd. En die Hij gerechtvaardigd heeft, die heeft Hij ook verheerlijkt. Zo God dan vóór ons is, wie zal tegen ons zijn?*

Waar wij vasthouden aan dit woord, zal gelogen hebben al het zichtbare, de dood met zijn prikkel, de zonde met haar macht - en slechts waarachtig zijn het eeuwig Verbond, welks Borg Jezus is, naar welk Verbond Hij Zich erbarmt diens Hij wil. Zoals Hij gezegd heeft: „Ik zal genadig zijn, dien Ik genadig ben, en zal Mij ontfermen, diens ik mij ontferm". Ellendig mens ik! Wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods. Terwijl anderen naar hun verleidende leringen dat lichaam proberen op te sieren, verlang ik vurig naar de verlossing uit dit lichaam, dat niets dan zonde en in des doods macht is. Mogen anderen er op uit zijn, God te danken voor wat ze zich verbeelden te zijn, terwijl zij zichzelf als geestelijk voordoen om het lichaam te sparen, en in allerlei soort van eigenwillig wandelen een hoge borst op zetten, waarmede ze de Wet als vleselijk behandelen. Ik dank God door Jezus Christus onze Heere; door Hem onzen Heere ben ik, zo vleselijk als ik hen, zo verkocht onder de zonde als ik ben, Hem aangenaam. Juist voor dat en voor niets anders wil ik gehouden zijn.

Door het geloof laten wij de Wet gelden, gelijk God haar gehandhaafd heeft. En evenals ik Zijn gerechtigheid heb erkend en geloofd, dank ik God door Jezus Christus onzen Heere, de Heere onzer gerechtigheid. Als ik nu het „doe dat" nevens het geloof zou willen aan de hand houden, om daarnaar het doen te bepalen, dan zou ik mij aan Zijn werk vergrijpen en Zijn gerechtigheid verloochenen. Verloochenen zou ik de alleen-geboren Zoon Gods; verloochenen, dat Jezus Christus in vlees gekomen is; smaden zou ik de arbeid Zijner ziel en zijn gehoorzaamheid tot de dood; smaden zou ik de genade en de vrede bij God, die Hij voor ons verworven heeft; ik zou de Geest van de heiligheid smaden, door welken Hij de geboden des Vaders gedaan heeft ten bloede toe, en naar welken Hij verordineerd is te zijn een Zoon Gods in macht uit doden-opstanding; ik zou niet erkennen, dat de Wet geestelijk is, zoals God haar gehandhaafd heeft en handhaaft overeenkomstig de heiligheid en heerlijkheid des Heeren. Gelijk zij echter geestelijk is, zo erken ik haar; stem haar toe, dat zij rechtvaardig is, heilig en goed; sta verwonderd over haar schoonheid, pracht en volkomenheid en heb mede vermaak in Gods Wet. Maar vanwege mijn van God-afgeraakt zijn, vanwege mijn verlorenheid, vanwege de zonde, is het mij - ofschoon ik haar gelijk ik „voor Christus in wet" ben, hoogacht - onmogelijk, nevens het geloof het „doe dat" aan de hand te houden.

VERS 26

Zo dan, ik zelf dien wel met het gemoed de Wet Gods, maar met het vlees de wet van de zonde.

(Zo dan, zelf dien ik met het gemoed wel Gods Wet, met het vlees echter een zonde-wet.)

Dat is nu de, uit het tot nu toe gezegde, getrokken slotsom, zoals ik het ge uit mijn ervaring meedeel. Zelfs ik - en ik hoop dat u de genade Gods jegens mij, welke met al de rijkdom van de goedheid in Christus Jezus in mij is, bekend zult hebben; want al hebben ook de valse apostelen veel, waarmee ze pronken, ik heb veel meer. En zijn zij besneden, ik ook - zelfs ik, Paulus, een dienstknecht Gods en een apostel van Jezus Christus, zelfs ik dien wel met het gemoed een Wet Gods. Ik dien haar zo, dat, gelijk ik Zijn gerechtigheid bekend heb, ik ook het rechtvaardige, het goede, het loutere, het Gode-waardige van een Wet Gods erken, en dat ik daaraan gehouden ben, zoals zij de liefde Gods en des naasten gebiedt en zoals zij elke begeerte naar dat, wat tegen de Wet is, verbiedt. En niet slechts erken ik het in de diepste grond mijner ziel, maar ook is mijn hart daartoe geneigd en daarheen getrokken. En daarom ben ik - al mag het dan ook een knechtelijke bijmaak hebben. Maar ware vrijheid bestaat toch slechts in gehoorzaamheid aan de Allerhoogste - als een slaaf aan zijn heer, als een knecht zijn meester, aan de Wet mijns Gods onvoorwaardelijk dienstbaar, om alles te willen, wat zij gedaan hebben wil. Zo dien ik haar met het gemoed, met de verlichte ogen des verstands, die mij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus gegeven heeft, om bekend te hebben de onnaspeurlijke rijkdom van Zijn ontferming over mij in Christus Jezus, - bekend te hebben de heerlijkheid van Zijn Naam en de eeuwigheid van zijn liefde en trouw tot mij. En gelijk Hij het waard is, dat Zijn wil geschiedt op aarde gelijk als in de hemel, zo is het mij leven en vreugde, zijn wil te doen, omdat Hij God is. Ja, met verbrijzeld en verbroken gemoed, dat Hij geheeld heeft, beken ik: het is mijn enige eeuwige zaligheid, al het zichtbare en alles, wat onder de zon is, als ijdelheid van de ijdelheden hier weg te werpen, en voor schade te achten bij de overheerlijke kennis van Jezus Christus onze Heere, en in Zijn Wet gebonden te

blijven, gelijk Hij mij in Zich gebonden heeft om zijn wil te doen. Dit „Gods Wet dienen met het gemoed" heeft zijn grond in de bestrijding van de voorhuid des harten, in de belijdenis van de Naam Gods en van Zijn heerlijkheid, in het mens-zijn van de genade van Jezus Christus, de Heere van de heerlijkheid, en van de liefde Gods. Slechts hij, die de Geest van Christus heeft, heeft het en kent het. En het regeert overal, waar het is, in de deemoed van de verbrijzeling, in de erkenning, dat het met vlees uit is en voorbij. En het is een geheel vrijwillige dienst uit tucht en eerbied, uit geloof aan Gods recht en waarheid.

Meent nu misschien iemand aan het „doe dat" daarmee voldaan te hebben, dat men aldus Gods Wet dient, die zou de afstand niet kennen tussen hem, die dient, en Hem, die gediend wordt, en die vanwege zijn heiligheid niet slechts met het gemoed, maar met de gehele mens - hij mag dan van-God-af geraakt zijn - wil gediend zijn. Dit juist ervaar ik tegenover diezelfde Wet Gods, welke ik dien met het gemoed, dat ik vleeselijk ben, onder de zonde verkocht; waaruit het voorkomt, dat de Wet mijn dienst, waarmede ik met vrijwillig gemoed haar gediend heb, toch niet als van de Wet gelijkvormig goedkeuren kan, omdat ik haar dien in de banden des doods, van de zonde, des wederstrevens van de zijde des vleses, en van de ongehoorzaamheid, waaronder ik door de Wet besloten ben, sinds ik gegeten heb van de boom van de kennis des goeds en des kwaads. Daarom kan ik de Wet niet zonder zonde dienen; want zij veroordeelt vanwege haar geestelijkheid mij en mijnen dienst als zonde, sinds ik tengevolge van mijn van-God-af zijn Zijn heerlijkheid derf, in welke de Wet alles gedaan weten wil; veeleer vind ik allerwege, daar ik vleeselijk ben, tegenover en tegen mijn dienen, de wet van de zonde, die alles tot zonde maakt, ofschoon ik haar met het gemoed dien naar God.

Waar nu alzo deze „dienst met het gemoed" van de Wet niet genoegzaam is; wat wilt ge u - terwijl u deze „dienst met het gemoed" kent, en daarin dient in waarheid en goed vertrouwen, dat slechts Gods geboden bij u gelden - wat wilt ge u laten verleiden door dezulken, die u angstig pogen te maken voor de verdoemenis en u wijs maken: „men moet zich laten besnijden, anders kan men niet zalig worden". En zou ge u dus willen laten verleiden naar vlees te wandelen, u te laten besnijden?

Meent u daardoor een plechtig verbond in uw vlees opgericht, een zegel ingedrukt te hebben, dat u niet meer de lusten des vleses, maar de bevelen Gods doen zult - zo wilt u veel, zoekt veel, en laat u veel last opleggen. Heden moet het zo gaan, morgen weer anders; heden hebt ge het er niet goed afgebracht, morgen moet het beter gaan; - en steeds weer moet het alles bij elkaar door verzoening weer goed gemaakt worden. Het gevolg zou zijn, dat ge u elkaar dagelijks, wekelijks, maandelijks, jaarlijks onder een vleeselijk verbond, onder eed en plicht laat stellen; onder de eed van voornemens, plichts-indrukken, heiligingsregels, vleses-kastijdingen, voorzichtigheidsmaatregelen, liefdes-geboden, werk-kritiek, viering van dagen, knechtschap onder valse apostelen, en van eigenwillig u onthouden van wat God geschapen heeft, opdat wij het met matigheid en dankzegging zouden genieten. En op deze wijze zou u alle geboden Gods, en het bloed des Nieuwen Testaments onder de voet trappen, zou u de Geest van genade in welken u geheiligd was, smaadheid aandoen, terwijl men u wet op wet, regel op regel, gebod op gebod voorschrijft.

Ach, mijn geliefden, ik heb u voorgehouden, hoe het met ons staat ten opzichte van de Wet. Ik heb u voorgehouden, hoe het met de Wet gesteld is. Hiermee zullen wij wel moeten ophouden, dat wij de zonde veroordelen, doden, of haar meester worden in het vlees. In Eén is dit geschied, in de Zoon Gods, toen Hij in vlees gekomen is, Jezus Christus, die het innerlijkste van de Wet vervuld heeft. In Zijn vlees is zonde, duivel

en dood terechtgesteld. Zó heeft de God aller gerechtigheid tegenover onze ongerechtigheid Zijn gerechtigheid, tegenover onze zonde Zijn genade aan de dag laten komen. *En wie gelooft in God, die de goddeloze rechtvaardigt*, die is rechtvaardig; het geloof wordt hem tot gerechtigheid gerekend. De Wet heeft ten doel de weldaad van Christus. Het doelwit van de Wet is Christus voor een iegelijk, die gelooft.

Wie nu uit het geloof van Jezus is, die houdt het „doe dat" niet aan de hand om zich van de zonde los te werken; want dat streven is zonde. En het is het bedrog van de zonde, wanneer iemand meent, dat hij wat zal, moet, kan, met hulp van de genade van Christus. Dat hij niet zó vleeselijk is, niet zó onder de zonde verkocht, als ik het u van mijzelf beschreven heb. En meent, dat hij nog het „doe dat", juist omdat het geestelijk is, met zijn doen te vervullen heeft, en niet door het geloof van Christus alleen.

Is hij zoon, zo is hij erfgenaam en niet knecht; slechts die door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods. Juist de kennis van de geestelijkheid van de Wet en van ons van-God-af geraakt zijn, drijft de ziel uit, om nergens rust of vrede te hebben, voor zij weet, dat het tussen haar en de Wet in orde is, naar de Geest van de heiligheid. En het staat met ons recht, het is met ons in orde ten opzichte van de Wet, wanneer wij geloven, altoos door geloven, slechts geloven - dat wil zeggen: niet naar vlees wandelen en theologiseren, maar naar Geest wandelen. Wanneer wij geloven, dat wij gemeenschap hebben aan Hem, Wiens dood ons van de zonde-af-zijn, Wiens opstanding ons leven, dat wij Gode leven, en des doods dood is. En dat wij gemeenschap hebben aan Hem, Die God voor ons tot zonde gemaakt heeft, en in wie de zonde zó voor Gods ogen terechtgesteld en bedekt is, dat er geen zonde meer overig is in Zijn Jacob; dat wij gemeenschap hebben aan Hem, die door Zijn geloof, waar Hij Zich Gode onstraffelijk opgeofferd heeft door eeuwige Geest, de Wet zó vervuld heeft, dat het recht van de Wet vervuld wordt juist in dezelfde Geest des geloofs van Christus.

Wie deze Geest heeft, die is Zijn eigendom. Wie Zijn eigendom is, heeft Zijn vrucht, de vrucht des Geestes, Zijn heiliging en het einde het eeuwige leven. Tegen dezulken is er geen Wet. Wanneer u Zijne bent, dan zult u geloven, dat u de oude mens met zijn werkzaamheid uitgedaan hebt. En wie het gelooft, die gelooft het. Wie Christus geleerd heeft, die is in Hem geleerd, gelijk het Waarheid in Jezus is, dat hij vernieuwd wordt aan de Geest zijns gemoeds, en dat hij de nieuwe mens aangedaan heeft, die naar God geschapen is in gerechtigheid en volkomenheid van de Waarheid.

“Zo iemand wil deszelfs wildoen, die zal van deze leer bekennen of ze uit God is, dan of Ik van Mijzelf spreek”.

Leerrede over Romeinen 7:14

Inleiding

Door de hele Heilige Schrift heen wordt door de Evangelieprediking Gods wet in haar onwrikbaarheid bevestigd. In het Nieuwe Verbond is haar openbaarmaking echter zo veel te geestelijker, omdat de schaduwen verdwenen zijn, en het tegenbeeld en het wezen van hetgeen er te doen was, zonder het deksel van Mozes, er nu bij staan. Dat de wet heilig is, en rechtvaardig, en goed, dat wordt nu eerst recht openbaar, nadat Hij, Die de wet op Sinai gegeven had, haar ook zelf vervulde, en daardoor de Zijnen vrijmaakte van de Wet. (Rom. 7: 6.)

En toch laat Christus ook nu onder het Nieuwe Verbond de wet prediken, en in haar volle geestelijkheid onthullen:

1. Opdat, nadat Hij is gekomen en gepreekt, *er niemand is, die op de dag van de oordeels iets zal hebben, om zichzelf te verontschuldigen*. En met betrekking hiertoe staat er geschreven: “Hoe zullen wij ontvlieden, indien wij op zo grote zaligheid geen acht nemen?” (Hebr. 2:3; 12:25.) en opnieuw: “Heden, indien u Zijn stem horen zult, zo verhardt uw hart en niet!” (Hebr. 3: 7, 8.) en opnieuw: “Jeruzalem! Jeruzalem! gij, die de Profeten doodt, hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeenvergaderen, en u hebt niet gewild!” (Matth. 23:37, 38.)
2. De wet wordt gepreekt, *opdat al praatchristenen en vrome huichelaars met hun farizeïsche trots*, al waren zij iets meer dan andere in het Koninkrijk Gods, als maakten zij zich met hun deugden bij Christus verdienstelijk, *de mond gestopt zal worden*, zoals ook de mond van alle vlees. En opdat de hoge heiligen, die op hun werken roemen, te schande gemaakt worden, omdat zij zeggen, dat zij niet op hun werken roemen. Tegen hen heet het: “Voorwaar zeg Ik u: voor zoveel u dit een van deze minsten niet gedaan hebt, zo hebt u het Mij ook niet gedaan;” en deze zullen gaan in de eeuwige pijn (Matth. 25:40, 45), en: “Strijdt, om in te gaan door de enge poort. Want velen, zeg Ik u, zullen zoeken in te gaan, en zullen niet kunnen” (Luk. 13:24). Het is de brief van de apostel Jakobus, die deze voornamelijk aantast.
3. De wet wordt gepreekt, opdat *aan deze en geen de bedeksels van schande en het mom van Godzaligheid van het gezicht geworpen wordt*, die terwijl hij, ja, naar waarheid beweert: “De Christen is niet meer onder de wet, maar onder de genade, en heeft een eeuwige vrijheid van de wet en een volmaakte gerechtigheid en heiligheid in Christus”, met stijve nek, vermetel en brooddronken, zijn grond maakt van Zijn wegen van de leer van de eeuwige verkiezing. En daarop los zondigt en naar het vlees wandelt in zijn onreine lust, alsof hij geen kwaad gedaan heeft. Óf hij werpt de schuld op zijn oude mens, op zijn onmacht, op God, op de Wet, op zijn boos hart op zijn lichaam, op de duivel, op zijn naaste, op de noodzakelijkheid, op zijn diep bederf. Óf hij maakt van de genade en van de lieve Heere Christus een pijnstillend middel, om de ogenblikkelijk ontwaakte consciëntie tot gerustheid te brengen. In plaats dat

hij belijdt: “Ik, ik, ik heb tegen U alleen gezondigd, en gedaan dat kwaad is voor Uw ogen, en veroordeel mijzelf. “

Óf hij beroemt zich zijn eeuwige verkiezing, maar loochent de wedergeboorte, de inwoning van de Heilige Geest en de verrijzenis van het vlees.

Óf hij veracht het geschreven Woord, en buigt hieronder de hals niet, hij wringt het en draalt zoals hij het graag wil hebben. Terwijl men behoorde te beven en rillen voor Gods Woord en de heiligheid van ‘s Heeren wet. En de gerechtigheid van God, ten koste van en met veroordeling van zichzelf te erkennen, met de klacht van een gebroken geest: “Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods?” En toch God dankende door Jezus Christus onze Heere;

Óf hij verloochent Christus om een handvol genot van het ongelooft, terwijl hij muggen uitzuigt en kamelen doorzwelgt. Hij jaagt niet de heiliging na, zonder welke niemand de Heere zien zal; zoals geschreven staat in de 50ste Psalm: “Maar tot de goddeloze zegt God: wat hebt u mijn inzetten te vertellen, en neemt Mijn Verbond in uw mond, dewijl u de kastijding haat, en Mijn woorden achter u henen werpt; als gij een dief ziet, zo loopt u met hem, en uw deel is met de overspelers, uw mond slaat u in het kwade, en uw tong koppelt bedrog. Gij zit, u spreekt tegen uw broeder, en tegen de zoon uwer moeder geeft gij lastering uit. Deze dingen doet gij, en Ik zwijg; u meent ten enenmale, dat Ik ben gelijk gij? Ik zal u straffen, en zal het u ordentelijk voor ogen stellen. Verstaat dit toch, gij Godvergetenden, opdat Ik niet verscheure, en niemand redde. Wie dankoffert, die eert Mij, en dat is de weg, dat Ik hem het heil Gods doe zien.”

Daarom heet het: “Dwaalt niet, God laat Zich niet bespotten; zo wat de mens zaalt, dat zal hij ook maaien. Wie in zijn zelfs vlees zaait, die zal van het vlees verderfenis maaien.” “Vermaant elkaar al dagen, zolang het heden genaamd wordt, opdat niet iemand uit u verhard worde door bedrog van de zonde. “ (Hebr. 3:13) “Dat niet iemand zij een hoereerder of een onheilige, gelijk Ezau, die om een spijsje het recht van Zijn eerstgeboorte weggaf. Want hij vond daarna geen plaats van de berouws, hoewel hij haar met tranen zocht. (Hebr. 12: 1417; vergelijk 2 Kor. 7: 1; 2 Petrus 3: 11; Titus 1:1016.) “Want indien degenen, die door de kennis onzes Heeren en Zaligmakers Jezus Christus de besmettingen van de wereld ontvloden zijn, in dezelve weer ingewikkeld en van dezelve. overwonnen worden, zo is met hen het laatste erger geworden dan het eerste. “ (2 Petrus2: 20; vergelijk Hebr. 3:12;1 Kor. 10: 9; Hebr. 6: 47;10: 26, 27.)

4. De wet wordt gepreikt *opdat tegen hen al het getuigenis afgelegd worde, dat zij naakt zijn* (dat zij Christus niet hebben aangetrokken) *en bij al hun Christelijke werkzaamheid en liefde, dood zijn in zonden. En dat zij vervreemd zijn van het leven van de Geest uit God in Christus Jezus,* (1 Kor. 13:18; 1 Joh. 3:9.) van diegenen die zich voorwenden dat zij christenen zijn omdat zij gedoopt zijn, tot lidmaten aangenomen, ten Avondmaal gaan, en zichzelf opofferen, opdat het Koninkrijk van God uitgebreid worde. En van diegenen die zich zo op Gods liefde verlaten, met hun bekering van de grove tot de fijne wereld, van de duivel tot zeven duivels, van de wellust tot de kloosterheiligheid, van de dansvloer tot de trappen van de predikstoel en tot de wereld van traktaten, beoefeningsleringen, moraalstelsels en diegenen die christelijkheid en allerlei eigenwillige geestelijkheid overdenken. En van hen die zich bekeren van het liberalisme tot de mis, tot het antichristendom van het westelijk Europa, tot van de Heere oude altaren, maar waarop men zijn eigen zonnebeelden heeft opgericht.

En opdat deze onder hen, die onder het zegel van de verkiezing liggen, uit hun paradijs van christelijk doen en laten, (geest)drijfverij en een vermeend het goed te

hebben en er wel bij te staan, worden uitgedreven, en van de zandgrond van hun eigen lopen en willen af en naar de Rotsteen Christus gejaagd worden. (Gal. 3:19 en 24; Rom. 3: 20; 2 Kor. 3) Daarom heet het: “Waakt op, u die slaapt, en staat op uit de doden, en de Christus zal over u lichten!” (Ef. 5:14.) “Onderzoekt uzelf, of u in het geloof zijt, beproeft uzelf. “ (2 Kor. 13:5.) “Wie de Geest van Christus niet heeft, die is de Zijnen niet. “ (Rom. 8:5.) En hier is de wet een woord van macht, hetwelk doodt, maar de Geest maakt levend.

5. De wet wordt gepreekt opdat *een arme zondaar, die zijn zonden met een treurend gemoed erkent, zijn onmacht recht levendig gevoelt.* (Rom. 7:5) En opdat hij, terwijl het tot hem komt: “Bekeer u, en geloof het Evangelie, laat u met God verzoenen”, aan het bidden gaat: “Bekeer u mij, zo zal ik bekeerd zijn! Leer u mij wat geloven is, wees mij genadig en ontferm U mijner, geef mij handen, dat ik het aanneem, komt U in mij, dan heb ik U! Hier hebt U mij, leer mij Uw welbehagen, o God!” Hier is het een woord, dat de hoogten neer drukt, en Gods genade verheft.

6. De wet wordt gepreekt opdat *de verootmoedigde ziel haar zaligheid geheel en al in de handen van de barmhartige God en Zaligmaker overgeeft.* En hier wordt zij, wanneer er staat: “Werkt uws zelfs zaligheid met vrezen en beven”, zo teer en liefelijk getroost met wat er volgt: “Want het is God, Die in u werkt beide het willen en werken naar Zijn welbehagen. “

En opdat een aangevochtene en menigvuldig geplaagde ziel in Christus zich verbergt, om door Hem en in Zijn macht bewaard te worden door het geloof tot de zaligheid, terwijl het tot haar komt: “Volhardt in het goede. Wie volhardt tot het einde, die zal zalig worden.”

7. Ten laatste: de wet wordt gepreekt, opdat wij allen, voor zoveel wij in één Geest roepen: “*Abba!*”, *geheel vervuld worden met dankzegging en aanbidding.* Terwijl wij het inzien en het ondervinden, hoe Christus, Die het einde van de wet is (tot rechtvaardigheid een iegelijk, die gelooft), de wet zelf heeft vervuld, en ook als zodanig het recht van de wet in ons vervult. (Rom. 8: 4) Zodat de Vader ons zó aanziet als hadden wij nooit enige zonden gedaan of gehad (voor zoveel wij zulke weldaad met een gelovig hart aannemen). Terwijl wij in onszelf hoe langer hoe meer zonde en ellende gewaarworden, en onszelf aanklagen als verdervers van onze jeugd af aan, maar dat toch de Vader ons in Christus Jezus, Zijn Zoon, voor Zijn lieve dierbare kinderen houdt, en ons in Hem aanziet als geheel en al rechtvaardig, heilig, rein en volkomen, zonder vlek of rimpel.

En zo laat dan iedereen van ons vrijmoedig zeggen, uit kracht van de waarheid Gods en van het getuigenis van de Heilige Geest in ons: “Ik ben heilig en rechtvaardig”, hoewel ons geweten ons aanklaagt, dat wij zonder ophouden tot al boosheid geneigd zijn.

Dit laatste klinkt menigeen vreemd in de oren. Want hij mag graag heilig en vroom zijn, en iets van die heiligheid in zich gewaarworden, dan kon hij, zoals hij meent, het weten, of hij deel aan Christus had. Omdat hij echter zo veel zonden in zich blijft zien, gelooft hij de Heiland van arme zondaren te onrein en te onwaardig en te vleselijk, en te veel onder de zonde verkocht te zijn, dan dat de heilige en rechtvaardige God met Zijn grote genade tot zo'n ellendige Zich zou neerlaten, of hij vreest; dat hij nog eens de hel weer in de kaken zal vallen. Er zijn er zodanige, die dag aan dag in de waan verkeren, dat zij toch hun zandkorrels dienden bij elkaar te dragen, om de berg van hun heiligheid hoog op te tasten, maar de een dag voor, de andere dag na blaast de stormvlaag van zonden deze zandkorrels weer weg. Dan zitten zij in een hoek, en wenen, en beginnen van voren af aan, en geven het niet op, of het hun mocht

gelukken. En zodanige zijn de meesten van ons. Want de eigengerechtigheid zit diep, zeer diep, en de oude monnik weet van geen sterven, zolang wij leven.

Daarom hebben wij ons voorgesteld, onder de leiding van de Geest Gods, Die de harten en nieren beproeft, in al oprechtheid te beschouwen:

het bestaan van de christen, gerechtvaardigd en geheiligd door het bloed van Christus en van alle zonden afgewassen.

Tekst: ROMEINEN 7: 14.

“Want wij weten, dat de wet geestelijk is. Maar ik ben vleselijk, verkocht onder de zonde.”

Wanneer wij op het verband van dit vers met de voorafgaande letten, dan is het volgende daaruit duidelijk. Wij moeten eens voor altijd óf door verdienste óf door genade leven; door de hele wet of geheel door Christus; wij moeten het geheel met onze vroomheid en werken of geheel met Christus houden. Onder wie wij staan, diens geheel eigendom zijn wij. Het betaamt ons, dat wij de óf een óf de andere toebehoren, anders zijn wij ontrouw. Houdt een echtgenote het met een andere man, terwijl haar eigen man leeft, dan is zij een overspeelster; is haar man gestorven, dan is zij geen overspeelster, als zij een tweede man trouwt. Zo zijn wij dan ook overspelers, als wij menen, dat wij voor het een deel door onze vroomheid, en in een ander opzicht door Christus zou kunnen leven. Maar daarvoor zullen wij het houden, dat de wet ons gestorven is, die wij rechtmatig begraven hebben, en dat wij van de wet ook gestorven zijn, aangezien zij ons ten dood geworden is. Dat wij niets meer met dezelve uit te staan of te doen hebben, nadat wij van Christus geworden zijn, Die, opgewekt van de doden, ons met Zich omhoog in het eeuwige leven in triomf heeft binnengebracht. En ons voor altijd van de wet vrijgemaakt en verlost heeft. Onze eerste man (de Wet) was wel goed, maar wij konden niet lang bij hem huishouden. Want wij leerden hem nauwelijks kennen, of hij verbood ons alles. En hij kondigde ons vloek en dood aan, voor zover wij niet een volkomen gehoorzaamheid ten toon spreidden. Toen werd er in ons allerlei begeerte gaande naar dat alles wat ons ontzegd was. De wet strafte dit als zonde; toen werd de zonde, dit straffen niet duldende, bovenmate slim en zondigende. De Wet, waarbij wij hadden kunnen leven, indien wij niet begeerd hadden, hield woord, vervloekte en verdoemde ons; daarop nam ook de zonde een begin met tegen ons te razen, woedde hevig in ons, en bediende zich toen van de eerste man, de Wet, die op zichzelf goed was, om ons dood te slaan.

Daar lagen wij dan dood voor de huisdeur van de Wet. Ziet! Toen kwam er een Ander voorbij, Die maakte ons levend, reinigde ons van ons bloed, en nam ons met Zich een in Zijn Huis, om daarin eeuwig te wonen. Zo zijn wij nu met een andere Man getrouwd, Die ons niets weigert, maar alles geeft. En wat van de vorige man was, hetzij dan vroomheid of heiligheid of wat er ook tot de wet behoort, kunnen wij nu evenmin gebruiken als volwassenen hun kinderschoenen.

Maar toch blijft de vorige man op zichzelf goed, en hij had er recht toe, dat hij ons al begeerte ontzegde, omdat onze eerste ouders ons onder die voorwaarde, waarin wij, evenals zij, getoond hebben in te stemmen, hadden uitgehuwelijkt. Maar noch wij, noch onze eerste ouders zijn deze voorwaarde nagekomen. De zonde kwam er tussen, en zegt Paulus nu verder, “de zonde, opdat zij openbaar zou worden, hoe zij zonde is, heeft zij mij door het goede de dood gewerkt, opdat de zonde bovenmate zondigende werd door het gebod.” En hierop laat hij volgen: *“Want wij weten, dat de wet geestelijk is, maar ik ben vleselijk, verkocht onder de zonde.”*

Deze drie gezegden:

- I. Want wij weten, dat de wet geestelijk is,
- II. Maar ik ben vleeselijk,
- III. Verkocht onder de zonde,
leveren vanzelf aan onze aandacht even zoveel rustpunten op.

I.

“Want wij weten, dat de wet geestelijk is. “

Zo spreekt de Apostel. En hierin doet hij het des te meer uitkomen, hoe de zonde bovenmate zondigende wordt door het gebod. Want de wet handhaaft niet alleen de uiterlijke letter, maar staat ook zonder toegeven op elke tittel en jota, zoals zij geestelijk wil begrepen en toegepast worden. Zij wil niet alleen uiterlijke werken, uiterlijke gerechtigheid en heiligheid, wat in burgerlijke handel en wandel vanzelfsprekend is. Zij wil niet alleen dat wij niet daadwerkelijk echtbreken, moorden en stelen. Zij eist niet alleen, dat wij dit of dat niet doen of vermijden. Zij vordert niet alleen heiligheid van handen, van voeten, van ogen en van de hele mens. Ja, zij verbiedt niet alleen de begeerte, maar zij beveelt en voert het opperbevel met een ijzeren staf, en dreigt verschrikkelijk: u zult, u zult niet. Zij wil boven alles, dat wij uit eigen vrije wil en met eigen krachten snel en volkomen bereid zijn alles zo volbrengen, als zij het ons iets oplegt. Zij wil, dat wij haar gedurig naar de ogen en op de handen zien, en ons daar ijlings heen begeven, waarheen zij haar gebiedende wenken laat gaan; dat wij alles wat zij begeert, uit de grond van het hart met lust, volkomenheid, vriendelijkheid en liefde ten uitvoer brengen. Zij wil, dat wij God, als de levende God, hartelijk vertrouwen, in Hem geloven, Hem liefhebben, boven alles eer n en vrezen, en dat wij van helen gemoede Hem gehoorzamen uit enkel eerbied en dankbaarheid. Zij wil dat wij geheel en volkomen heilig en rechtvaardig naar verstand en wil voor Zijn aangezicht wandelen, zonder morren, zonder tegenspraak; dat wij al het boze van harte schuwen en onze naaste, en was het ook onze vijand, innig liefhebben en kuis, eerlijk en vroom met hem leven.

In één woord, zij wil, dat wij zó heilig zijn zoals onze eerste ouders vóór de val waren, en zo volkomen, als onze Vader in de hemelen volkomen is! (Matth. 5:48.) Zo voegt het ons de wet aan te zien, en haar volkomen te houden, tot haar laatste tittel en jota toe, en dat geheel ons leven door, zonder ophouden, dag en nacht, en wij mogen er niet van afwijken, noch ter rechter, noch ter linkerhand, en moeten op deze wijze met de wet in en uitwendig zo overeenkomstig zijn, dat zij niet de minste vlek of de geringste ongelijkvormigheid met haar blanke reinheid en geestelijkheid heeft aan te wijzen. Zo geestelijk is de wet van de heilige, rechtvaardige en eeuwige God, Die een Geest is, Die alles geestelijk wil gedaan hebben en een blijvend werk vordert, die Hij zelf geeft gegeven, en in stenen tafelen ingegraveerd geworden. En Hij heeft die wet geschreven in onze harten en in ons geweten. En die ligt onder de geestelijke dood, die de wet niet geestelijk doet en niet in alles blijft, wat zij geestelijk wil. “Dat weten wij”, zegt de Apostel, “dat weten allen, die de wet weten, en wij moeten daarin leven of daaraan sterven. “

Maar, waartoe laat Paulus dit hier zo uitkomen, daar hij al van tevoren gezegd had, dat de gelovigen van de wet gedood zijn?

Werkelijk, opdat het ons openbaar en steeds duidelijker gemaakt wordt, dat wij tot de wet, haar werken, haar heiligheid en vroomheid niets dan ongeschikt zijn, en er de

handen van moeten aflaten. Als wij daarvan overtuigd zijn, zo gedrongen te worden, om onze hoop alleen op Christus te stellen, nadat wij onvermijdelijk tot vertrouweling komen, als wij met de wet en haar werken omgaan. (Gal. 3:10; 1 Kor. 16:22) Want de zonde, die in ons is, wordt daardoor bovenmate zondigende en werpt ons geheel onder de voet, hoe meer wij geloven haar door het gebod te kunnen doden. Ja, zij zal ons te water jagen of in de strik van ongelooft, van vermetelheid of van wanhoop en naar de strop jagen, voor zoveel wij niet al onze heiligingstelsels naar buiten en overboord werpen, opdat het schip alleen op vrije genade drijft. “Zullen wij dan niets overhoude?” Hoe, hebt u dan wat? U hebt niets, en wat u hebt is zonde, die gedurig bovenmate zondigende wordt door het gebod. “Zullen wij dan niets doen?” U kunt niets dan zondigen (Rom. 7:18; Rom. 3:12), en hoe meer het “doen”, en al was het ook slechts “een luttel *doen*”, wat nog enigszins waarde voor u heeft, zo veel te erger maakt u het.

“Wij moeten er toch naar staan, dat wij niet zo onrein voor God verschijnen, de zonde dient toch gedood te worden, wij willen ten minste dit en dat vermijden!” U kunt niets willen, de zonde wordt u gedurig te machtig, en u bezwijmt in uw krachteloosheid. Heden niet bereid, morgen nog minder bereid. De zonde zal u bedriegen. Heden niet heilig, na een jaar nog onheiliger; heden onwaardig, na tien en dertig jaren nog onwaardiger.

“Wat moet ik dan doen?”

Werp uw heiligingskrukken weg, ver van u weg! U komt er de berg Sion niet mee op. (Psalm 24.) Ruk die lompen af, waarmee u uw wonden bedekt houdt, en toon uzelf aan Hem, Die heilig en rechtvaardig is, zoals u bent! Laat al het uw los, hier aan zichzelf te wanhopen is zaligheid. Geef Gode recht en veroordeel voor God uzelf! En u doet wat God wil, dat gedaan worde, en wacht reikhalzend op Zijn genade, die u aangebracht is in Christus, Zijn Zoon. Die wordt zijn geloof tot gerechtigheid gerekend, die niet werkt, maar in Hem gelooft, Die de goddeloze rechtvaardigt. (Rom. 4: 5.)

Hoort u, wat de Schrift zegt? “Die”, niet diegenen, welke in de liefde staan, niet heiligen, rechtvaardige en vromen, nee, nee! Maar “*den goddeloze rechtvaardigt.*” O, bid, dat de Vader van onze Heere Jezus Christus u de hand des geloofs geeft, en u zult de schat deelachtig zijn, die voor eeuwig rijk maakt, en de Zon van de gerechtigheid zult u zien doorbreken in uw hart en in haar stralen zult u zich verheugen en vrolijk zingen:

*Uw bloed en Uw gerechtigheên,
Die zijn mijn bruidskleed, anders geen',
Daarin zal 'k voor Gods troon bestaan,
Als aarde en heem 'len mij ontgaan.*

“Wij weten, dat de wet geestelijk is”, zegt Paulus, en daar een dringt en drijft hij, ja, wel hard, maar lokt toch ook zo liefderijk; drijft de ziel uit de wet, uit haar werken, uit al middelen om heilig en vroom te worden, uit al pogingen om de zonde uit zichzelf te doden en kwijt te worden, opdat zij zo op de tederste wijze tot Christus getrokken worde, om alleen in Hem te worden gevonden; als bij een ander Man, Die er alleen verstand van heeft, met Wet, zonde, duivel en dood om te gaan. Maar in Wiens Huis een volkomen vrijheid van Wet, zonde en dood vaststaat en heerst, en louter Genade, Vrede, Blijdschap, Gerechtigheid en eeuwig Leven luisterrijk heerschappij voert. En om een einde te maken aan al bedenking, spreekt Paulus van zichzelf. “Ik, ik Paulus, die tot in de derde hemel opgetrokken ben geweest, en daar onuitsprekelijke

woorden gehoord heb; ik, die mij beroem en juich in de gerechtigheid van Christus, en tegen de hel mag invoeren: *wie wil verdoemen!* En die, ondanks al duivelen en alle zonden, ondanks wet en oordeel, opspringe in mijn God en overluid mijn verzekering uitgalm: *dat niets ons kan scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Heere*, en die als zodanig, zonde, Wet, wereld en mijzelf rein verstorven ben. Ik deel het u mee, niet hoe ik vroeger was, nee, maar hoe ik ben: *ik ben vleeselijk!*”

II.

“Ik ben vleeselijk!”

Dat is juist de oorzaak, waarom ik bij de wet niet in huis blijf en bij de wet niet leven kan. Want de wet is geestelijk, maar ik ben vleeselijk. Wanneer ik ook ten halve vleeselijk, ten halve geestelijk was, Wij zouden toch niet in vrede met elkaar kunnen leven, omdat ik altijd het werk van de wet niet verder dan tot de helft brengen zou. Hiermee was ik nog des te minder geholpen. Want het zou vergeefse arbeid wezen, waarvoor ik dan toch nog geen dank behalen zou omdat de wet, niettegenstaande dit alles, geestelijk het oordeel zou vellen, en in al opzichten op een volkomen werk zou blijven aanhouden. Want de wet is geheel geestelijk, en wil met een haar geestelijk gelijkvormig hart bemind, en met lust en daadwerkelijk gehoorzaamd worden. Zij wil haar werk uit geheel vrije aandrift en volkomen toegenegenheid, inwendig en uitwendig, verricht hebben, zoals zij geestelijk is en geestelijk over ons werken uitspraak doet. Ik ben daarentegen geheel, met mijn hele mens, met lichaam en ziel, met vernuft en wil, met al mijn zinnen en leden, *vleeselijk*.

Zoals ik inwendig en uitwendig leef, geheel uit vlees geboren, uit zondig zaad geteeld, en in zonden ontvangen; daarom is het gedichtsel en het trachten van mijn hart boos van mijn jeugd aan, en het houdt niet op; daarom ben ik een onreine uit onreinen, en is de bodem van mijn hart enkel zonde. Ja, alles, wat in en aan mij zich roert en beweegt, te gelijk met al mijn krachten, begeerten, lusten, neigingen, mijn geheel bestaan is zonde, en al indrukken, die ik van buiten af in mij ontvang, worden tot zonde, of de zonde gaat en hangt en kleeft er zich aan vast. Zo zijn ook al mijn gewaande gerechtigheden een met bloed bezoedeld, wegwerpelijk stuk doek. En er woont in mij niets goeds, nee, maar al werken van de vleses doorkruisen zich in mij, en ik doe, wat ik ook doe, of laat, wat ik ook laat, ik ben zondig en vleeselijk. Wanneer ik het ook niet wil, dan zondig ik toch, en wanneer ik het ook nog zozeer haat, dan zondig ik evenwel. Zo leeft, en woont, en roert zich, en werkt in mij de zonde, en kleeft het boze mij overal aan.

“Ik ben vleeselijk. “ Merk op hetgeen wij lezen. Paulus, toen hij deze brief schreef, zegt niet: Vroeger was ik, nee, maar: ik *ben* vleeselijk. En voorzeker, dat het waarheid is dat die zonde, die wij van onze eerste ouders hebben geërfd, niet slechts bij hen, die de duivel blijven toebehoren, nee, maar ook bij de kinderen van de lichts, een poel is en een gifstookster en een peilloze bron van al gruwel. Dat zien wij ook veelvuldig bij andere heiligen en gelovigen.

Daar zien wij moord en echtbreuk bij David (2 Sam. 11), hoererij bij Juda en Thamar (Gen. 38), onreinheid en ontucht bij Simson (Richt. 16) en bij Lot, na uit Sodom gered te zijn (Gen. 19), afgoderij bij Salomo (1 Kon. 11), hovaardij bij Hiskia (Jesaja, 39), dronkenschap bij Noach (Gen. 9; Ef. 5:18), verbittering en tweedracht tussen Paulus en Barnabas (Hand. 15: 39), huichelarij bij Petrus (Gal. 2:13); onder de eerste christenen hoererij, onreinheid, schandelijke beweging, boze begeerte, gierigheid, leugen en dieverij (Kol. 3: 5; Ef. 4: 25, 28; Ef. 5: 35; 1 Thess. 4: 28). Bij de Apostelen ontrouw aan hun Heiland. (Matth. 26: 56) Tenslotte, de bron van al vleeselijke werken,

de hoofdzonde van alle zonden: *ongeloof* bij Mozes (Num. 20: 1012; Mark. 16: 1114) en bij al Apostelen. En bij Elia (1 Kon. 19: 4), Job (Job 3), Jeremia (Jer. 15: 10 en 20: 14) en Jona's mismoedigheid over de leidingen Gods! Waar zou wij beginnen; waar eindigen?

Ik ben vleselijk....

Dat hebben alle heiligen moeten voelen; dat zegt ook de Apostel Paulus: "Wij weten, dat de wet geestelijk is, maar ik ben vleselijk!" Maar daarmee brengt de Apostel zichzelf in de engte, hoe zal hij daar uitkomst vinden? Wat denkt u? In het volgende hoofdstuk zegt hij in het 8ste vers: "Maar die vleselijk zijn, kunnen Gode niet behagen. " Daaruit maken wij dan dit besluit op: die vleselijk zijn, kunnen Gode niet behagen; Paulus zegt, dat hij vleselijk is. Dus kan Paulus Gode niet behagen. Zonder twijfel, deze gevolgtrekking is juist, en dezelfde, die Paulus gemaakt wilde hebben. Nee, Paulus kon als Paulus Gode niet behagen. Want hij was vleselijk, en wat uit vlees geboren is dat is vlees, dat is zondig en verdoemelijk voor God.

Maar hoe kon dan Paulus Gode behagen? Niet anders, dan als een arme en ellendige, die de genade Zo deelachtig was, als de moordenaar aan het kruis dezelve ontving. Niet anders, dan zoals hij in God geloofde, Welke Dien, Die van geen zonde wist, voor ons tot zonde gemaakt heeft, opdat wij werden gerechtigheid Gods in Hem. Zo werpt Paulus met dit woord alle heiligen op een hoop, en verklaart hen allen, dat zij arme zondaars zijn. Maar bovenal vertroost hij daarmee met ingewanden van de liefde al belaste en aangevochtene gemoederen. En onderwijst ons, dat wij toch eens voor altijd de wet vaarwel zeggen, en haar pas afscheid geven, nademaal wij toch nimmer bij die man het goed maken zullen, noch met hem huishouden kunnen.

Want de wet is geestelijk, uiterlijk en innerlijk. Wij daarentegen zijn in en uitwendig vleselijk, en wij hebben in onszelf de boze nukken, om ook maar voor een ogenblik vrede met de wet te kunnen hebben. Want wij willen haar altijd *vleselijk* begrepen en verstaan hebben en *vleselijk* namaken. De wet daarentegen wil geheel geestelijk gevat, en uit de grond van het hart met de daad en in waarheid, gedaan en vervuld zijn, en daartoe zijn wij niet in staat.

Dit hebben al kinderen Gods ondervonden en ondervinden het nog steeds. En deze waarheid zal onomstotelijk blijven: "dat de mens gerechtvaardigd wordt uit het geloof van Christus, en niet uit werk van de Wet. En dat wij, voor zoveel wij geloven, uit God in Christus Jezus zijn. Die ons van God geworden is tot wijsheid, gerechtigheid, heiligheid en verlossing." (Vergelijk 1 Kor. 1: 30.) En daarom dan, dat de wet geestelijk is, maar wij vleselijk zijn, behoorden wij, voor zoveel wij slechts enigermate Gods genade deelachtig zijn, het met al middelen, om onszelf te rechtvaardige en te heiligen, op te geven, en daarentegen met al gewisse vrijmoedigheid, wat er ook tegen raast en tiert, stoutweg aldus te besluiten: de Zoon is zo heilig als de Vader heilig is, en even zo rechtvaardig als de Vader. En zo vol van liefde, zo barmhartig en genadig Jezus Christus, de Heiland van zondaren, is, zo vol van liefde, zo barmhartig, zo genadig jegens arme zondaren is ook de Vader, is God, Die immers de wereld zo liefgehad heeft, dat Hij Zijn Zoon gaf. En dat kan ik toch niet ontkennen, dat mijn Heere en Heiland Jezus Christus mijn ziel nu en dan getroost heeft. Dat had Hij niet kunnen doen, indien de Vader mij niet van tevoren aan Hem gegeven had. En Hij kan mij niet liefhebben, tenzij dat de Vader mij tevoren liefgehad en mij aan Zijn Zoon gegeven heeft. Ik ben met de rechtvaardige en heilige God verzoend, of niet. Ben ik het niet, dan heeft Hij van mij niet in genade kunnen gedenken. Heeft Hij van mijn gedacht, dan is Hij verzoend. Maar geen andere

bevrediging van Zijn gerechtigheid en heiligheid vindt er plaats, dan dat aan dezelve genoegdoening geschiedt. Maar Christus heeft aan dezelve volkomen voldaan, Dus is nergens anders mijn rust en vrede, dan alleen door en in de gerechtigheid en heiligheid van Christus, “Die met een offerande in eeuwigheid voleind heeft allen, die geheiligd zijn. “

Vermag ik het echter nog niet, om zo stoutweg in het geloof, alle twijfel ten spijt, en trotserende zonde, wet en oordeel, te zeggen: *Ja, Heere! ik erken het, dat ik de verdoemenis verdiend heb, maar tussen U en mij staan daar Jezus Christus, Uw lieve Zoon, Die mijn gerechtigheid is, en de ingewanden uwer barmhartigheid jegens armen en ellendigen, in Zijn overgave geopenbaard, een andere grond heb ik niet: “Christus is mijn, en ik ben de Zijn. “* Dan bemoei ik mij daarin alleen, dat ik Christus zoek, Christus heb, en dat ik zo geheel in Zijn gerechtigheid ingewikkeld ben, en ik zal niet ophouden, en Hem ook niet laten gaan, voordat Hij mij zegent. Maar heb ik Hem, dan bekommer ik mij om mijn heiliging niet, nee, *maar ik jaag Hem na* (Filipp. 3: 814), *en acht alle dingen schade te zijn voor de, tegen alles overvloed hebbende kennis van Christus Jezus mijn Heere.* Daarin zal mijn volmaaktheid zijn, dat ik dagelijks meer in Hem gevonden wordt, niet hebbende tot mijn rechtvaardigheid die uit de wet is, maar die door het geloof van Christus is, de rechtvaardigheid uit God op het geloof.

Ja, daarnaar jaag ik, dat ik meer en meer met alle heiligen mag kunnen begrijpen, wat de breedte, de lengte, de diepte en de hoogte is van de genade en de liefde Gods en van Zijn rechtvaardigheid, die geopenbaard wordt in het offer van Zijn Zoon. En zo zal ik vervuld worden tot al volheid Gods. (Ef. 3: 19) En hoe meer ik aldus in het licht Zijn heiligheid en in de nabijheid Zijn rechtvaardigheid geplaatst wordt, des te meer krijg ik een gruwen en walgen aan mijzelf. En hoe meer ik in de algenoegzaamheid en gerechtigheid van mijn Borg inzicht ontvang en in de gemeenschap met Hem ook in Zijn lijden en dood mij bevindt, zoveel te afschuwelijker wordt en vertoont zich aan mij de zonde. En ik ween van stille blijdschap, dat de Vader aller barmhartigheid mij heeft wedergeboren tot een hoop, levend door de opstanding van Jezus Christus uit de doden. Want het is door deze, dat Hij plechtig verklaard heeft, dat de bezoldiging van alle zonden volkomen voldaan is, anders had immers de dood mijn Borg in het graf gehouden! En nu reinigt de Vader Zelf Zijn planten, die Hij geplant heeft.

Welaan dan, dat wij dit woord van Paulus tot onze troost en onze versterking diep in onze hart en graveren, en als een zoete heildrank innemen. De in Christus zich verblijdende apostel zegt niet: “Ik heb in de heiliging en in het goede nu al tamelijk vorderingen gemaakt, “ Nee, maar zijn Farizeeër ten spijt, en zijn bekommerd hart ten troost, schrijft hij het neer: *Wij weten* dat de wet geestelijk is. Maar ik ben vleeselijk. En laat ons toch die waarheid, al werd het ons ook onverdraaglijk, elkaar voorhouden, en daarmee al eigen rechtvaardigheid, al moedhervattingen van het zelfwerken en al Farizeïsche, Pelagiaanse en mystieke heiligheid van de troon stoten.

Maar ik ben vleeselijk, zegt Paulus. Er zijn veel christenen, die menen, dat de heiliging hun werk is, nadat zij gerechtvaardigd zijn; daarop leggen zij zich nu met al vlijt toe. Maar in plaats van vooruit te komen, bespeuren zij meer en meer, dat zij teruggaan, zij worden geesteloos en als een dorre boom, en het ongeloof breekt er op in, de satan krijgt hier de handen ruim. En nu, voor zij het nog vermoeden, wordt hun alles duister. Het verderf, dat in het hart zit, laat zich meer en meer zien. Thans komt het hun in de zin, of zij wel ooit ware genade ontvangen hebben, en zijn nu bezig met het hele werk

Gods in hen, al is het dan niet met het hele hart dan toch met hun woorden, in twijfel te trekken en te verloochenen. Heft het hoofd op van uit het stof, wat staat u tussenbeide!

“Ik ben vleselijk,” zegt de apostel.

Bemoei u eerst daarmee, dat u Christus weer vindt, Die weet het alleen ons zo in heiligheid te stellen, dat, wanneer wij belijden: “Ik ben vleselijk en zwart”, Zijn woord boven alles geldt: “Ik zie aan u geen vlek, zo liefelijk en heilig bent u Mij. “ Vat het toch eens: bidden, zingen, de Bijbel en stichtelijke boeken lezen, de eenzaamheid opzoeken, ter kerk en ten Avondmaal gaan, zich dagelijks twee of driemaal afzonderen voor God, zich van dit of dat onthouden, het volk van de Heere opzoeken, daarnaar voor alle dingen te staan, dat wij God uit de grond van de harten en liefhebben en vrezen, in Hem geloven, op Hem vertrouwen, de zonde doden, tegen wereld en zonde strijden, en wat dergelijke heilige verrichtingen meer zijn, mitsgaders Zijn naasten al liefde betonen en toedragen, niet wrevelig of gramstorig zijn jegens de onzen, kuis, eerlijk, braaf en heilig in het verborgen en in het openbaar bij God en de mensen leven; niet de minste lust in onze hart en laten opkomen, en Gode alles gelovig overgeven, dit en dergelijk is alles op zichzelf werk van de wet (Jesaja, 55: 2, 3), en deze dingen moeten geestelijk bedreven en volkomen aangebracht worden, en dat van de jeugd af aan tot het einde van ons leven, zonder nalating, met lust, ijver en blijmoedige zin.

Want de wet is geestelijk. En nu, beproef het. U bent vleselijk! Ja, wij zijn vleselijk. En dat “maar”, wat er voorafgaat, snijdt hier diep door hart en nieren heen. Ja, wat zijn wij?

O, mijn Geliefden! Dat weet God, voor Wie niets verborgen was of is; wilt u dat wij het blootleggen, en het hart ontleden, waarin al gruwelen huisvesten? Zullen wij het naakt voor ogen stellen, wat in de diepte van ons hart zich zo verborgen vasthoudt, dat men eerder diamanten en ijzer verbreekt? Daar is er een, die het voornemen heeft opgevat, van nu af geheel voor God te leven, en dagelijks tot Hem te bidden, en dan zal hij tot het een of ander in staat wezen en zie, er gaan dagen, ja, weken om zonder een schreeuwen tot God uit de diepte. Hier is iemand, en hij meent het, die God boven alles hartelijk wil beminnen, maar de minste begeerte! En hij heeft God uit het oog verloren. De geringste bezoeking, en Zijn vijandschap tegen God en Zijn volk breekt er op in. Ginds wil een ander zichzelf en zijn geheel belang en alles, wat hij heeft en verwacht, geheel aan God overlaten. Maar de hulp blijft uit, en hij begint zichzelf te helpen, en werkt zich zo er nog dieper onder.

Maar, denkt weer een ander, God heeft mij zo dikwijls uitkomst gegeven, immers zult u nu, o mijn ziel, in wat het ook zij, op Hem vertrouwen! en toch nieuwe nood, nieuw ongelooft, herhaalde twijfel, of God het wel doen zal. Of zie, u was in grote nood, en dacht: als de Heere mij daaruit zal gered hebben, dan zal ik niet weten, wat ik Hem toebrengen zal. Hij hielp, waar is uw dankbaarheid? God alleen wilt u vrezen. Maar een dit en dat, waarvan u zich afhankelijk waant, bedreigt u, en men ruimt de plaats van de vreze Gods in voor de vrees van de mensen. U wilt in ‘s Heeren Woord lezen, maar nee, u neemt eerst de nieuwspapieren in de hand. U wilt hier of ginds met macht getuigenis afleggen van de weg des heils, u bevindt zich op de plaats, de moed zakt ineen.

Iemand wil aan God denken, maar er valt iets tussen in, en wat om hem heen is, doet hem voor een geruime tijd alles behalve bezig zijn met de levende God. Of hij wil in waarachtige ootmoed voor Gods aangezicht verkeren, maar juist bij de heiligste

verrichtingen vindt zijn hoogmoed voedsel. Hij wil zijn ogen voor de ijdelheid toesluiten, een spiegel in de kamer roept hem toe: “O ijdel mens!” Hij wil zich voorbereiden tot het gebed of tot het heilig Avondmaal, de minste kwetsing, die zijn eigenliefde ondergaat, werpt al zijn plannen van ingetogenheid omver. Hij wil kuis zijn maar juist nu komt de begeerte het meest bij hem op. Hij wil niet twisten, maar vreedzaam zijn, een strohalm voor zijn voeten geworpen, een enkel woord, en hij bruist op. Hij heeft zijn heiligheid gebracht tot de hoogte van een berg, en met een stoot gooit hij zichzelf weer omver.

Zullen wij nog geheel andere dingen opnoemen? Wat wij daar zeiden, is geheel van boven af genomen, het zit er nog anders, en al dieper. Satan en zonde, begeerte van de ogen, begeerte van de vleses en trotsheid van het leven hebben geen einde, en zelfs in de beste en heiligste oefeningen zal altijd deze waarheid zich luid openbaar maken: de wet is geestelijk, maar ik ben vleselijk! Daarom houd op met al werken en uw-best-betoningen! Hebt u Christus niet *geheel*, dan zijn het alles samen werken, die u van de wet schuldig bent. En hebt u Hem, dan blijft het dan nog alles vleselijk, wat uit u, als uit u voortkomt. Zoek Christus en Zijn gerechtigheid, en leer het, zonder iets, u bloot op Gods genade en Zijn barmhartigheid te laten drijven en tracht daarnaar, dat u gedurig meer en meer in Christus wordt gevonden. Hebt u Hem, de Hogepriester, dan hebt u alles; van Hem, Die het Hoofd is daalt dan op u, Zijn leden, genade voor genade neer, zodat het u aan geen deugd ontbreekt, die God in u wil aanschouwen. Zijn maaksel zijn wij, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, die God voorbereid heeft, opdat wij er in zullen gewandeld hebben. Wat beneden of boven die is, is niet anders dan werk van de wet en wat wij uit onszelf ooit doen, gedaan hebben of doen zullen, is en blijft vleselijk, omdat wij vleselijk zijn, en als zodanig Gode niet kunnen behagen. Want dat is het welbehagen geweest, dat in *Christus* al volheid zal gewoond hebben. (Kol. 1:19) De nu volgende woorden van onze tekst maken dit nog duidelijker.

III.

“Verkocht onder de zonde.”

In dezelfde zin zegt ook de Apostel in vers 23: “Ik zie echter een andere wet in mijn leden, die strijd voert tegen de wet mijns gemoeds, en mij gevangen neemt onder de wet van de zonde, die in mijn leden is. “ Spreekt Paulus dan hierdoor zichzelf niet weer tegen, als hij in het volgende hoofdstuk zegt: “Gij hebt niet ontvangen de geest van de dienstbaarheid, om andermaal te vrezen. Maar gij hebt ontvangen de Geest van de aanneming tot kinderen, in Welke wij roepen: “Abba, de Vader!”? Nee, werkelijk niet, als wij het maar recht verstaan, dat wij vleselijk en onder de zonde verkocht zijn. Dan laten wij al heiligings-boetedoeningen varen, en er is geen rust, voordat wij in de gerechtigheid van Christus onze rust gevonden hebben. Daar leren wij in God Zijn genade prijzen, zoals Hij de goddeloze om niet heiligt en rechtvaardigt; daar verstaan wij ook eerst goed de zo-even aangehaalde woorden, en wij juichen en loven de Heere vanwege de vrijheid, waar een Hij ons vrijmaakte, en zijn vervuld met verheuging, dat wij de Geest van de aanneming tot kinderen ontvangen hebben.

Opdat wij nu daarheen mogen doorbreken, ontsluit de apostel zijn hart nog meer, en schudt het geheel voor Zijn broederen uit, opdat zij het toch recht verstaan, dat wij bij de wet geen leven kunnen hebben. Nee, maar “dat wij aan de wet gedood zijn door het lichaam van Christus, opdat een Ander, Die uit de doden opgewekt is, ons zou hebben, opdat wij Gode vruchten zullen gedragen hebben. “ Daarom zegt hij: *Ik ben verkocht*

onder de zonde. Evenals een slaaf, die verkocht is aan zijn heer, om hem dagelijks te dienen, om in en uit te gaan, en toch bij die Heere te blijven, en hem al diensten te doen naar zijn goedvinden, de slaaf mag ook nog zo tegen die dienst wezen, Zo, zegt Paulus, is hij onder de zonde verkocht, en van de zonden slaaf, hoe dan ook tegen Zijn wil. En Zo hebben het ook alle heiligen vanouds ondervonden, en Zo ondervinden wij, die geloven, het ook. Wat raad! Deze harde Heere zegt: “Gij behoort mij toe, in en uitwendig, met ogen, lichaam, handen en voeten en alles, wat aan u is.” En verzetten wij ons tegen hem, dan geeft hij ons zweepslagen, en richt ons zo jammerlijk toe, dat het bloed, het zweet en de tranen van het lichaam gutsen, en hij slaat ons met zijn zweep de stukken uit het vlees; of die Heere komt ons met zachte vleierende woorden ter zijde, dat wij niet weten, wat wij doen, en Zijn wil opvolgen tegen licht en plicht in, en ook zelf zo willen, en toch, en toch niet willen.

Nademaal wij dus niet alleen vleselijk zijn, maar ook onder zo'n harde Heere zijn verkocht, die de zetel van zijn dwingelandij in ons hart heeft, en van daar uit al onze leden, en alles, wat zich aan ons roert, naar kooprecht onder zich heeft, en als zodanig met overmacht beheersen en in Zijn dienstbaarheid voortstuwten wil, zo geve ons: de Geest Gods genadiglijk dat kloek verstand, dat wij het mogen inzien, hoe wij echter tegen deze tiran en tevens tegen de satan en het vlees het veld behouden, ook terwijl de zonde ons voert, waarheen wij willen, en toch niet willen.

Is de wet geestelijk, en wil zij alles uit en inwendig geestelijk en uit de grond van de harten en bedreven hebben, en zijn wij tot op de bodem van ons hart met alles, wat in en aan ons is, vleselijk. En zijn wij als zodanig tot niets in staat dan tot zondigen. En zijn wij zo onder de zonde als slaven verkocht, dat wij haar, ook tegen onze wil, naar haar wil moeten dienen; kunnen wij ter oorzaak daarvan bij de wet niet inwonen, zonder dat de zonde, waarin wij uit hoofde van onze natuur en geboorte uit het vlees gevangen zitten, en de tiran, die met ons opgroeide en ons zo van onze jeugd af kent, ons dagelijks in het huis van de wet martelt en verworpt; dan is hier geen andere raad of troost, dan alleen bij de laatste Man, Jezus Christus onze Heere, Die de wet voor de Zijnen vervulde, en alles volbracht heeft. Die zonde, duivel, dood en hel, de toorn, het gericht en de verdoemenis van Zijn volk weg en op Zich genomen heeft, en Die Zichzelf aan de Zijnen tot een eeuwig eigendom heeft gegeven, opdat zij geheel, met lichaam en ziel en geest, met hun overleggingen en wil en gedachten, en alles wat in en aan hen is, in Hem mochten gevonden zijn, en in Hem zonder ophouden mochten hebben genade, gerechtigheid, geloof, vrede, blijdschap, heiligheid, troost en sterkte, eer, heerschappij over alles, vrijheid van alles en het eeuwige leven. En nu, dat wij deze woorden meenemen en in onze hart en bewaren:

*Hij, Die in de naam van al zielen
Onze schuldbrief op Zich overnam,
Wist, wat sommen te verreek'nen waren,
En voldeed ook toen Zijn uur kwam.
Wat zolang in vlees en hart en nieren,
Als in sluim'ring en verholen zat,
En wat wij daarnevens werk'lijk speuren,
Dat was alles in die brief vervat.*

“Dat Christus gestorven is, dat is Hij van de zonde gestorven in eens. Maar dat Hij leeft, dat leeft Hij Gode; zo ook gijlieden, houdt het daarvoor, dat gij van de zonde gestorven zijt, en levende zijt Gode in Christus Jezus, onze Heere.” En hebt u

werkelijk vergeving van uw zonden in het bloed van Christus, zeg dan vrijmoedig: “Ik ben heilig!” Wanneer u ook niets dan onreinheid in u ziet. *Zalig zijn, die niet gezien hebben, en nochtans geloofd hebben.*

Dit is de toeleiding tot de kennis van de enige Mens, Die de genade heeft, Jezus Christus, gekomen in vlees waarachtig eeuwig God en waarachtig Mens, ontvangen van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria, Die verlaten van Zijn God, vervloekt van de wet en van Zijn volk, niet gekend van de heidenen, door de eeuwige Geest Zichzelf vrijwillig Gode onstraffelijk heeft opgeofferd, en alleen door het volkomen geloof alles heeft volbracht, en, voleindigd zijnde, allen, die Hem gehoorzaam zijn (zich aan Hem onderwerpen), een oorzaak van de eeuwige zaligheid geworden is. En het geheim des geloofs, om te leren verstaan dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat teniet gedaan zou wezen het lichaam der zonde, opdat wij van de zonde niet meer dienen; een geheim, dat men met al heiligingsstelsels en daaruit voortgevloeide zedenleer niet zal vinden; dat verborgen is voor de wijzen en verstandigen; dat velen wanen te kennen en hoog te schatten, terwijl zij Christus verloochenen met hun werken (Titus 1: 10-16; Jak. 1:22; 2:26; 1 Joh. 4:6); dat bedekt is in degenen, die verloren gaan, en die van onder hun God weg hoereren. (Hos. 4:12; 2 Kor. 4:3, 4) Maar dat God geopenbaard is aan de armen en ellendigen van het land, door Zijn Geest, zodat wij er verstand van hebben, hoe de wet onwrikbaar blijft tot in eeuwigheid, onschendbaar tot in de minste tittel en jota, en hoe de wet toch gestorven is, en met haar werken moet uitgestoten worden, en die, terwijl zij de zwaarte van de wet kennen: “barmhartigheid en oordeel”, alleen leven voor de troon van de genade, opgericht in de wet van de rechtvaardigheid uit geloof, en bevende voor en liefhebbende de liefelijke en zoete heiligheid van de heerlijkheid van de gerechtigheid Gods, in het aangezicht van Jezus Christus, van de Heere heilig Woord en wet handhaven tegen zichzelf en tegen alles, wat zich tegen de kennis van Christus verheft; die eindelijk, ondervindende, dat de Heere woont bij degenen, die eens verslagenen en gebroken van geest zijn, geen andere naam onder de hemel erkennen, waarin behoud is, dan alleen de Naam van onze Heere Jezus Christus.

Wie Christus Jezus niet liefheeft, zij een vervloeking, hij zij, wie hij zij, en hij doe, wat hij doe. De Heere komt! Welgelukzalig zijn allen, die zich aan Hem houden, in Hem blijven, de broeders liefhebben, en de toevlucht genomen hebben, om aan de voorgestelde hoop vast te houden tot de einde toe, er raze tegen, wat er wil. In het gebroken hart weergalmt de Psalm: *Heerlijk geloofd worde Zijn Naam tot in alle eeuwigheid.* En wie die Naam dan, als hem alles ontzinkt en Zijn ogen voor het zien en zichtbare gebroken worden, aan wet en zonde, dood en duivel voorhoudt, zal overwinnen overvloedig, in Hem Die leeft.

AMEN.